

**T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**MİMARİ ÖZELLİKLERİ FARKLI İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİN OKULLARININ BİNA VE BAHÇELERİ
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Kürşat KARASOLAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana – 2009

**T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**MİMARİ ÖZELLİKLERİ FARKLI İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİN OKULLARININ BİNA VE BAHÇELERİ
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Kürşat KARASOLAK

Danışman: Öğr. Gör. Dr. Mediha SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana – 2009

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Öğr. Gör. Dr. Mediha SARI
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU SABAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

...../...../ 2009

Doç. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdür V.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

MİMARİ ÖZELLİKLERİ FARKLI İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMENLERİN OKULLARININ BİNA VE BAHÇELERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Kürşat KARASOLAK

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Mediha SARI

Haziran-2009, 168 Sayfa

Bu araştırmada, mimari özellikleri farklı üç ilköğretim okulundaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşleri ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma, 2008-2009 Eğitim- öğretim yılında, Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile bu okullardaki 4.- 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçimi içinse Adana il Milli Eğitim müdürlüğünden, müfettişlerden, öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda mimari özellikleri bakımından iyi, orta ve alt düzeyde üç okul belirlenmiştir. Daha sonra bu üç okuldaki tüm öğretmenlere ve 4.- 8. sınıflardan seçkisiz olarak belirlenen birer şubedeki öğrencilere anket uygulanmıştır. Araştırmada ayrıca, bu üç okuldaki farklı branşlardan beşer öğretmen ile 4.-8. sınıf düzeyinde ikişer olmak üzere onar öğrenci gönüllülük esasına göre belirlenerek, bu bireylerle görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda anket uygulamasına 439 öğrenci ile 96 öğretmen katılırken, görüşmelere ise 15 öğretmen ile 30 öğrenci katılmıştır.

Veriler, araştırma kapsamında geliştirilen “ Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi” (OBBAMA) ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, Okul bina ve bahçesinin genel görünümünün ve fiziki mekan uygunluğunun, eğitim-öğretim kalitesini etkilemede önemli bir faktör olduğu kullanıcı görüşleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Okulun bina ve bahçesinin yeterli olarak kabul edildiği okullarda öğrenci ve öğretmenler daha çok olumlu temalar altında metafor üretmiş ve olumlu anlamda görüş bildirirken, bina ve bahçenin yeterli olarak kabul edilmediği okullarda ise öğrenci ve öğretmenler daha çok olumsuz temalar

altında metafor üretmiş ve olumsuz görüş bildirmişlerdir. Mimari özelliklerin düzeyi olumlu anlamda arttıkça öğretmen ve öğrencilerin okullarına karşı olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda okullardaki gerekli olmasına rağmen bulunmayan bölümlerin il milli eğitim müdürlüğünce oluşturulacak bir komisyon tarafından tespit edilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın bundan sonra yapacağı projelerde eksik olan bu bölümlere yer vermesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca binaların yapı aşamasında ve bahçe düzenlemesi sürecine mimarlar, mühendisler, eğitimciler ve çocuk gelişimcilerinin de katılması, kullanılan ve yapılacak olan okullarda renk seçiminin öğretmenler ve öğrenciler tarafından yapılması, sınıf ve çevre düzenlemelerinde öğretmen ve öğrencilerin fikirlerinin alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Metafor, Okul Binası , Okul Bahçesi, Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA)

ABSTRACT**THE INVESTIGATION OF THE OPINIONS AND TEACHERS AND STUDENTES ABOUT THEIR SCHOOLS BUILDING AND GARDENS IN THE PRIMARY SCHOOLS THAT ARCHITECTURAL FEATURES DIFFERENT****Kürşat KARASOLAK****Master's Thesis, Department of Educational Sciences****Advisor: Dr. Mediha SARI****June-2009, 168 Pages**

In this study, students and teachers opinions about their own schools building and gardens in three primary schools, which have got different architectural features, was to be examined in detail. Universe of the study consists of the teachers, who worked in the official primary school in the central district of Adana province in the 2008-2009 academic year, and the students who are in 4.-8. classes in these schools. Fort the sample selection, three schools at the good, middle and lower levels in point of architectural features was determined with regard to information received from the National Education Director of Adana province inspectors and teachers. Then, the survey was applied to all teachers in these three schools and students who are randomly determined from one each branch of 4.-8. classes. Also, in this study, five each teachers from different branches in these three schools and ten each students (two each students from 4-8 classes) were identified basis to voluntary, meetings have been held with these individuals. In this context, while only 439 students and 96 teachers participated to the survey, 15 teachers and 30 students have participated in talks.

Data was collected through the “metaphors” questionnaire that is attributed to the schools building and garden OBBAMA and semi-structured interview form. The data obtained in investigating were analyzed with the methods of content analysis.

According to research results, it has emerged according to user opinions that general view of school's building and garden and availability of physical space is a critical factor in influencing the education quality. In the schools that its buildings and gardens are accepted as adequate, students and teachers manufactured metaphors under more positive themes and have positive feedback in the sense, in the schools that is

buildings and gardens manufactured under more negative themes and have negative feedback in the sense, in the schools that its buildings and gardens aren't accepted as adequate, students and teachers manufactured under more negative themes and have negative feedback in the sense. It can be said that the more the level of architectural features increase positively, the more teachers and students develop a positive attitude against the school.

In the direction of research results, it can be said that the sections, that have not been in the determined schools although it is required, have to be determined by a commission created by the Provincial National Education Director and have to give place to these missing sections in projects that the National education Ministry will do after that. Moreover, to participate the architects, engineers, educators and children's educators to the process of the buildings structure and gardens regulation, to provide to teachers and students making the color choices of schools, that is available or will be done, and to get ideas of teachers and students during the class and environment regulation is recommended.

Keywords: Metaphor, School Building, School Garden, Metaphors Questionnaire that is attributed to the schools building and garden (OBBAMA)

ÖNSÖZ

Günümüzde eğitim programları gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmek için sürekli değişmekte ve yenilenmektedir. Eğitim programları geliştirilirken bu programların uygulanacağı yerler olan eğitim yapıları aynı kalmakta veya yeterli ölçüde değişip, yenilenememektedir. Bu ise geliştirilen eğitim programlarının istenen düzeyde uygulanmasında önemli bir engel teşkil etmektedir. Eğitim yapılarının kullanıcıların gereksinimlerine yeterli düzeyde karşılık verebilmesi ve onları olumlu yönde etkilemesi oldukça önemlidir. Bu açıdan okul bina ve bahçelerinin fiziksel açıdan öğrenci ve öğretmenlerin gereksinimlerini karşılayan, değişen eğitim programlarının rahatlıkla uygulanabileceği ortamları sağlayabilen ve öğrenci ve öğretmenlerin içinde bulunmaktan zevk alacakları bir yer olarak yapılanması çok önemlidir.

Adana İli merkez ilçelerindeki mimari özellikleri farklı olan üç ilköğretim okulunun öğretmen ve öğrencilerinin, okullarının bina ve bahçesi hakkındaki görüşlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma, birçok kişinin emeğiyle yapılmıştır. Başta bu çalışmamın her aşamasında bana büyük bir özveriyle, özenle, sabırla ve inançla destek olan ayrıca bana bilimsel titizliği, duyarlılığı, etiği ve emeği öğreten değerli hocam Dr. Mediha SARI 'ya, inanılmaz yoğunluğuna rağmen bana vakit ayırıp, benimle değerli düşüncelerini paylaşan çok değerli hocam Yard. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY'a, çalışmamı titizlikle okuyup bana değerli dönütler veren saygıdeğer hocam Yard. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU'na, beni bu çalışmalarını yapmam konusunda yüreklendiren değerli arkadaşlarım Veli ÇELİK ve Duran ÖZÜBERK'e, vakit ayıramadığım halde bana bir gün bile kızmayan oğullarım Ceyhun ve Egemen KARASOLAK'a, beni sürekli destekleyen eşim Halime KARASOLAK'a, bana teknik konularda destek olan sevgili arkadaşım Hilal ANDIÇ' a teşekkür ediyorum.

Kürşat KARASOLAK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu	5
1.2.Araştırmanın Amacı	8
1.3.Araştırmanın Önemi	8
1.4. Sayıtlılar	10
1.5.Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar	10
1.7. Kısaltmalar	11

BÖLÜM 2

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar	12
2.1.1. Okul Binası nedir ve Nasıl Olmalıdır?	12
2.1.2. Okul Binalarında Eğitim- Öğretim Mekanları	15
2.1.2.1.Derslikler	15
2. 1.2.2. Uygulama Derslikleri.....	17
2.1.3. Yönetim Alanları	18
2.1.4. Okul Binalarında Yardımcı Hizmet Birimleri	20
2.1.4.1.Okul- Çevre Ortak Kullanım Alanları	20
2.1.4.2. Destek Birimleri	23
2.1.4.3. Dolaşım Alanları	24

2.1.5. Okul Binası ve Renkler.....	26
2.1.6. Sınıfların Donatım Olanakları, Mobilyalar ve Öğrenci Başarısına Olan Etkileri	27
2.1.7. Okul Binaları ve Ergonomi.....	28
2.1.8. Eğitim Binalarının Türkiye' deki Evrimi	30
2.1.9. Okul Bahçeleri	33
2.1.10. Eğitim Programları ile Okul Bina ve Bahçeleri.....	37
2.1.10.1. Açık Program Açısından Okul Bina ve Bahçeleri.....	37
2.1.10.2. Örtük Program Açısından Okul Bina ve Bahçeleri	38
2.1.11 .Metafor Kavramı.....	41
2.2. İlgili Araştırmalar	42
2.2.1. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar.....	42
2.2.2. Okul Bina ve Bahçesiyle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	44
2.2.3. Araştırmaların Değerlendirilmesi	48

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	50
3.2. Evren ve Örneklem	51
3.2.1. Nicel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem.....	51
3.2.2. Nitel Veriler İçin Oluşturulan Çalışma Grubu.....	52
3.3. Veri Toplama Araçları.....	59
3.3.1. Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA).....	59
3.3.2. Öğretmen ve Öğrenci Görüşme Formu.....	60
3.4. Verilerin Toplanması.....	61
3.5. Verilerin Analizi.....	62
3.5.1. Okul Bahçe ve Binasına Atfedilen Metaforlar Anketi İle Toplanan Verilerin Analizi.....	62
3.5.2. Görüşmelerden Elde Edilen Verilerin Analizi	63
3.5.3. Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	63

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına Yönelik Geliştirdikleri	
Metaforlara İlişkin Bulgular	65
4.1.1. Temiz ve Düzenli Bir yer Olarak Okul Binası Temasında Geliştirilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	70
4.1.2. Mutluluk Veren Bir Yer Olarak Okul Binası" Temasında Geliştirilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	72
4.1.3. Mimari Açıdan Güzel Bir Yer Olarak Okul Binası Temasında Geliştirilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	74
4.1.4. "Eğitim-Öğretim Yapılan Bir Yer Olarak Okul Binası" Temasında Üretilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	76
4.1.5. "Kirlili ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Binası" Teması Altında Üretilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	78
4.1.6. "Can Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Binası" Teması Altında Üretilen Metaforlara	
İlişkin Bulgular	81
4.1.7. "Mimari Açıdan Kötü Bir Yer Olarak Okul Binası" Teması Altında Üretilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	83
4.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesine Yönelik Geliştirdikleri	
Metaforlara İlişkin Bulgular	85
4.2.1. "Doğa ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi" Teması Altında	
Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular	89
4.2.2. "Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi" Teması Altında	
Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular	93
4.2.3. "Eğitim-Öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi" Teması Altında	
Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular	95
4.2.4. "Kirlili ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Bahçesi" Teması Altında Üretilen	
Metaforlara İlişkin Bulgular	96
4.2.5. "Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi" Teması Altında Üretilen Metaforlara	
İlişkin Bulgular	98
4.2.6. "Yetersiz ve Estetik Olmayan Bir Yer Olarak Okul Bahçesi " Teması Altında	
Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular	100

4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binasına Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Görüşmelerle Ulaşılan Bulgular	103
4.3.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binası İle İlgili Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	103
4.3.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Mimarisi ile İlgili Görüşleriyle İlişkin Bulgular	105
4.3.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Sınıfların Donatımına İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulgular	106
4.3.4. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Tuvaletleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	107
4.3.5. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Koridorları ve Koridorlardaki Panolarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	108
4.3.6. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Merdivenleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	110
4.3.7. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Öğretmen Odalarıyla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular	111
4.3.8. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binalarının Rengiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	112
4.3.9. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Kütüphanesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	113
4.3.10. Okul Binasının Öğretmen ve Öğrencilerde Yarattığı Duygulara İlişkin Bulgular.....	114
4.3.11. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Binası İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular.....	115
4.4. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçesi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Görüşmelerle Ulaşılan Bulgular	117
4.4.1. Öğretmen Ve Öğrencilerin Okul Bahçeleriyle İlgili Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular	118
4.4.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Oyun Alanlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	119
4.4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerindeki Yeşil Alanlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	120
4.4.4. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçe Duvarlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	121

4.4.5. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Temizliği Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	123
4.4.6. Öğretmen ve Öğrencilerinin Okullarının Bahçelerinin Zemini ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	124
4.4.7. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Çevre Düzenlemesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	125
4.4.8. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesiyle İlgili Duygularına İlişkin Bulgular	126
4.4.9. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Bahçesi İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	127

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Tartışma ve Yorum.....	130
5.2.Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesine İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Tartışma ve Yorum.....	140

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	147
6.1.1. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Sonuçlar.....	147
6.1.2.Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerine İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili.....	148

6.2. Öneriler.....	148
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	148
6.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	149
KAYNAKÇA.....	151
EKLER.....	158
ÖZGEÇMİŞ.....	168

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. DDMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri.....	52
Tablo 3.2. ODMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri.....	54
Tablo 3.3. YDMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri.....	56
Tablo 3.4. Örnekleme Oluşturan Üç İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	58
Tablo 3.5. Örnekleme Oluşturan Üç İlköğretim Okulundaki Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlara Göre Dağılımı.....	58
Tablo 4.1. Okul Binası İle İlgili Geçerli Metafor Üreten Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 4.2. Okul Binası İle İlgili Geçerli Metafor Üreten Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlarına Göre Dağılımı.....	67
Tablo 4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binasına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlarda Belirlenen Temaların Okullara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	68
Tablo 4.4. “Temiz ve Düzenli Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforların ve Bunların Gerekçelerinin Okullara Göre Dağılımı	70
Tablo 4.5. “Mutluluk Veren Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlar ve Gerekçeleri	72
Tablo 4.6. “Mimari Açından Güzel Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlar ve Gerekçeleri	74
Tablo 4.7. “Eğitim-Öğretim Yapılan Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	76
Tablo 4.8. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	79
Tablo 4.9. “Can Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	81
Tablo 4.10. “Mimari Açından Kötü Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	84
Tablo 4.11. Okul Bahçesi İle İlgili Üretilen Geçerli Metaforların Üç İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	86

Tablo 4.12. Okul Binası İle İlgili Öğretmenler Tarafından Üretilen Geçerli Metaforların Üç İlköğretim Okulundaki Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlarına Göre Dağılımı.....	86
Tablo 4.13. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçesine İlişkin Geliştirdikleri Metaforlarda Belirlenen Temaların Okullara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	88
Tablo 4.14. “Doğa ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	90
Tablo 4.15. “Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	93
Tablo 4.16. “Eğitim-Öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	95
Tablo 4.17. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında ÜretilenMetaforlar ve Gerekçeleri.....	97
Tablo 4.18. “Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	99
Tablo 4.19. “Kuru ve Yetersiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri	101
Tablo 4.20. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binası Hakkındaki Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular	103
Tablo 4.21. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Merdivenleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	105
Tablo 4.22. Öğretmen ve Öğrencilerin Sınıfların Donatımına İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulgular	106
Tablo 4.23. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Tuvaletleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	107
Tablo 4.24. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Koridorları ve Koridorlardaki Panolarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	109
Tablo 4.25. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Merdivenleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	110
Tablo 4.26. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Öğretmen Odalarıyla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular	111
Tablo 4.27. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binalarının Rengiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	112

Tablo 4.28. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Kütüphanesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	113
Tablo 4.29. Okul Binasının Öğretmen ve Öğrencilerde Yarattığı Duygulara İlişkin Bulgular	114
Tablo 4.30. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Binası İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bilgiler	116
Tablo 4.31. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçeleriyle İlgili Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular	118
Tablo 4.32. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Oyun Alanlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	119
Tablo 4.33. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerindeki Yeşil Alanlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	120
Tablo 4.34. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesiyle İlgili Duygularına İlişkin Bulgular	122
Tablo 4.35. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Temizliği Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	123
Tablo 4.36. Öğretmen ve Öğrencilerinin Okullarının Bahçelerinin Zemini ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	124
Tablo 4.37. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Çevre Düzenlemesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	125
Tablo 4.38. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesiyle İlgili Duygularına İlişkin Bulgular.....	126
Tablo 4.39. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Bahçesi İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	128

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK 1. Öğrenci Görüşme Formu	158
EK 2. Öğretmen Görüşme Formu	160
EK 3. DDMÖSİ Okulundan Bir Öğrenciyle Yapılan Görüşmenin Metni.....	162
EK 4. Öğretmen Ve Öğrencilerin Görüşmelere Verdiği Yanıtların Analizi İle İlgili Bir Örnek.....	164
EK 5. Fotoğraflar.....	165

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bilgi çağı olarak nitelendirilen 21. Yüzyılda toplumların nitelikli insan gücüne olan ihtiyaçları giderek artmaktadır. İnsan gücünün niteliğı ancak nitelikli eğitim kurumları ile artırılabilir. Okul yapıları ve donanım yetersizliğı eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerden biri olarak görölmektedir.

Eğitim binalarının fiziksel ortam bakımından uygunluğı, öğrenme-öğretme sürecindeki etkililiğı ve öğrenci tutum ve davranışlarının geliştirilmesi bakımından önemli bir etkiye sahiptir (Üstündağ, 1999, 101). Eğitim amaçları doğrultusunda düzenlenmiş bir fiziki çevrede eğitim gören çocuk, çeşitli etkilenme kanalları aracılığıyla bulunduğu ortamı daha iyi algılar ve güdülenme düzeyi artar (Akgül ve Yıldırım, 1995, 431). Bu anlamda öğrencinin başarı düzeyini artırmak ve yeteneklerinden azami düzeyde yararlanmak bakımından ona fiziksel ve zihinsel yeteneklerini en iyi biçimde kullanabileceğı güdüleyici eğitim ortamları oluşturmak gerekmektedir (Terzioğlu, 2005, 5). Uygun eğitim ortamları oluşturmak suretiyle kişide istenen davranış değışikliğı ve öğrenmede gerekli etkiyi sağlamak mümkündür (Başar, 2001, 187).

Derslikler, laboratuvar, işlik, spor salonu gibi öğretim alanları, öğrencilerin değışik davranışları öğrenmesi için tasarlanmış öğretim birimleridir. Bu birimlerin şüphesiz kullanım amacına uygunluğı önemlidir. Örneğın bir fen laboratuvarı; yeterli araç, gereç ve malzemeye sahip olabilir ancak yeterli sayıda öğrenciyi alabilecek kapasitede ve belirlenen standartlara uygun değılse ders amaçlarının gerçekleşmesi söz konusu olamayacaktır. Bu nedenle okul binalarının ve öğretim birimlerinin eğitim amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacak şekilde planlanması, yapılması ve kullanılması öğretimin niteliğini artırmada önemli paya sahiptir (Ünlü, 1998).

Okul binaları insanların çocukluk ve gençlik dönemlerinde yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yapılardır. Bu nedenle insan yaşamının öğrenme ile ilgili önemli bir dilimi olan bu süreçte buldukları ortamlarda uygun fiziki koşulların oluşturulması büyük önem taşır. Bir ülkenin hedeflediğı toplumsal, teknolojik ve ekonomik düzeye ulaşmasını sağlayacak en önemli öge insan kaynağıdır. Beklenen hedeflere ulaşılabilmesi için bu insan kaynağının çok iyi yetiştirilmiş olması gerekmektedir. Bu insanı yetiştirecek ise eğitim sistemidir.

İnsanların kullanımına sunulacak mekanlar düzenlenirken, mekanı kullanacak insan psikolojisi ve gereksinimlerini dikkate almak gerekir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001). Çünkü insan doğası sürekli etkileşim halinde bulunduğu çevreyi oluşturan fiziksel etkenin en ideal şartlarda bulunmasına göre oluşmuştur. Bu şartlardan birinin eksik veya fazla olması sonucu yaşamın güçleşeceği ve ortadan kalkacağı endişesi, insanları sürekli olarak en ideal noktada yaşamaya itmiştir. Örneğin, -14 ile +35 derece sıcaklıkta yaşayabilen insanın ortam ısısının +22 derece olarak idealize edilmesi gibi (Terzioğlu, 2005, 2)

Öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyecek eğitsel mekanlar düzenlenirken bu mekanların uygun fiziki koşullara sahip olması, müfredat programlarının çeşitli çevresel faktörlerle desteklenmesi ve mimari mekanlarda karşılığını bulması gerekmektedir. Bu anlamda günümüz eğitim binaları mevcut eğitim programlarının gerçekleştirilmesi dışında çağdaş eğitimin gerektirdiği tüm özelliklere sahip mekanlar olarak planlanmalıdır (Özbulut, 1999, 24).

İnsana iş, yaşam, okul vb. çevreler sunulurken onların yaşam biçimlerine de yön verilmektedir (Aydın, 2000, 27). Bu nedenle mekansal organizasyonlar tasarlanırken kullanıcı özellikleri ve gereksinimleri çok iyi tespit edilmeli ve insanın psiko-fizik ihtiyaçları göz önünde tutulmalıdır (Onat, 1990). Çünkü çeşitli malzeme ve teknolojik öğelerle desteklenen bu sınırlı hacimler, ancak fiziki ve moral açıdan insan mutluluğunu hedef aldığı anda bir anlam ifade edecektir (Terzioğlu, 2005, 2).

Dewey'e (Akt: Çınkır, 1996, 29) göre, sosyal hayatın benzeri bir yapı içerisinde olması gereken bir okulda, daha karmaşık konuların kolayca kavratılması bakımından resim, müzik, el sanatları, sinema, tiyatro, dans gibi çeşitli etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Aksi halde öğrencileri sürekli olarak derslikler içerisinde barındıran, farklı hava koşullarında oyun ve dinlenme eylemlerine olanak tanımayan ve son derece sıkıcı alanlar sunan okullarda, ne denli üst düzeyde eğitim yapılırsa yapılsın istenilen verimi elde etmek oldukça güç olacaktır. Bu anlamda günümüz eğitim binaları, gerek bireysel gerekse grupla çalışmaya olanak tanıyan ve öğrencilerin araştırma, keşfetme, deneme, tartışma, oyun, sosyalleşme, yaratma ve düşünme yetilerini geliştirecek şekilde planlamak gerekmektedir. Bu tip kişisel deneyimler daha özgüvenli, entelektüel, duygusal, estetik açıdan gelişkin ve doğru düşünen bireyler yetiştirilmesini mümkün kılacaktır (Kemiksiz; 2002,19).

Terzioğlu'nun (2005) belirttiğine göre, son yıllarda yapılan bazı araştırmalar, içerisinde eğitim yapılan bina koşulları ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki

bulduğunu, olanakları yetersiz ve kalabalık okullardaki öğrencilerin diğer okullara göre matematik ve okumada daha başarısız olduğunu ortaya koymuştur. Yine fiziksel çevre koşulları bakımından iyi düzenlenmiş ortamlarda eğitim gören çocukların, zihinsel yeterlilik ölçen zeka testlerinde daha başarılı oldukları gözlenmiştir (Biçer, 1993). Okul binasının estetik koşulları ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi araştıran Chan (1979) yeni ve modern okul binalarında öğrenim gören öğrencilerin eski okul binalarında öğrenim gören öğrencilere göre daha olumlu tutum sergilediklerini, Plumpey (1978) modernize edilmiş binalarda öğrenim gören öğrencilerin modernize edilmemiş binalarda öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek akademik başarı sağladığını, High(1983) yeni ve bakımlı okullardaki öğretmenlerin daha olumlu tavırlara sahip olduklarını bulmuştur (Akt: Terzioğlu, 2005). Okul binasının yenilenmesinin öğrenci davranışı üzerindeki etkilerini araştıran Cramer (1976) ise eski ve bakımsız okullardaki öğrencilerin yeni ve bakımlı okullardaki öğrencilerden daha başarısız olduğunu, yaratıcılık bağlamında daha geride kaldığını ve daha yıkıcı tavırlar sergilediğini ortaya koymuştur (Akt: Terzioğlu, 2005, 7). Uludağ ve Odacı'nın (2002) aktardığına göre Cheng 'in Hong Kong'da 21.622 altıncı sınıf öğrencisi üzerinde fiziksel çevre- öğrenci performansı arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, fiziksel çevre kalitesinin algılanması ile öğrenci performansı arasında ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Çevre-davranış çalışmalarının disiplinler arası alanındaki çok sayıdaki bulgu ve çocuk-çevre ilişkileri çalışmasından ortaya çıkan sonuçlar, mekanın eğitimde ve özellikle erken çocuk eğitiminde, önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Şener, 2001, 8). Kaliteli bir eğitim amaçlandığında, doğru mekanlarda gerekli araç ve gereçlerle bilgi aktarımının yapılması gerekmektedir. Onun için bu mekanlardaki yaşamın kaliteli olması çok önemlidir.

Eğitim programları, öğretmen nitelikleri ve eğitimde kullanılan araç gereç kadar alt yapı ve eğitim ortamlarının öğretimin niteliğini artırıcı yönde düzenlenmesi eğitim öğretimin istenilen nitelikte yürütülebilmesi ile yakından ilgilidir. Eğer eğitim ortamlarının düzenlenmesi zamanında yapılamıyorsa öğretmen nitelikleri ile eğitim programları ne kadar yüksek düzeyde olursa olsun bu durum eğitim öğretimin niteliğini olumsuz yönde etkileyecektir. Eğitimin altyapısının planlanması, eğitim sisteminin iyileştirilmesini mümkün kıldığı gibi aynı zamanda eğitim ortamlarının da müspet hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Dünyanın her yerinde eğitimin okullarda üretildiği bir gerçektir (Gün, 2001,3).

Eğitim programlarına uygun fiziki kapasitelerin temini için gerekli çalışmalar yürütülürken öğrencilerin psikolojik gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek milli kültürümüze uygun gelişmiş ülkelerin standartlarında eğitim yapılarının ve eğitim tesislerinin üretilmesinin amaç olarak göz önünde tutulması gerekmektedir (Adem, 1997). Brophy'ye (1988) göre, yeni kuşakları akademik bilgi ve beceriler çerçevesinde eğitmenin yanı sıra onların tutum, inanç, alışkanlık ve davranışlarını değiştirerek sosyalleştirmek de okulların temel amacıdır. Çevreden gelen olumlu oluşumları güçlendirmek ya da olumsuzlukları en aza indirgeyerek öğrenmeyi gelişigüzelikten kurtarmak ve bir sisteme bağlamak amacıyla kurulan okullarda öğrenmeler normal yaşamdaki öğrenmelerden farklıdır. Çünkü okullar, hangi davranışların öğrenileceği, bu davranışların kazandırılmasında nasıl bir sıra ve zamanlamaya uyulacağı ve bu davranışların nasıl öğretiliceğini gösteren bir programa göre işlemektedir (Sadık ve Akar, 2003). Toplumun eğitim kurumlarından beklediği nitelikli bireyleri yetiştirmek ve artan eğitim talebini karşılayarak bilimsel, teknolojik, toplumsal ve mesleki değişime yanıt vermek ise eğitim programlarının sürekli yapılandırılmasına bağlıdır. Var olan eğitim programlarında yeni düzenlemelere gidilmesi içinde bulunduğumuz çağın yarattığı bir zorunluluktur (Sadık ve Akar, 2003).

Bu gereksinimleri karşılayacak eğitim programlarının etkinlikle uygulanabilmesi, yetişmiş insan gücünün yanı sıra programların niteliğine uygun okul binalarını ve ders araç gereçlerini de gerektirmektedir. Okul binaları öğrencileri dış çevrenin güçlüklerinden koruyarak onlara yaşamı kolaylaştırmalı, okul dışındaki çevresel faktörleri ve yaşam farklılıklarını kendi sınırları içinde ortadan kaldırarak, farklı koşullarda yaşayan öğrencilere farklı olmayan bir öğrenme ortamı oluşturabilmelidir. Farklı ekonomik ve sosyal çevreden gelen öğrenciler ve öğretmenler önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde birbirleriyle tanışır ve etkileşimde bulunurlar. Öğrenciler aynı sınıfı, aynı bahçeyi, aynı laboratuvarı, aynı formayı paylaşırlar. Bu özellikleriyle okul, bireyler arasında dengeleyici bir ortam konumundadır (Küçükahmet, 1986, 12).

Temiz, bakımlı, iyi donanımlı okullar yalnız morali değil başarıyı da olumlu yönde etkiler. Öğrenciye sağlanan olanaklar ile gereksinimlerin dengesizliğinin çocuklarda problem davranışlara neden olabileceğini belirten Burden (1995), okul bina ve dersliklerin fiziksel görünümünün öncelikle öğrencilerin fizyolojik ihtiyaçlarına ve öğretim etkinliklerine uygun olması, gereksinimlerine yanıt verebilmesi gerektiğini belirtmektedir (Akt: Sadık ve Akar, 2003). Edwards (1998) tarafından yapılan bir

araştırmada okul yapısının koşullarının gelişmesi ile öğrenci başarı düzeyinin arttığı bulunmuştur (Akt: Gömleksiz ve Temel, 1993).

1.1.Problem Durumu

Türkiye’de okul binaları ve dersliklerin yetersizliği hemen her dönemde kendini gösteren bir sorun olmuştur. Öğrenim çağındaki öğrencileri okutacak öğretmenin bulunduğu zamanlarda bile bina yetersizliği nedeni ile bu öğrenciler okula alınamamış, eğitim hizmetlerinden yoksun kalmışlardır. Aynı nedenle ikili, üçlü, hatta dörtlü öğretime gidilmiştir. Son yıllarda hiçbir özelliği olmayan binaların okul binası olarak kullanılması bu sorunu daha da içinden çıkılmaz boyutlara ulaştırmıştır (Küçükahmet, 1986, 9-15). Eğitim faaliyetlerinden beklenen yararın sağlanabilmesi için en önemli koşullardan birisi, yeterli sayıda okul binasının olması, bu binaların verimli ve planlı kullanımının sağlanmasıdır.

Araç-gereç ve altyapı eksikliği sorunu genelde tüm okullarda özellikle de ilköğretim okullarında önemli boyutlara ulaşmıştır. Dersliklerin yetersizlikleri, laboratuvar, ışık, atölye, uygulama bahçesi ve spor salonu gibi birimlerin olmayışı ya da eksik olması eğitim öğretimi olumsuz etkilemektedir. Araç-gereç ve gerekli malzemelerin olmayışı ya da yetersiz olması hedeflenen amaçlara ulaşmayı engellemekte, yaşayarak öğrenmediği için öğrencilerin edindiği bilgiler ezbere dayanmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışının dışına çıkılmadığından, okul çevre ilişkisi iyi kurulamamakta, öğrenciye istendik davranışların kazandırılması zorlaşmakta ve öğrencilerin zamanının büyük kısmının okul dışında geçtiği vurgulanmaktadır (Bıldır, 1995).

Okulun bina ve estetik durumu, araç-gereç, kadro olarak öğrencinin başarısı üzerinde etkileri çok derindir. Kadrosu iyi fakat sınıfları, laboratuvarları, araç-gereçleri yetersiz, binası dar olan okulda eğitim ve öğretimin aksayacağı bundan da öğrencilerin zarar göreceği bir gerçektir. Bu bakımdan öğrencilerin rahatça çalışabileceği dershaneler, faydalanacağı araç-gereçler, oyun ihtiyacını gidereceği bahçe, kum havuzu, spor malzeme ve aletleri gibi imkanlar öğrenci başarısını artırır. Dershanelerin boyası, gerekli levha ve tabloların ahenkli bir şekilde yerleştirilmesiyle de öğrencilerin belli hisleri terbiye edilmiş olur (Durmuş, 1982, 39). Eğitimciler kalıcı öğrenmenin, fiziksel, sosyal ve psikolojik yönlerden uygun, rahat ve çok fazla duyu organına hitap eden bir çevrede oluşabileceğini belirtmişlerdir (Alkan, 1992, 28).

Okul binaları tasarımları, yıllarca bir öğretmen masası ve sıraya oturan öğrencilerin yer aldığı sınıf denem kutuların yan yana gelerek bir koridor etrafında kompartımanlar gibi dizilmesi şeklinde ele alınmıştır. Oysa eğitim ortamları mimarisiyle, biçimiyle ve geniş aktivite çeşitliliği ile öğrencileri araştırmaya, keşfetmeye, deneye, tecrübeye, birbirleriyle tartışmaya, oyun oynamaya, sosyalleşmeye, hayal güçlerini ve düşünme kabiliyetlerini geliştirmeye yönelik olmalı ve öğrencileri yeniliklere teşvik etmelidir (Sevimli, 1994).

Günümüzde pek çok alanda birden fazla ihtisas sahibinin işbirliği gerekmektedir. Okul binaları bunların başında gelmektedir. Okul binalarının nitelikli bir şekilde inşa edilebilmesi ve kullanılabilmesi için mimarlar, mühendisler, eğitimciler ve çocuk gelişimcilerinin işbirliği yapması gerekmektedir. Okul binalarına işgörebilirlik kazandırmak ancak bu alan uzmanlarının birlikte çalışması ile olabilir (Küçükahmet, 1986). Örneğin Almanya’da okul binalarının kullanımında modern eğitim gereksinmelerine cevap verebilecek şekilde çaba harcanmakta, bu nedenle esnek formlar tercih edilmektedir. Ayrıca sınıflar bireysel ve grup çalışmalarına imkan verecek şekilde düzenlenmekte, okul binaları doktor, sağlıkçı, mimar, davranış bilimci ve eğitimcilerin katıldıkları ekipler tarafında hazırlanan yönetmeliklere göre yapılmaktadır (Türkoğlu, 1983, 319).

Eğitim etkinliklerinden beklenen yararın sağlanabilmesi için temel koşullardan biri yeterli sayıda okul binasının yapılması ve bu binaların etkili şekilde kullanımının sağlanmasıdır (Küçükahmet, 1986). Başka bir deyişle okul bina ve bahçelerinin etkili kullanımı, ekonomik yararı en üst düzeye çıkarmakla kalmamakta, aynı zamanda eğitimin niteliğini artırmada da önemli bir etken olmaktadır. Uygun eğitim yapılarının, eğitim programlarının amaçlarına ulaşmasında başka bir deyişle öğrenci başarısının ve okula karşı olumlu tutumun artmasında önemli olduğu bilinen bir gerçektir.

Gömleksiz (1993) aktardığına göre, Lewis (1996), tarafından yapılan bir araştırmada okul yapısının, okulun bulunduğu bölgenin akademik başarısını yordamada farklı sonuçlar verdiği gözlenmiştir. Bununla birlikte bu değişkenlerin okulun akademik düzeyini etkileyebildiği belirtilmiştir. Chan (1988) okul yapısının estetik durumunun öğrenci başarısında doğrudan etkili olmasa da dolaylı olarak etkili olduğunu ileri sürerek, yapılan araştırmaların okul yapısının niteliğinin öğrenci başarısını artırıcı yönde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Yine Chan (1982) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, modern okul yapısında öğrenim gören öğrencilerin eski yapılarda öğrenim

gören öğrencilere göre, okul yapılarına ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Okul binalarının soğuk, sıcak ve çok güneşli, loş ve rutubetli oluşu öğretimin niteliğini, okulun iklimini bunun sonucunda da öğrenci performansını olumsuz yönde etkileyen diğer bir faktördür. Kuller ve Lindsen (1992) ve Hoeschong Mahone Mimarlık Firmasının 1999 yılında yaptıkları araştırma, eğitim mekanlarında kullanılan günışığı ile akademik performans arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Mavi, gri ve kırmızıyı da içeren tüm renklerin dalga boylarını emdiği için bize beyaz olarak görünen gün ışığı sadece renk kalitesi açısından değil, D vitamini alımına olanak sağlaması açısından da son derece önemlidir. Hem zararsız hem de ucuz olan bu doğal ışıktan eğitim ortamlarında yeterince yararlanılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında okuldaki pencere sayısı önemli bir nokta olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak aşırı parlak ışığın da dikkat üzerindeki olumsuz etkisi düşünüldüğünde, gün içinde ışık ayarının yapılması ve sınıflardaki pencerelerde gerekli önlemlerin alınması için perde bulunması gerekmektedir (Akt: Sadık ve Akar, 2003).

Okulun ve sınıfların öğrenci sayıları, ortak kullanım alanları olan lavabo, tuvalet, bahçe, kantin, laboratuvar ve sosyal aktivite alanlarının kullanımını olumsuz etkileyen diğer faktörlerdir. Brophy (1982), kalabalık sınıfların öğretmenin daha çok düzen çalışması yapmak zorunda kalmasına, öğretmen merkezli öğretim yöntemleri seçilmesine, öğrencilerin sıkılmasına ve dikkatsizliğe neden olacağını belirtmektedir. Barker (1982), ve Grabaugh ve Houston (1990), ise sınıf görünümünün öğrencinin moral ve enerjisini artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır (Akt: Başar, 2001).

Ülkemizde uzun yıllar bireysel farklılıkları görmezden gelen, sadece öğrencileri aynı seviyeye getirmeyi amaçlayan bir formel eğitim anlayışı söz konusu olmuştur. Dolayısıyla bu anlayışın mimariye de yansımaları bir o kadar kuralcıdır. Tip proje kavramı ile beraber koridor boyunca dizilmiş aynı ölçekli derslikler, dersliklerde tahtaya ve öğretmene yönelmiş düzenli sıralar bu formel anlayışın bir ürünüdür (Demircioğlu 1997). Ancak günümüzde, bu anlayıştan vazgeçilmiştir, Farklı koşullarda yaşayan bireyleri ilgi alanlarına ve yeteneklerine göre yetiştirecek eğitim programlarının hedeflerine, yine farklı özellikler taşıyan ve kullanıcılarının gereksinimlerine cevap verebilecek okul binaları ile ulaşabileceği saptanmıştır. Bir başka deyişle değişen ve gelişen eğitim programlarına statik kalan okul tasarımlarıyla destek olunamayacağı açıktır (Demircioğlu, 1997).

Terzioğlu'nun (2005) belirttiğine göre yapılan araştırma sonuçları, eğitim programlarının amaçlarına ulaşmasında bir başka deyişle ğrenci başarısının artmasında ve okula karşı olumlu tutumların oluşmasında okul binalarının ve bahçelerinin önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada da okulların okul bahçe ve binalarının fiziksel özelliklerinin ğretmen ve öğrencileri nasıl etkilediği ğretmen ve ğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu bağlamda, Adana İli Merkez İlçelerindeki farklı mimari özellikleri olan resmi ilköğretim okullarında ğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçe ve binaları hakkındaki görüşleri nelerdir? sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki mimari özellikleri farklı olan resmi ilköğretim okullarındaki ğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçe ve binalarına ilişkin görüşlerinin ayrıntılı olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Mimari zellikleri farklı olan resmi ilköğretim okullarındaki ğretmen ve öğrencilerin, okullarının binaları hakkında ürettikleri metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri nelerdir?
2. Mimari zellikleri farklı olan resmi ilköğretim okullarındaki ğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesi hakkında ürettikleri metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri nelerdir?
3. Mimari zellikleri farklı olan resmi ilköğretim okullarındaki ğretmen ve öğrencilerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın nemi

Eğitim toplumsal değişim ve gelişimin önemli kaynaklarından biridir. Gelecek yeni kuşakların ruhsal, bedensel, zihinsel gelişimini amaçlayan eğitim kurumları, sağladığı olanaklar ve sahip oldukları yeterli fiziksel koşullarla bu amaı gerçekleştirebilirler. Eğitim düzeyini yükseltmede çevrenin ve mekanın nitelikleri çok önemli bir unsurdur. Aynı zamanda bu nitelikler ğrenci ve öğrenme psikolojisi üzerinde de etkilidir.

Bilim ve teknolojiadaki devasa gelişimler toplumun yapısını derinden etkilemektedir. Bu gelişimler eğitsel gereksinimleri artırmış, öğrenme- öğretme

süreçlerinin de niteliğini değiştirmiştir. Bu gereksinimleri karşılayabilecek eğitim programlarının etkinlikle uygulanabilmesi için programın niteliğine uygun eğitim yapılarının yani okul bina ve bahçelerinin yeterli düzeyde olması da gerekmektedir. İlköğretim okul mekanları, çağdaş ve bilgili insan yetiştirmeye elverişli olacak programların uygulanabildiği mimari özellikleri taşımalıdır.

Resmi programın uygulandığı yerler okul binaları ve bahçeleridir. Mimarisi kötü, sınıfların donatımı eksik, tuvaletleri kirli ve yetersiz, merdivenleri dar, spor salonu olmayan, kütüphanesi yetersiz olan, bahçesinde yeşil alanı, oyun alanı olmayan veya yetersiz olan bir eğitim yapısında resmi programın hedeflerine ulaşacağını söylemek oldukça güçtür.

Örtük program açısından düşünüldüğünde okulun fiziksel koşullarının ve bu koşulların yarattığı düşüncelerin oldukça önemli olduğu ortadadır. Bu koşullardaki yetersizliklerin öğrenci ve öğretmenlerin okula karşı olumsuz tutum geliştirmelerine yol açacağı ihtimali yüksektir. Açık programın hedeflerine ulaşmasında örtük programın tamamlayıcı unsur olması istenilen bir durumdur. Eğitim programları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, okul bina ve bahçesinin fiziksel özelliklerinin açık programın amaçlarının gerçekleştirilmesinde ve örtük programın bu amaçların gerçekleştirilmesini olumlu bir şekilde desteklemesinde oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Bu araştırma okul bina ve bahçesinin, açık programın uygulanabilip hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve okulda olumlu bir örtük program oluşturmasında bahçe ve binaların taşıdığı önemin vurgulanması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma da öğretmen ve öğrencilerin kendilerini değerli, mutlu, güvenli, önemli hissetmeleri açısından okul bina ve bahçelerinin önemi vurgulanmış ve ayrıca bu ihtiyaçlara cevap verecek “nasıl bir okul binası ve bahçesi” sorusuna ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Unutulmamalıdır ki programlar ne kadar geliştirilirse geliştirilsin programları yaşama geçirecek yerler olan okul binaları ve bahçeleri buna paralel olarak geliştirilemezse hedeflere ulaşmak güçleşecektir.

Yapılan literatür çalışmaları sonucunda, okul bina ve bahçelerinin fiziksel koşulları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerini inceleyen çok az sayıda araştırmaya rastlanılmışken, bu bireylerin okullarının bina ve bahçesine yönelik duygularını inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Dolayısıyla, bu araştırmanın, öğretmen ve öğrencilerin okullarının bina ve bahçeleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini yansıtan, inceleyen Türkiye’deki ilk araştırma olduğu söylenebilir.

Ayrıca bu araştırmanın okul bina ve bahçelerinin hem kullanım sürecine hem de yeniden yapım sürecine olumlu katkısı olabileceği düşünülmektedir. Kullanım sürecinde öğrenci ve öğretmenlerin düşünceleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmasında (sınıfların tekrar düzenlenmesi, çekici renklere boyanması, panoların yeniden oluşturulması, duvarlara resimler çizilmesi vb.) ve yapım esnasında (mimarinin, sınıfların, genel görünümün, kullanılacak renklerin, bahçe düzenlemelerinin, oyun alanları vb.) bu çalışmanın olumlu rolü olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlılar

1. Öğretmen ve öğrenciler anket sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.
2. Öğretmen ve öğrenciler kendileriyle yapılan görüşmelerde sorulan sorulara içtenlikle yanıt vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2008-2009 Eğitim – Öğretim Yılında Adana İli merkez ilçelerinden belirlenen ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerden toplanan verilerle sınırlıdır.
2. Okulların bina ve bahçeleri hakkında ulaşılan bilgiler kullanılan veri toplama araçlarındaki sorularla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Binası: Okuldaki eğitim öğretim gören öğrenciler ve diğer personel tarafından kullanılmak üzere tahsis edilmiş, okula ait eğitsel, yönetsel ve servis birimlerinin tamamını içine alan fiziki mekana okul binası denir (Küçükahmet, 1986).

Açık Program: Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler (Varış, 1996, 14).

Örtük Program: Okulda bilinçli ve açık olarak kullanılan programların, kararların ilkelerin dışında kalan okul ortamı ve yaşamı (Paykoç, 1995, 53).

Tip Proje: Eğitim binalarının yapılmasında kullanılmak üzere belli verilere bağlı olarak hazırlanmış ve benzer organizasyonların tekrarına dayalı proje uygulamalarıdır (Terzioğlu, 2005).

Ergonomi: İnsanın biyolojik ve fizyolojik özellikleri ve kapasitelerini göz önünde bulundurarak, insan-teknik-çevre uyumunun temel kurallarını ortaya koyan çok disiplinli bilim dalı (Erkan, 1997).

Metafor: Bir kavram, olgu veya olayın başka bir kavram, olgu veya olaya benzetilerek açıklanmasıdır (Oxford ve diğerleri, 1998, Akt: Saban, Koçbeker ve Saban, 2006).

1.7. Kısaltmalar

DDMÖSİO: Düşük Düzey Mimari Özelliklere Sahip ilköğretim Okulu

ODMÖSİO: Orta Düzey Mimari Özelliklere Sahip ilköğretim Okulu

YDMÖSİO: Yüksek Düzey Mimari Özelliklere Sahip ilköğretim Okulu

OBBAMA : Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi

BÖLÜM 2

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümün kuramsal açıklamalar kısmında okul binasının ne olduğu, okul binasının nasıl olması gerektiği, okul binası ve renkler, sınıf donatım olanaklarının ve mobilyaların öğrenci başarısına olan etkileri, okul binası ve ergonomi, Türkiye'deki okul binalarına yönelik yapılan çalışmalar, okul bahçeleri, okul binası ve bahçesi ile eğitimde açık program ve örtük programın ilişkisi ve metafor kavramı konuları açıklanmıştır. İlgili araştırmalar bölümünde alan yazın taramaları sonucunda ulaşılan araştırmalar incelenmiştir.

2.1.1. Okul Binası Nedir ve Nasıl Olmalıdır?

Okuldaki eğitim öğretim gören öğrenciler ve diğer personel tarafından kullanılmak üzere tahsis edilmiş, okula ait eğitsel, yönetsel ve servis birimlerinin tamamını içine alan fiziki mekana okul binası denilmektedir (Küçükahmet, 1996, 34). Okul binası eğitim-öğretim etkinliklerinden gereken yararı sağlanabilmesi için en temel faktörlerden biridir. Okul binasının etkili kullanımı, ekonomik yararı en üst düzeye çıkarmakla kalmamakta, aynı zamanda eğitimin niteliğini de artırmaktadır.

Okul binalarında kullanıcıların gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda eğitim ortamları oluşturulmalı ve bu gereksinimlere cevap verecek fiziksel, eğitsel ve sosyal çevre düzenlemeleri geliştirilmelidir. Okul karşılıklı iletişime, tartışmaya, deneyimi paylaşmaya açık ve katılımcı bireylerin yetişmesine olanak tanıyan bir ortam yaratmalıdır. Çocuk psikolojisine uygun göze ve duygu sistemlerine zevk veren bir okul çevresi çocukların yadırgayacağı, onlara yabancı gelecek her türlü yapı düzeninden kaçınılarak düzenlenmelidir.

Andersen (1999) "Okul Tasarımı Değişkenlerinin Temel Beceri Testi Sonuçları Üzerindeki Etkisi" konulu araştırmasında, öğrenci başarısını etkileyen 38 tasarım değişkeninin öğrencilerin temel beceri sonuçları ile ilgili olup olmadığını ölçmüştür. Çalışma Georgia'da 14 bölge içinden araştırma örneklemine seçilen 50 okul üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik statü, ırk ve öğretmen deneyimi gibi değişkenler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Tasarım faktörleri ile test sonuçları arasındaki

ilişkinin incelendiği araştırma sonuçlarına göre, 27 değişkenin etkili olduğu ortaya çıkmış ve bunlardan en fazla etkisi olanlar işlevlilik, oyun alanları, aktivite alanları, yeşil alanlar, giriş- çıkış, yönetimin merkezde yer alması olarak belirlenmiştir. Bununla bağlantılı olarak araştırmada önerilen, klasik okul tasarımı yaklaşımlarından vazgeçilerek okulun dış mekan düzenlemelerine de özen gösterilmesidir (Akt: Terzioğlu, 2005).

Okul, bahçe, çok amaçlı salon, laboratuvar, yüzme havuzu ve spor sahası araç ve gereçleri gibi tesislerle birlikte düşünülmelidir. Okullar çağdaş eğitim- öğretim araç-gereçleriyle donatılmalı önceden elde bulunan araçlar ve donanımlar da verimli olarak kullanılmalıdır. Aynı zamanda okul binasında özel eğitime muhtaç çocuklar ile okul öncesi ve tüm yaş düzeyleri için ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (rampa, asansör, sıra, oyun bahçeleri, lavabo vb.) yapılmalıdır.

Okulun bahçesi okulun öğrenci sayısı ile orantılı olmalıdır. Çok büyük okul binalarının küçük okul bahçelerine yapılması sık rastlanan bir olgudur. Bu durumda öğrencilerin ders dışı etkinlikleri aksamaktadır. Spor, dinlenme, halk oyunları, vb. etkinlikler yapılamamaktadır. Ya da küçük bahçede yapılan beden eğitimi ve bayram hazırlıklarının gürültüsü ders yapan sınıfları olumsuz etkileyerek verimi düşürmektedir. Bahçenin ağaçlandırılması, çiçeklendirilmesi, oturma yerlerinin düzenlenmesi öğrenci ve öğretmenlerin okula sahip çıkma eğilimlerini artırarak verimliliği etkileyecektir.

Okul binaları ve derslikler okulun eğitim-öğretim amaçlarına uygun olmalıdır. Büyük ilköğretim kurumlarının spor ve konferans salonları, kütüphaneleri, kantinleri olmalıdır. Az sayıda öğrencisi olan okullar için spor ve konferans salonları bir yerde yapılarak ortak kullanılabilir. Sınıflar yeterince aydınlatılabilir. Soğuk havalarda ısınmaya, sıcak havalarda serinlemeye uygun olmalıdır. Demircioğlu (1997) eğitim yapılarında yeşil ve mavi renkler ağırlıklı olmak üzere yer yer sıcak, canlı ve ilgi çekici renklerden yararlanmak gerektiğini belirtmiştir. Sınıf badanası da öğrencileri sıkımayacak mavi tonlarda yapılmalıdır. Okul binasındaki iletişimin kolaylaştırılması için uygun yerlere ses yükselticileri konulmalıdır. Binaların koridorları, merdivenleri öğrenci dolaşımını kolaylaştıracak bir şekilde dizayn edilmelidir. Kapılar kolların basılmasıyla açılan türden değil, bilyeli olmalıdır. Böylece kapı kollarının sürekli değiştirilme gereksinimi en aza inecektir. Çeşmelerde kendi etrafında dönen başlık yerine yarım dönen başlıklar kullanılarak su tasarrufu yapılmalıdır. Küçük bahçeli okullarda da ses yalıtımı için pencere camlarında çift cam kullanılabilir.

Türk Standartları enstitüsüne (TSE, 2000) göre okul binalarındaki genel yerleşime ait kurallar şunlardır:

1. Okul arsasının yeri, yerleşme bölgesinin nüfus hareketleri, sosyal, ekonomik ve sağlık kriterleri de dikkate alınarak, yoğun taşıt trafiğinden uzakta olmalı, hapishane, meyhane, kahvehane, bar vb. çocukları olumsuz yönde etkileyebilecek yerlere en az 200m uzaklıkta yapılmalıdır.
2. Okul arsasının büyüklüğü öğrenci başına ilk 40 öğrenci için 20-25m², ikinci 40 öğrenci için 150m², üçüncü 40 öğrenci için 10m² ve dördüncü, beşinci ve altıncı 40 öğrenci için 5m² esas alınarak belirlenmeli; toprak yapısı bitki, ağaç vb. yetiştirilmesine ve uygulama bahçesi düzenlenmesine uygun yapıda ve en çok % 5 meyilde olmalıdır.
3. Bina arsa üzerine yerleştirilirken, okul binasının ileride genişletilebileceği de dikkate alınmalıdır.
4. Okul arsasının jeolojik zemin etüdü yapılmış olmalı ve okul binasının bu arsa üzerinde yapılmasında bir mahzur bulunmamalıdır.
5. Bodrum katta bina inşaat alanının en az %3 büyüklüğünde dar kenarı en az 2m ve yüksekliği en az 2,30m olarak sığınak bulunmalıdır.
6. Okul binasında ana giriş ve öğrenci girişi ayrı düzenlenmeli giriş kapılarının genişliği en az 2.m olmalı, girişlerde rüzgarlık bulunmalı, ana girişte danışma, veli bekleme ve görüşme mahali düzenlenmelidir.
7. Okul binası kullanım amacına uygun olarak tercihen tek katlı inşa edilmeli, dersliklerin pencereleri sıcak bölgelerde kuzey-güney, soğuk bölgelerde doğu-batı yönünde olmalı ve gerektiği takdirde pencerelerde kontrol elemanları bulunmalıdır.
8. Arsa şartları ve diğer etkenler sebebiyle, okulun çok katlı olarak inşa edilmesi halinde; merdiven ölçüleri öğrenci vücut ölçülerine uygun olmalı; basamak genişliği 0,25m. Rıht (bir merdivenle birbirini izleyen iki basamak arasındaki düşey uzaklık) yüksekliği 0,15m, düşey parmaklıklı veya parmaklıksız küpeşte yüksekliği en az 0,70m, merdiven kol genişliği en az 1,40m yapılmalı ve merdiven genişliği koridor genişliğinden az olmamalıdır.
9. Okul sahası bahçe duvarı ile çevrili olmalı; su, elektrik ve kanalizasyon imkânları bulunmalı; okulun giriş ve çıkış kapıları trafiğin yoğun olduğu caddeye açılmamalı; bahçede öğrenci yaş gruplarının ölçülerine uygun oturma

grupları yerleştirilmeli ve yaş gruplarına göre açık spor alanları düzenlenmelidir.

10. Okulun bahçesinde açık tören alanı düzenlenmeli, burada Atatürk anıtı veya büstü olmalı, bu anıt veya büst aydınlatılmalı, ses düzeni bulunmalıdır.
11. İçme suyu tesisatı TS 828 ve TS 266'ya uygun olmalı ve teneffüshane ve oyun bahçesinde musluklar düzenlenmelidir.
12. Okul yangına karşı korunmalıdır.
13. Bedensel özürlü öğrencilerin kullandığı ve faydalanacağı bahçe, bahçe yolları, merdivenler, Wc ve lavabo, giriş-çıkışlar, elektrik anahtarları, derslikteki sıra, masa ve sandalyeler, soyunma dolabı vb. düzenlenmesi ve ölçüleri TS 91112'e uygun olmalıdır.

2.1.2. Okul Binalarında Eğitim- Öğretim Mekanları

Okul binalarında derslikler (Sabit derslikler, branş derslikleri, genel derslikler, özel eğitim dersliği ve açık hava dersliği) ve uygulama derslikleri (Fen dersliği, bilgisayar dersliği, eğitim teknolojisi dersliği, proje stüdyosu, resim dersliği, müzik dersliği ve eğitsel kol dersliği) eğitim-öğretim mekanları olarak kabul edilmektedir (Terzioğlu, 2005).

Aşağıda okullardaki bu bölümlerle ilgili bölümler sunulmuştur.

2.1.2.1. Derslikler

Okul eğitim-öğretim sürecinin büyük bölümünün geçtiği mekanlardır. Derslik düzeninin öğrenci başarısını olumlu yönde artıran bir unsur olduğuna dair araştırmalar vardır. Örneğin Şendur'un (1999) yapmış olduğu çalışmada, çeşitli uygulamalarla (minderli sıralar, halı ve yumuşatılmış bir ışıklandırma düzeni gibi) normal sınıflara oranla daha çekici hale getirilen bir sınıftaki öğrencilerin sınıf içi tartışmalara katılımının iki-üç kat arttığı gözlenmiştir. Bu gerekçeyle dersliklerin öğrencileri güdüleyici, estetik ve esnek olması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra dersliklerdeki öğrenci sayısı da eğitimin niteliğini etkilemektedir. Demirkıran'a (1995, 414) göre sınıf hacmini büyütmeden öğrenci sayısını artırmak sosyal yoğunluğa neden olmaktadır. Öğrenci sayısı az olan sınıflardaki öğrenme düzeyinin, öğrenci sayısı çok olan sınıflara göre daha ilerde olduğu yapılan çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrenci sayısının

30'dan aşağı düşürülmesi durumunda öğrenci davranışlarında bir iyileşme ve başarı oranında yükselme görülmektedir.

Derslikler öğrencilerin grup halinde çalışıp, tartışabileceği, uygun bir yaşama ortamı olmalıdır. Derslikler, okullarda en fazla sayıda olan mekanlardır. Hepsinde özelliklerin aynı olması gerekir. Pencerelelerin konumlanmasında ışığın geliş yönü dikkate alınmalıdır. Dersliklerin yönlendirilmesinde kuzey-güney yönü tercih edilmeli, ışığın soldan gelmesine özen gösterilmelidir. Derslik kapıları koridora en az 90 derecelik bir açı ile açılmalı ve koridordakilerin güvenliğini tehdit etmemelidir (MEB,1997).

Dersliklerde, döşeme kaplaması esnek kullanımlara olanak sunan düzgün tek bir yüzey olarak düşünölmeli, asbestsiz, kokusuz, kolay temizlenebilme özelliği taşıyan, kaymaz, ekonomik, bakımı kolay, yenilenebilir, hijyenik, anti-statik, ses emici, yanmaz, uzun ömürlü bir malzeme olmalıdır. Duvar ve tavan kaplaması-boyası kolay temizlenebilir, hijyenik, bakımı, onarımı kolay, tercihen ses yutucu özellikte bir malzeme ile yapılmalıdır (MEB, 1997).

Kullanım amaçlarına ve işlevlerine göre derslikler beşe ayrılmaktadır (Terzioğlu, 2005). Bu derslikler;

a) Sabit Derslikler; Sınıfın öğretmeninin gözetiminde öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirdikleri, çoğunlukla ilköğretim okulu 1, 2 ve 3. sınıfların kullandığı mekanlardır. Her türlü eğitim-öğretim faaliyetinin gerçekleştiği bu mekanda küme çalışması, sunu, dramatizasyon panolar vasıtasıyla üretileni paylaşma ve iletişim kurma gibi etkinlikler yapılır. Kullanıcıları öğrenci ve öğretmenler olduğu için asgari donanım ve teknik özellikleri ile eğitim ve öğretimi destekleyecek "konfor" olmalıdır. Her öğrencinin sırasında rahat edebilmesi ve eşyalarını rahat yerleştirip, kullanacağı mobilyaların olması önemlidir. Öğrencilerin dersliklerde özel dolapları ve askılıkları bulunmalıdır.

b) Branş Derslikleri (Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Yabancı Dil, Eğitsel Kol Derslikleri); Sınıf veya branş öğretmeni gözetiminde öğrencilerin öğrenme faaliyetini gerçekleştirdikleri mekanlardır. Sabit dersliklerden farkı uygun araç gereçlerle donatılmak suretiyle sadece belirli dersleri yapmak üzere oluşturulmuş öğrenme-öğretme ortamı olmalarıdır.

- c) **Genel Derslikler:** Özel donanım gerektirmeyen, sınıf ya da program dışı etkinliklerin yapıldığı yerlerdir.
- d) **Özel Eğitim Dersliği:** Normal ortamlarda öğrenim göremeyecek şekilde öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yönelik düzenlenmiş eğitim ortamlarıdır. Türkiye’de engellilere yönelik eğitim, bu amaçla kurulmuş okullar dışında, son yıllarda normal eğitim veren okullarda uygulanmaya başlayan kaynaştırma eğitimi kapsamında oluşturulmuş özel sınıflarda verilmektedir.
- e) **Açık Hava Dersliği:** İklim şartlarına uygun olmak üzere bazı derslerin sınıf önündeki bahçe kısmında verilmesine olanak sağlayan yerlerdir. Bu derslikler düzenlenirken sınıf-bahçe bağlantısının iyi yapılması(kapı ya da sürgülü bölme ile) ve rüzgar, güneş gibi çeşitli doğa şartlarına karşı düzenlemelerle korunması gerekir.

2.1.2.2. Uygulama Derslikleri

Okulun özelleşmiş sınıflarıdır. Belli zaman diliminde farklı kullanıcılar tarafından kullanılan mekanlardır. Her birinin ihtiyacı olan donatılar farklıdır. Bütün bu mekanların iç kullanımı dönüştürülebilir ve esnek olmalıdır. Pencereilerin konumlanmasında ışığın geliş yönü dikkate alınmalı, çalışma mekanının ışık ihtiyacına göre düzenleme yapılmalıdır (Yangılı, 1999). Terzioğlu (2005, 31-32) farklı uygulama dersliklerini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

- a) **Fen Laboratuvarı:** Fen deneylerinin yapıldığı, gerektiğinde bireysel ya da grupla proje geliştirmek amaçlı kullanılabilen mekanlardır. Öğretici ve eğitici oldukları kadar tehlikeli alanlardır da. Bu nedenle okulun kolay denetlenebilir bir yerinde bulunmalıdır. Fen laboratuvarında üzerinde su, gaz ve elektrik tesisatı bulunan sabit tezgahlar, üretilen projelerin sergilendiği camlı sergi dolapları ve öğretmen masası bulunur. Ayrıca ders öncesi ve sonrası deney düzeneği kurmak ve kaldırmak amacıyla öğretmen ya da teknisyen tarafından kullanılan laboratuvar hazırlık odasına ihtiyaç bulunmaktadır.
- b) **Bilgisayar Laboratuvarı veya Eğitim Teknolojisi Dersliği:** Bilgisayar eğitiminin verildiği mekandır. Her öğrenci ve öğretmene bir bilgisayar düşecek şekilde düzenlenmesi gerekir. Bunun yanında bilgisayarlar okul bünyesindeki tüm birimlerde (derslikler, multimedya kaynak merkezi,

laboratuvarlar) yaygın biçimde kullanılmasına rağmen her okul bünyesinde ayrı bir bilgi teknolojisi eğitimi ünitesi bulunması gerekir. Bu ünite de tüm bilgisayarların bakım ve onarımları için bir de bilgisayar kliniği bulunmalıdır.

- c) Proje Stüdyosu:** Özel yetenekli veya özel ilgi alanı olan öğrencilerin tek başlarına veya gruplar halinde üretim ve deneme yaptıkları, beceri geliştirdikleri mekandır. En az üç bilgisayar, bir yazıcı, internet bağlantısı ve telefon hattının bulunduğu bu mekanda fotoğrafçılık çalışmaları için de karanlık bir oda düşünülebilir.
- d) Resim Dersliği:** Öğrencilerin bireysel olarak veya grup halinde çalışabileceği, uygun mobilya ve resim araç-gereçlerinin bulunduğu mekanlardır. Rahat çalışma ortamı sağlanması bakımından normal dersliklerin iki katı büyüklükte kullanım alanına sahip ve aydınlık olması gerekir. Bir resim dersinde her türlü resim malzemesinin depolanabileceği dolaplar, uygun mobilyalar, açık ve kapalı çekmeceler ve raflar ile resim araç-gereçlerinin bulunması gerekir. Gerekirse kurutma ve fırın odasından oluşan bölümler eklenebilir.
- e) Müzik Dersliği:** Olanaklar ölçüsünde çeşitli müzik aletlerinin bulunduğu müzik eğitimi ve etkinliklerinin yapıldığı mekandır. Porteli bir kara tahta, kaset çalar, radyo, cd çalar ile müzik ve kayıt araçları, yüksek ayarlanabilen sandalye ve basamaklar bulunur. Öğretmenin kontrolünde kullanılacak bir kısım enstrümanlar ve malzemelerin saklanması için depo bulunmalıdır. Müzik dersliğinde, ses yalıtımı ve aküstiğe önem verilir. Mekan olarak yönetim ve eğitim bölümlerinden uzak bir yerde planlanmalıdır.
- f) Eğitsel Kol Dersliği:** Okul yönetmeliklerinde yer alan etkinlikler doğrultusunda öğrenci ilgi, istek ve gereksinimlerine yönelik öğrencilere liderlik, işbirliği, yaratıcılık, iletişim becerileri kazandırılması için kullanılan eğitsel mekanlardır. Yapılacak etkinliklerin amacına ulaşması bakımından bu etkinlikler için ayrılmış mekanların kullanılmasında yarar bulunmaktadır.

2.1.3. Yönetim Alanları

Müdür odası, müdür yardımcıları odası, genel idari büro, öğretmenler odası, eğitim uzmanları ve arşivin yer aldığı bölüme yönetim alanları denmektedir. Yönetim alanları ana girişten kolay ulaşılabilir, öğrenci trafiğinden ve gürültülü mekanlardan

uzakta planlanmalıdır. Yönetim bölümünün, idarecilerin öğrenciyi kontrolü açısından, eğitim bölümleriyle çok iç içe değil ama öğrencinin denetiminin rahatlıkla yapılabileceği bir yerde olması tercih edilir. Bu mekanlar için özerk tesisat sistemi bulunması aranan bir özelliktir. Yönetim bölümünde bulunan mekanların havalandırma, ışık, ısı gibi teknik özelliklerinin yeterli olması gerekmektedir. Bu alanlar; müdür odası, müdür yardımcıları odası, genel idari ofis, öğretmenler odası, sekreter odası, eğitim uzmanları odası ve arşivdir. MEB İlköğretim Yapıları El Kitabına (1997) göre aşağıda bu bölümler hakkında bilgiler verilmiştir;

- a) **Müdür Odası:** Müdür okulun bütününden sorumlu ve yetkili olan mercidir. Müdürün okulu temsil görevini yürütebileceği, öğretmenler, veliler ve çeşitli kuruluş temsilcileriyle toplantılar yapabileceği bir mekanı olmalıdır. Yeterli mobilya ve düzen bulunmalı fotokopi, faks ve video gibi ofis elemanlarıyla donatılmalıdır. Müdür odası tüm bu işlevler için gerekli donanımına sahip olmanın yanı sıra özel görüşmelerin de yapılacağı gizlilik koşullarına sahip olmalıdır.
- b) **Müdür Yardımcıları Odası:** Müdür yardımcıları okulda müdürden sonra yetkili ve sorumlu mercilerdir. Bu odalarda bulunması gereken en önemli donanım elemanları, her müdür yardımcısı için birer koltuk ve masa, öğrenci bilgileri için dosya dolabı, evrak dolapları ve bilgisayardır.
- c) **Genel İdari Ofis (Büro):** Eğitim kurumunun yönetim, hesap, personel- öğrenci işleri ile teknik ve temizlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla düzenlenmiş mekanlardır. İçerisinde bilgisayar ile donatılmış görevli masaları, evrak dolapları bulunur. Ayrıca faks ve fotokopi makinesinin de bulunması gereklidir.
- d) **Öğretmenler Odası:** Öğretmen ve yöneticilerin, kurul toplantısı, çalışma ya da sohbet amacıyla bir araya gelmelerine olanak veren mekanlardır. Çok katlı binalarda her bir katta olması tercih edilir. Öğretmenler odası, öğretmenlerin sınıftan sonra en çok buldukları özelleşmiş mekandır. Öğretmenlerin tenefüs saatlerinde rahat kullanabilmeleri için mekansal organizasyonda erişimi kolay bir yerde olmalıdır. Odada koltuk, kanepeler, sandalye, masa, eşya dolabı ve gardrop gibi temel donatım eşyalarının yanı sıra öğretmenlerin ders planı ve eğitim materyali hazırlama gibi işlerinde kullanabilecekleri bilgisayar ve yazıcının yer aldığı bir çalışma köşesi, genel kullanıma açık

telefon, gazete, dergi vb. okuma malzemeleri ile posta kutusu ve duyuru kutusu bulunmalıdır. Öğretmen odasının büyüklüğü öğretmen sayısına göre belirlenmelidir. Sekiz öğretmene en az 16m on iki öğretmene kadar 24m on ikiden fazla öğretmen için öğretmen başına 1.5m yer ilave edilir.

- e) **Sekreter Odası:** Müdür odası ile direk irtibatlı, bekleme imkanı; fotokopi, faks, telefon gibi donatıların bulunduğu mekandır. Sekreter odası ile irtibatlı, raflı dolaplı arşiv planlanmalıdır.
- f) **Eğitim Uzmanları Odası:** Eğitim bilimleri uzmanlarının bireysel ya da gruplar halinde oturacakları mekanlardır. Her bir alan uzmanı için özel masa ve gerekli donanımın yanı sıra internet bağlantılı bilgisayar olanağına sahip olması gerekir.
- g) **Arşiv:** Okula ait evrak ve belgeler, sınav kağıtları ve öğrenci belgelerinin korunduğu yerlerdir. Okul ya da eğitim örgütünün geçmişi hakkında bilgi verir.

2.1.4. Okul Binalarında Yardımcı Hizmet Birimleri

Okul- çevre kullanım alanları, destek birimleri ve dolaşım alanları okul binalarındaki yardımcı hizmet birimlerini oluşturmaktadır. Aşağıda bu bölümler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1.4.1 Okul- Çevre Ortak Kullanım Alanları

- a) **Grup Çalışma Odası:** Ders dışı çeşitli grup etkinlikleri veya başka amaçlar için kullanılabilecek mekanlardır. Okul aile işbirliği, çeşitli dernek ve kulüpler de bu mekandan yararlanabilirler (Terzioğlu, 2005, 32).
- b) **İşlikler:** Öğrencilerin özel becerilerinin geliştirildiği, aile bireyleri ve çevrede yaşayan kişilerin okul saati dışında akşam ve hafta sonu düzenlenen eğitim kursları ile mesleki becerileri edindikleri mekanlardır. Elektrik, elektronik, ev ekonomisi, el beceriler gibi çalışmaların yapılabilmesi için gerekli teçhizat ve mobilya ile donatılmalıdır (Terzioğlu, 2005, 33).
- c) **Çok Amaçlı Salon:** Sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği, insanların büyük topluluk halinde bir arada bulunduğu, beden eğitimi, drama gibi eğitsel oyunlar, folklor gösteri çalışmaları, toplantı ve seminerler için kullanılabilecek bir mekandır. İhtiyaç halinde büyük sınavlar ve düğünler için de kullanılabilir.

Duvarda basketbol potası, asılma tahtaları, tırmanma halatı, denge barı, atlama kasası olmalıdır. Salonun deposunda yer minderlerinin ve çeşitli spor malzemelerinin saklanabileceği dolaplar bulunur.

Çok amaçlı salonunun ayrı girişi, otoparkı ve servis yolu bulunmalıdır. Okul bahçesine girince algılanabilir bir yerde fakat gürültülü bir mekan olduğu için, eğitim bölümünden uzakta tasarlanmalıdır. Bağımsız giriş-çıkışı, 500 kişilik seyirci imkanı ve oturma gruplu bir fuaye düzenlenmelidir. Salonun sahne kısmında, kız ve erkek soyunma odaları, projeksiyon odası ve depo düzenlenmelidir. Seyircilerin sahneyi görmelerini kolaylaştıracak yer döşemesinin eğimli olması gerekir (MEB, 1997).

- d) Spor Merkezi:** Basketbol, voleybol vb. spor etkinliklerinin yapılması için tasarlanan eğitsel mekanlardır. Beşten fazla dersliğe sahip olan okullar için ortalama 200m² lik spor salonuna ihtiyaç bulunurken, ideal bir spor salonu 400 oturma kapasiteli olarak düşünülmelidir. Okul binasından ayrı olarak inşa edilebileceği gibi bunun mümkün olmadığı hallerde okul binalarının bodrum katları bu işlevi yerine getirebilecek büyüklükte planlanıp kullanılabilir. Salonda spor malzemelerinin saklandığı bir depo ile kız-erkek öğrenciler ile bay-bayan öğretmenler için soyunma odaları bulunmalıdır (MEB, 1997).
- e) Kütüphane:** Öğrenci, öğretmen ve çevredeki kişilerin bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve çoğaltma amacıyla kullandığı mekanlardır. Okul dışından kişilerin kullanımını teşvik etmek amacıyla okulun ana girişine yakın fakat gürültüden uzak bir yerde tasarlanmalıdır. Kütüphanede kaynakların el altında ve kolay ulaşabilir olması, kütüphane sorumlusunun kullanıcıları gözlemleyebilmesini sağlayacak yerleşim ve düzenlemenin yapılması tercih edilir. Öğrenciler, öğretmenler ve çevreden gelenler kütüphane içinde yer alan fonksiyonlar ve kütüphanenin kullanımı kart kataloğundan ya da bilgisayardan mevcut koleksiyonu tarama, yazılı kaynağı kütüphane içinde kullanma ya da ödünç alma ödev, rapor vb. çalışmalar konusunda bilgilendirilmelidir. Kütüphane bünyesinde fotokopi imkanı çoğaltma odasının bulunması öğrencilerin bilgiye rahat ulaşması için faydalı ve yararlıdır. Kitaplık ve çalışma mekanlarının birbiri içine fazla geçmemesi çalışma rahatlığı bakımından önemlidir. Kitaplık bölümünde düzenlenen rafların yüksekliği öğrencilerin boyları göz önüne alınarak ayarlanmalıdır (MEB, 1997).

Kütüphanede cam bölme ile ayrılmış, yeni teknolojiler bölümü bulunmalıdır. Bu bölümde internet bağlantısı olmalıdır. Kütüphane dışındaki bilgiye ulaşmak, ilgili becerileri edinmek ve bu teknolojileri kullanarak ürün elde etmek için buradaki donanımlar gereklidir. Kütüphanede ayrıca, çocukların yere oturarak ya da uzanarak okumalarına imkanı veren bir okuma köşesi olması yararlıdır. Dergi ve gazeteler bu köşede sergilenmelidir.

- f) Okul Müzesi:** Kültürel değerler, tarihi eserler ve çevre zenginliklerinin tanıtılmasına yönelik düzenlenmiş, yaşayarak öğrenme olanağı taşıyan eğitsel ortamlardır. Müzelerin eğitim sürecinde etkin olarak kullanılması, okulun çevreye açılması bakımından son derece önemlidir. Okul müzesi oluşturulmadığı durumlarda diğer müzelerin çeşitli eğitsel etkinliklere olanak tanıyacak şekilde düzenlenmesi gerekir (Terzioğlu, 2005, 35).
- g) Rehberlik Servisi:** Okulda öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenen birim rehberlik servisidir. Rehberlik hizmeti, özellikle sorunları olan çocukların psikolojik açıdan rahatlamaları ve problemlerini çözmeleri açısından önemlidir. Rehber öğretmen odası ve grup veya bireysel danışma çalışmalarının yapıldığı mekan olmak üzere iki bölümden oluşur. İçerisinde rehber öğretmenler için bir dolap bulunmalıdır (MEB, 1997).
- h) İlk Yardım Odası (Revir):** İlk yardım ve dinlenme olanağının yanı sıra öğrencilerin fiziksel gelişimlerinin izlendiği birimdir. İlk yardım odasında ölçme araçları, genel tarama ve aşular için gerekli aletler hemşire masası, ilaç ve malzeme dolabı, muayene masası ve lavabo bulunmalıdır (Terzioğlu, 2005, 35).
- İ) Kafeterya-Kantin:** Öğrencilerin teneffüs ve öğle aralarında yiyecek ve içecek temin edebileceği yerlerdir. Kantinin büyüklüğü ve sayısı farklı yaş gruplarındaki çocukların birbirine zarar vermeyecekleri ve birbirlerini engellemeyecekleri büyüklükte tasarlanmalıdır. Kantin ana girişe yakın, ortak kullanım alanlarına kolay ulaşabilir olmalıdır. Gelen malzemelerin kolaylıkla aktarımı için doğrudan dışarıya açılan bir servis kapısı bulunmalıdır. Bahçe ile ilişki sağlanmak suretiyle bir özgürlük alanı yaratılmalıdır. Öğrencilerin kantinden daha sağlıklı yararlanabilmeleri için turnikeler ve ürünleri dışarıdan görebilecekleri camlı bölmeler yapılmalıdır. Ayrıca kantinde öğrencilerin oturabilecekleri pratik masalar yerleştirilmelidir.

i) Yemekhaneler: Normal öğretim olarak tüm gün eğitim veren okullarda öğle aralarında çocukların yemek ihtiyacını karşılamak için düzenlenen mekandır. Yemekhanede; wc-lavabo, 1,2ve üçüncü sınıflar için yemek salonu, 4-8. sınıflar için yemek salonu, self servis imkanlı bir salon ve mutfak bulunmalıdır. Mutfak, hazırlık, pişirme ve bulaşık bölümleri ile günlük ve soğuk depolar bulunduran, ayrı bir çöp kutusu bulunduran mekandır. Personel soyunma, dinlenme ve duş yerleri ile personel yemek bölümü de düşünülmelidir (MEB, 1997).

2.1.4.2. Destek Birimleri

- a) Genel Depo:** Okulda gerçekleştirilen her türlü faaliyet için gerekli eşyaların, ders malzemelerinin ve materyallerinin bulundurulduğu mekandır. Ayrıca bu bölümde öğrenci ve öğretmen çalışmaları saklanır (Terzioğlu, 2005).
- b) Hizmetli Odası:** Okulun genel temizliği için görevlendirilmiş kişilerin kıyafetlerini değiştirdikleri, özel eşyalarını koydukları, askılı dolaplı, lavabolu ve küçük bir duş kabınınin bulunduğu mekandır (Terzioğlu, 2005).
- c) Eğitim Araçları Odası:** Dersin işlenişi sırasında kullanılacak araç ve gereçlerin saklandığı kısımlardır. Kolayca ulaşılabilecek bir yerde olmalıdır. Her dersliğin kendine ait araç- gereçleri saklayabileceği özel bir araç- gereç dolabı bulunmalıdır (Terzioğlu, 2005).
- d) Temizlik Odası:** Temizlik malzemelerinin saklandığı malzeme dolabı, küvet ve musluk bulunan mekandır. Wc- lavabo mekanı ile yakın mesafede oluşturulmalıdır.
- e) Teknisyen Odası:** Isıtma merkezinin işletiminde sorumlu, okulun her türlü teknik hizmetlerine yardımcı olabilecek kişiler için oluşturulan bir bölümdür. Isıtma merkezi ile bağlantılı düşünülmelidir. Tamir masası ve tamir takımlarının bulunduğu bir dolap bulunmalıdır (Terzioğlu, 2005).
- f) Teknik Servisler:** Kalorifer kazanı, su deposu, elektrik panosu ve jeneratörün bulunduğu mekandır. Bu kısım okulun tür kullanım ve dolaşım alanlarından uzakta planlanmalıdır (MEB, 1997).
- g) Tuvaletler.** Temizlik açısından son derece önemli yerlerdir. Sürekli kontrol edilebilir olması için merdivenlere yakın bir konumda olması gereklidir. Kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı düzenlenmeli ve kolay erişilebilir mesafede

bulunmalıdır. Kullanılacak malzeme ölçüleri öğrenci yaşına uygun olmalı, fiziksel engelliler için özel bölümler düşünülmelidir.

Uran' a (1971) göre, bir ilköğretim okulunda her 25 öğrenci ve her sekiz öğretmene bir tuvalet, her 50 öğrenciye bir lavabo ve her 25 öğrenciye bir pisuar düşecek şekilde planlanmalıdır. İlköğretim birinci kademe öğrencileri için ayrıca okul dışında da kullanabilecekleri tuvaletler yapılmalıdır (Akt: Terzioğlu, 2005).

Tuvaletlerde döşeme kaplaması, kaymaz, hijyenik, ekonomik, kolay temizlenir, su temasına uygun bir malzemeyle kaplanmalıdır. Duvar ve tavan kaplama boyası hijyenik, kolay temizlenir, ekonomik bir malzeme ile yapılmalıdır. Wc-lavabo mekanları doğal yollardan havalandırılabilmelidir.

h) Sığınak: Özel durumlar ve afet durumları için yapılan mekanlardır. İnsanların afet anında toplanacakları mekanlar için düşündükleri için önemli, ancak diğer durumlarda atıl mekanlardır (MEB,1997).

2.1.4.3. Dolaşım Alanları

Dolaşım alanları giriş mekanları, koridorlar ve kapalı teneffüshane ve merdivenlerden oluşmaktadır. Aşağıda bu alanlar ile ilgili bilgiler verilmiştir:

a) Giriş Mekanı: Yangılı'ya göre (1999) okul binası girişi, dış ve iç sirkülasyonun karşılaştığı özelleşmiş bir düğüm noktasıdır. Okul girişini temsil eden, Atatürk köşesinin bulunduğu bu mekanda giriş çıkışın kontrol edildiği, dışarıdan gelen konukların, aile ve velilerin ulaşmak istedikleri kişi ve yerlere yönlendirildiği, kayıtların tutulduğu, danışma-bekleme bölümü bulunmalıdır. Bu mekanda öğrenci, öğretmen ve diğer kullanıcıların gidiş gelişlerinin engellenmeyecek şekilde telefon kabinleri, askılık veya vestiyer bulunması yararlı olur. Okulun diğer mekanlarına kolay ulaşımın sağlanabilmesi için yönlendirme levhaları düşünülmelidir. Aynı anda çok kişinin geçmesini sağlayabilmek için giriş mekanının yeterli büyüklükte olması gerekmektedir. Giriş holünde öğrencilerin çalışmalarının sergilenebilmesi ve gerektiğinde daha kapsamlı sergi yeri olarak kullanılabilmesi için duvar panosu veya portatif panoların olması gerekmektedir. Döşeme kaplaması, noktasal darbelere dayanıklı, kolay temizlenebilir, kaymaz, ses emici ve olabildiğince ekonomik olmalı ve

maliyeti düşük olmalıdır. Duvar ve tavan kaplaması, kolay temizlenebilir, boyası asbestsiz, akustik, bakım ve onarımı kolay ekonomik bir malzemeyle yapılmalıdır. Giriş kapıları mutlaka dışa açılan çift kanatlı kapılar olarak düşünülmeli, çarpan kapı ve döner kapı gibi öğrenci trafiği açısından olumsuzluklar içeren kapılar yapmaktan kaçınılmalı, kapılarda eşik olmamalıdır. Ayrıca giriş kapıları rüzgarlıklıklı olmalıdır.

- b) Koridorlar ve Kapalı Teneffüshane:** Okulun iç trafiğini düzenleyen, tüm birimler arasında gerekli bağlantıları sağlayan ve ders dışı saatlerde teneffüs hizmeti sunan çok amaçlı alanlardır. Koridorların uygun boyutlarda, aydınlık, sessiz, kullanışlı, keyifli ve sosyalleşmeye yardımcı olan alanlar olması gerekmektedir. Koridorlarda yer yer girinti ve çıkıntılar şeklinde dışarıya, bakan köşeler düşünülmelidir. Bazı durumlarda kullanım esnekliği sağlanması için dersliklerle birleştirilerek farklı etkinlikler için kullanılabilir. Zengin bir iç mekan ve iç saydamlığın sağlanması için iç boşluklar, tepe ışıkları, galeri ve köprüler, iç bahçe, sera gibi uygulamalardan yararlanmak gerekir. Dersliklerin koridorla ortak alan duvarlarının kapı üstünde kalan kısmı camlı bölme şeklinde düzenlenmelidir. Tehlike hallerinde öğrencileri yapıdan kısa sürede uzaklaştırmak bakımından koridorlar yeterli genişliğe sahip olmalıdır (Terzioğlu, 2005).

Teneffüshaneler, bina içinde bağımsız bir bölüm halinde olabileceği gibi ayrı ayrı bölümlerden de meydana gelebilir. Toplam teneffüshane hesabında derslik, kütüphane, laboratuvar, idari bölümler ve eğitim-öğretim ayrılan diğer alanlar dışındaki yerler de teneffüshane olarak kabul edilir (625 Sayılı Özel Öğretim Kanunu 1994).

- c) Merdivenler:** Okulun en önemli düşey dolaşım alanlarıdır. Büyük yoğunluk ilk merdivende başlar, üst katlara çıkıldıkça yoğunluk belli oranda azalır. Binanın merdivenleri öğrencilerin bir arada rahatlıkla geçmelerine uygun olmalıdır. Yükseklik ve genişlikleri öğrenci sayısı ve yaş gruplarına göre belirlenmeli, güvenlik açısından korkuluk ve tutamaklar, fiziksel engelliler için rampalar düşünülmelidir. Merdiven kollarının genişliği en az koridor genişliğine eşit olmalıdır. Özellikle teneffüs ve giriş-çıkış saatlerinde oluşan büyük yoğunlaşmayı dengede tutabilmelidir. Binada birden fazla merdiven bulunuyorsa, merdivenler arası mesafe 60m.'yi geçmemelidir. Merdivenler kolay algılanabilir bir noktada ve aydınlık olmalıdır (MEB, 1997).

2.1.5. Okul Binası ve Renkler

Bir mimari yapıt çeşitli ilke ve öğelerden oluşur ve bunlardan birisi de renktir. Kıran (1993) eğitim yapılarının tasarımında, mekanların yaratılmasında ve onları meydana getiren öğelerde kullanılan renklerin, çocukların ruhsal ve tensel açıdan sağlıklı eğitilmesi için önemli bir öğe olduğunu belirtmektedir.

Renklerin meydana getirdiği psikolojik etkiler şöyle özetlenebilir;

- Mavi: Koyu tonlarda ve yoğun olarak kullanıldığında moral bozan, kasvet veren bir etki, açık tonlarda kullanıldığında veya beyazla karıştırıldığında yatıştırıcı veya güven veren bir etki oluşturmaktadır. Daha çok kütüphane ortamlarında tercih edilmelidir.
- Yeşil: Kullanıldığı mekanlarda sakin, hassas yumuşak bir etki oluşturmaktadır. Kullanıldığında mekanda uyaran, neşelendiren, dikkat çeken bir etki oluşturmaktadır.
- Kırmızı: Kullandığı mekanlarda heyecanlandırıcı ve uyarıcı bir etki yaratır. Beyaz ile karıştırıldığında cana yakın bir etki yaratır.
- Pembe: Küçük alanlarda kullanıldığında zenginliği ve önemi vurgular, geniş alanlarda ise rahatsız edici bir etki yaratır.
- Gri: Maviye doğru giden tonlarda kasvetli, beyaza doğru giden tonlarda ise huzurlu bir etki bırakmaktadır.
- Beyaz: Kullanıldığı mekanda güneş ışığını yansıtıyorsa uyarıcı, neşeli bir etki oluşturur (Kıran, 1993).

Yapılan araştırmalar, en çok sevilen rengin mavi olduğunu ortaya koymaktadır. Dinlendirici olması, gözü yormaması, yaratıcılık, düşünme ve karar vermede etkili olması nedeniyle mavi ve yeşil çalışma ortamları bakımından en uygun renklerdir. Beyaz, şampanya rengi ve pastel renklerde gözü yormamaları ve ışığı yansıtma bakımından diğer renklere göre daha ergonomiktir (Akgül ve Yıldırım, 1995, 431).

Psikolojik renk bilimi yöntemleriyle seçilen renklerin kullanıldığı mekanlarda bireyler daha sağlıklı ve mutludur. Renk yönlendirici, mekanlardaki işlevlere yardımcı bir öğedir ve yapının karakterine göre değişmektedir. Renk seçiminin önemine bir örnek vermek gerekirse, bir okulda mekanların ısıtma aygıtları oldukça sıcaktır ancak mekanın

renklerinin mavi-gri olarak seçilmesi nedeniyle sınıfların soğuk olduğu görülmüştür. Yani, sınıflarda psikolojik sıcaklık eksiktir.

Rengin psikolojik etkisinin zaman ile olan ilişkisini de bir başka örnekte ele alırsak, mavi ve kırmızı renge boyanan iki ayrı sınıfta işlenen derste öğrenciler farklı etkilenmişlerdir. Mavi renge boyanmış sınıfın öğrencileri, kırmızı renge boyanmış sınıfa göre daha çok sıkılmış ve dersin süresini daha uzun bulmuşlardır (Kıran, 1993).

Demircioğlu (1997) eğitim yapılarında yeşil ve mavi renkler ağırlıklı olmak üzere yer yer sıcak, canlı ve ilgi çekici renklerden yararlanmak gerektiğini belirtmiştir. Dersliklerde yeşil, mavi, gri, turkuaz gibi açık ve ışık yansıtıcı renkler tercih edilmeli, dikkat dağıtıcı renklerden kaçınılmalıdır. Dinlenme yerleri ve kantinlerde yeşil, turuncu ve kahverenginin tonlarının yanı sıra vurgulayıcı renk olarak açık mavi renk tercih edilmelidir. Tuvaletlerde daha sıcak bir atmosfer yaratmak amacıyla mavi ve yeşil tonlarla birlikte sıcak renkler kullanılabilir. Giriş, merdiven ve koridorlarda parlak ve neşe verici etkisi olan renkler, spor salonları ve büyük yemekhanelerde ise mavi ve yeşil gibi hareket sağlayıcı açık renkler daha uygundur. Ayrıca, ışığı iyi yansıtması bakımından tavanlarda açık renkler tercih edilmeli, büyük yüzeylerde (duvar, zemin, vb.) nötr renkler, küçük yüzeylerde(kapı, perde, vb.) ise kuvvetli ve doymuş renkler tercih edilmelidir (Terzioğlu, 2005).

2.1.6. Sınıfların Donatım Olanakları, Mobilyalar ve Öğrenci Başarısına Olan Etkileri

Kayış'a (1987, 7) göre eğitim yapılarında kullanılacak donanımların planlanması, tasarımı ve üretimi eğitim yapılarındaki en temel sorunlardan birdir. Farklı ülkelerdeki sosyal, kültürel, ekonomik yaşam ve iklim koşulları eğitimde kullanılan donanımın niteliklerini etkilemektedir. Bu nedenle çeşitli ülkelerde sürdürülen çalışmaların ve tecrübelerin sonucunu, evrensel değerler kabul ederek uygulamaya koymak sakıncalıdır. Her ülke kendi eğitim amaçları doğrultusunda yeterli ve uygun donanımı sağlamalıdır (Akt: Yalçın, 2003, 126).

Kullanılan mobilyalar ve bunların düzenleri çok yönlü eğitime imkan verecek özellikte olmalıdır. Öğrencilerin zamanların önemli bölümünü geçirdikleri mekanlar olduklarından özellikle dersliklerdeki mobilyalar ayrı bir önem taşımaktadır. Örneğin özellikle küçük sınıflardaki eşyaların esnek, her çeşit ders için uygun olması yanında pedagojik açıdan sıcak ve samimi hava vermesi oldukça önemlidir. Dersliklerde

yapılacak derslerin çeşitli olması dolayısıyla burada kullanılacak mobilyaların tip ve ölçüleri bakımından bazı özelliklere sahip ve bu işlere uygun olması şarttır (Yalçın, 2003).

Sınıflarda kullanılacak mobilyalar öğrenci boyuna göre ayarlanabilen veya uygun yükseklikte ve büyüklükte birkaç tip halinde olmalıdır. Sandalye ve masalar kolaylıkla taşınabilmelerinin yanı sıra, dayanıklı ve sağlam bir konstrüksiyona sahip olmalıdır. Mobilyaların çok yer değiştireceği ve hareket ettirileceği düşünülürse ortaya çıkan gürültü problemini de halletmek gerekir. Bu durumun önüne geçebilmek için masa ve sandalyelerin altına lastik vb. bir malzeme yerleştirmek döşemeyi de sesi boğucu bir malzeme ile kaplamak gerekir.

Mobilyaların rengi ve boyanış tarzları da önem taşımaktadır. Boyanın cinsi ve rengi sınıfın aydınlanması açısından önemlidir. Mobilya boyası konusunda diğer bir nokta; aşınmaya karşı dayanıklı olması, kolay temizlenebilmesi ve ayrıca kolay çizilememesidir (Yalçın, 2003, 133).

2.1.7. Okul Binaları ve Ergonomi

Ergonomi; İnsanların anatomik ölçülerini, vücut özelliklerini, fizyolojik kapasitelerini göz önünde bulundurarak, endüstriyel iş ortamındaki tüm faktörlerin etkisi ile oluşabilecek, organik ve psikososyal stresler karşısında sistem verimliliği ve insan-makine-çevre uyumunun temel yasalarını ortaya koymaya çalışan, çok disiplinli araştırma ve geliştirme alanıdır (Erkan, 1997, 16). Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde ergonomi kavramı “ çalışmanın metotlu bir şekilde düzenlenmesi ve hem makinelerin hem de donanımın çalışan insanın yatkınlıklarına göre hesaplanması amacıyla yapılan inceleme ve araştırmaların tümü” olarak tanımlanmaktadır (Meydan Larousse, 315).

Ergonominin amacı, en ekonomik ve uygun girdi ile en verimli, kaliteli ürünü elde etmektir. Bu nedenle ergonomik yaklaşımlarla tasarlanan bir ürünün, kalite kontrolü şartlarını karşılayabilmek için gerekli olan bir yöntemle tasarlanmış olması gerekir (Özyurt, 1995). Paksoy'a (1989) göre, ergonomi insanın olduğu her yerde (endüstride, eğitimde, tarımda, hatta evlerde vb. sektörlerde) ve insan tarafından kullanılan her şeyin tasarımında(masa, sandalye, tabure, otomobil, yatak vb.) uygulama alanına sahiptir. Bugün ergonominin sloganı “daha güvenli, daha konforlu, daha kolay, daha iyi, kalıcı ve sağlıklı yaşam”dır (Akt: Gök, 1999).

Gök'e (1999) göre kaliteli bir eğitim amaçlandığında doğru mekanlarda, gerekli araç-gereçlerle bilgi aktarımının yapılması gerekmektedir. İlk ve ortaöğretim yıllarında gençlerin okulda geçirdikleri süre hayatlarının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Onun için bu mekanlardaki yaşamın kaliteli olması çok önemlidir. Öğrencilik hayatının ve eğitim-öğretimin niteliği, okul çevresinin niteliğinden doğrudan etkilenmektedir. Eğitimde kalitesine uygun bir öğrenme mekanında, ideal sayıda bir sınıf mevcudunun oluşturulmasıyla gerçekleşir. Bu mekanların tasarımının, öğrencinin davranış biçimlerini olumlu etkilemesi, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin tam ve yeterli olmasına imkan vermesi ile mümkündür.

Okul binalarında mekanlar, eğitimin nasıl yapılacağına bağlı olarak düzenlenmelidir. Mekanların esnek olup, geniş sınıfların küçük seminer odalarına veya küçük grupların tartışma yapabilecekleri mekanlara dönüşebilmesi gerekir. Mekan planlaması eğitimin verimini artıran önemli bir faktördür (Demirkıran, 1995).

İlköğretim okullarının içinin birçok donanım, araç-gereçlerle dolu olması istenilen bir özelliktir. Ancak bunların bir karmaşa göstermemesi, aksine birbirleriyle ve öğrencilerin özellikleri ile uyum içinde olması gerekir. Bu şekilde olduğu zaman eğitim-öğretimde istenilen hedeflere daha kolay ulaşılabilir ve yapılan eğitim-öğretimin niteliği ve kalıcılığı artar (Akın,1998).

Ercan (1998)'a göre, ilköğretim yapı, donanım ve araç-gereçlerinin ergonomik tasarım ve organizasyonunda ışık, havalandırma, nem, sıcaklık, ses, renk gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Örneğin mobilya tasarımında siyah ve beyazın aşırı tonları ve kuvvetli renkler kullanılırsa, bunların çizgi şeklinde birleşmeleri göz alacak, rahatsız edici, zihni meşgul edici ve dikkat dağıtıcı olacaktır. Bunun için boyada pastel renklerin kullanılması rahatlama sağlayacaktır (Akt: Gök, 1999).

Ergonomik ölçülere/verilere uygun organize edilen ve kullanılan araç-gereçlerin eğitim-öğretime birçok faydası vardır. Bunlar:

- Pozitif düşünmeyi sağlar,
- Sınıf ortamına aktif katılma imkanı verir,
- Bireysel ve grup çalışmalarına imkan verir,
- Unutmayı azaltıp, öğrenmeyi devamlı kılar,
- Eğitim ortamını renklendirir,
- Pratiği artırır,
- Öğrenmenin kalıcı izli olmasını sağlar,

- Teorik bilgiyi destekler,
- Öğrenme hızını artırır (Akgül ve Yıldırım, 1995, 430).

2.1.8. Eğitim Binalarının Türkiye' deki Evrimi

Ülkemizde Cumhuriyet öncesinde eğitim yapıları genellikle Orta Asya ev tipini model alan, açık veya kapalı bir avlu etrafına dizilen dersliklerden oluşan, bazı durumlarda küçük kubbelerle ölçülmüş, simetrik, dikdörtgen veya kare planlı medreselerdi. Kütle olarak da görkemli ve anıtsal özellik taşımaktaydı (Gür ve Zorlu, 2006, 36).

Cumhuriyetle gelen köktenci değişiklikler yaşama geçirilirken ilköğretimden yükseköğretime kadar çeşitli eğitim düzeylerini içeren yasalar çıkarılmış, fakat bu yasalarda mekanın fiziksel yapısı ile ilgili belirleyicilere yer verilmemiştir. Ülkemizdeki ilk laik okul örnekleri yüksek katlı, açık dikdörtgen veya kare avlulu, bu açıdan yine eski medreseleri anımsatan binalardı. 50'li yıllardan sonra ekonomik nedenlerle tip proje dönemine geçilmiş ve okullar bakanlık personeli tarafından projeler esas alınarak devlet eliyle inşa edilmeye başlanmıştır. Ülkemizde yaşanan hızlı nüfus artışı ve kentlere göç nedeniyle büyük sorun haline gelen okul yapısı açığını çözüme kavuşturabilecek proje akışı sağlanamadığından diğer kamu yapılarında olduğu gibi okullarda da tip proje uygulamasına gidilmiştir. Gerek zaman kısıtlılığı gerekse finansman ve eleman yetersizliği bu sonucu doğurmuştur (Gür ve Zorlu, 2006).

Tip proje; Eğitim binalarının gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere belirli verilere bağlı olarak hazırlanmış ve benzer organizasyonların tekrarına dayalı proje uygulamalarıdır. Okulların planlanmasındaki hataları en aza indirmek ve yapımdan ekonomi sağlamak amacıyla ülkemizde tip proje uygulamaları halen sürmektedir (Terzioğlu, 2005, 71).

Ülkemizde eğitim yapılarında tip proje uygulamasının gerekçeleri uzmanlar tarafından şöyle sıralanmaktadır:

- Okul yatırımlarının hızlanması,
- Yapılacak olan yatırımlar için ön maliyet kolaylığı,
- Standardizasyon olanağı sağlaması,
- Mevcut kaynakların ülke çapında dengeli olarak değerlendirilebilmesi,
- Sınırlı teknik kadrolarla maksimum proje hizmeti sağlanması,
- Proje giderlerinin en aza indirilmesi (Gün ve Zorlu, 2006).

Tip proje uygulamalarının dezavantajlarını ise Gür ve Zorlu(2006) şöyle açıklamışlardır;

- Tip projeler söylendiği gibi ekonomik değillerdir.
- Tip projeler sosyal ve eğitsel gelişmeleri öngörmedikleri için türlü işlevsel sorunlara neden olurlar. Bazı semtler için gereğinden küçük, bazı semtler için gereğinden büyük olurlar.
- Tip projeler genellikle bahçe-derslik ilişkisi kopuk çok hatlı, hantal yapılardır.
- Tip projeler fiziksel olarak estetik değillerdir ve bölgesel iklim farklarını görmezlikten gelerek yapıldıkları için türlü iklimsel sorunlara neden olurlar.

İlköğretim kurumlarının yapı ve işleyişinde önemli değişikliklere neden olan zorunlu eğitim uygulamasının hayata geçirilmesinin hemen ardından M.E.B. 2000-2001 öğretim yılına kadar ilköğretimde fiziksel açıdan önemli değişiklikler öngören ve çağdaş eğitim ortamlarının gerçekleştirilmesini amaçlayan “Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi” uygulamasının başlatmıştır. Projenin öncelikli hedefleri; ilköğretimde niteliğin yükseltilmesi

- Sınıf mevcutlarını 30’a indirilmesi
- İkili öğretime son verilmesi
- Birleştirilmiş sınıf uygulamasına aşamalı olarak son verilmesi
- % 100 okullaşma oranına ulaşılması
- Okul öncesi ve yetişkin eğitiminin yaygınlaştırılması olarak belirlenmiştir (M.E.B 2001:1, TÜSİAD 1998: 36). Bu hedeflere ulaşmada ise;
- Okulların fiziki kapasite (derslik sayısı vb.) ve kalitesinin artırılması
- Taşınmalı ilköğretim uygulamasının yaygınlaştırılması
- Yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO) ile Pansiyonlu İlköğretim Okullarının (PİO) yatılılık kapasitelerinin artırılması
- Yoksul öğrencilerin okul gereksinimlerinin karşılanması
- Okullarda çağdaş ölçülere uygun fiziki alt yapının sağlanması
- Okulların çağın gereklerine uygun araç-gereç ve teknoloji ile donatılması,

Temel politikaları belirlenmiş ve bu politikaların hayata geçirilmesinde eğitime ayrılan kaynakların daha etkin ve verimli kullanımının sağlanması zorunluluğu göz önünde tutulmuştur (MEB, 2002 ve TÜSİAD 1998, 36). Projenin hayata geçirilmesinde

4306 sayılı Yasa kapsamında sağlanan gelir kaynaklarına ek olarak Dünya bankası'ndan kredi desteği sağlanmıştır (Terzioğlu, 2005, 24).

Yukarıda belirtilen hedef ve politikalar doğrultusunda ihtiyaç hissedilen en önemli unsur, gerekli ve yeterli fiziki kapasiteye sahip ilköğretim binalarının tesis edilmesi olmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda MEB tarafından önceki yıllarda Bayındırlık Bakanlığı'nca hazırlanan eski tip ilköğretim okulu proje uygulamaları terk edilerek gelecekteki ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikteki yeni tip projelerin gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bunun için Gazi Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakülteleri tarafından hazırlanmak üzere bir proje işbirliğine gidilmiştir (Terzioğlu, 2005, 24).

Bu projelerin hazırlanmasında şu konulara öncelik verilmiştir:

- Okul binalarında iç-dış mekan ilişkisinin kesintisiz olabilmesi ve mümkün olduğunca düşey sirkülasyon kullanılmaması bakımından çok katlı çözümlerden kaçınılmıştır.
- İç ve dış mekanlarda bedensel engellilerin uyumunu sağlayıcı önlemler alınmıştır.
- İlköğretim okulları 240, 480, 720, 960 ve 1200; Pansiyonlu İlköğretim Okulları 480, 720 ve 960 ve yatılı İlköğretim Bölge Okulları 480, 720, 960 ve 1200 öğrenci kapasiteli olarak düşünülmüştür.
- Her ilköğretim okulu bünyesinde okul öncesi eğitime yönelik ana sınıfları oluşturulmuş ve bunlar bina içerisinde bağımsız giriş-çıkış olanağı bulunan ayrı birer bölüm olarak düşünülmüştür.
- Derslikler 30'ar kişilik olarak düzenlenmiştir.
- Farklı yaş grupları ve kullanıcı özellikleri dikkate alınmıştır.
- Okul binaları kültür, spor ve sosyal faaliyetler açısından çevreye açık ve sürekli eğitime olanak tanıyacak birer "Toplum Eğitim Merkezi" olarak düşünülmüştür.
- Derslikler 1.2.3. yıl eğitim-öğretim faaliyetleri için "sabit derslikler" 4. yıldan itibaren Türkçe, matematik, fen bilgisi, yabancı dil ve eğitsel kol gibi eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere "branş derslikleri" şeklinde planlanmıştır.
- "Rehber Öğretmen Odası ve Grupla ya da Bireysel Danışma Odası" olmak üzere iki bölümden oluşan Rehberlik servisleri düşünülmüştür.

- Beden eğitimi, folklor, drama vb. faaliyetlerin yanı sıra çevrenin de faydalanabileceği şekilde bağımsız ve okulun kapasitesine göre değişik büyüklüklerde düzenlenen çok amaçlı salonlara yer verilmiştir.
- Kırsal kesimde uygulanacak Yatılı İlköğretim Bölge Okulları için yemekhane ve mutfak, kız ve erkek öğrenciler için iki ayrı binadan oluşan yatakhaneler, öğretmenler için lojmanlar düşünülmüştür.
- Çevrenin de kullanabileceği şekilde 350 seyirci kapasiteli Kapalı Spor Salonu, Açık Spor alanları ve Gezinti Alanlarına yer verilmiştir.

Yeni projelerle yapımı gerçekleştirilen ilköğretim binalarının yanı sıra, 4306 sayılı yasadan sonra ortaöğretim bünyesindeki ortaokul binalarının bir kısmı ilköğretime bir kısmı ise lise bünyesine bağlandıktan sonra, bu binaların yeni sisteme uyarlanması ve kullanım sürekliliğinin sağlanması çalışmalarına da ağırlık verilmiştir. Mevcut ilköğretim binalarının onarım, iyileştirme ve ek tesis inşaatları şeklinde yürütülen bu çalışmalar, 1997 yılında beri “Temel Eğitim Projesi” kapsamında MEB Projeler Koordinasyon Merkezi başkanlığı ile Yatırımlar ve Tesisler Dairesi başkanlığı tarafından eşgüdümlü olarak yürütülmektedir (MEB, Temel Eğitim Programı 2001, 36).

2.1.9. Okul Bahçeleri

Okul bahçeleri, öğrencilerin ders dışında oyun oynama, temiz hava alma gibi ihtiyaçlarına yönelik alanlardır ve okul bütünüün önemli bir parçasını oluştururlar. Bu alanlar öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini destekleyerek okul içinde verilen eğitimin devamlılığını sağlayan son derece önemli gelişme ve öğrenme ortamlarıdır (Terzioğlu, 2005).

“Sınıf çocuğun oturma odası, okul bahçesi de çocuğun dinlenme ve oyun alanıdır.” Pestallozi’ nin bu sözleri okul yapılarında dış mekanın önemini anlatmaktadır. İsveçli mimar Siljestom da “ Okulların olabilecek en iyi peyzaja sahip alanlarda kurulmasını ve okul çevresinin sanatın ve doğanın sunabileceği en güzel örneklerin sergilendiği bir çevre olması gerektiğini” belirtmektedir (Tunbiş, 1993).

Okul bahçeleri hem dinlenme ve oyun hem de okul içi ve dışı eğitim için gerekli olan bir öğrenme alanı biçiminde düşünülmelidir. Ders aralarında spor, oturma ve dinlenme olanağı sağlanmalı, aynı zamanda açık derslik olarak da kullanılmalıdır (Tunbiş, 1993).

Okul bahçelerinde bir arada yer alan bir dizi aktivite hem birbirinin içine akacak biçimde ilişkilendirilmeli hem de bir ölçüde izole edilmelidir. Oyun alanları ortak oyun oynanmasına izin vermeli ama bazı oyunlar için ayrı yerler de bulunmalıdır. Özellikle okul çağındaki çocukların fiziksel ve sosyal gelişimi için birbirleriyle olan ilişkileri çok önemlidir.

Okul bahçelerinde yaşları küçük öğrencilerin oyun yerlerini ayırmak gereklidir. Bu gibi oyun yerlerine bir de kum havuzu yapılacak olursa öğrenciler bundan hem çeşitli oyunlar hem de birçok dersin uygulanması açısından yararlanabilirler. Planlamada genellikle çocukların en kısa yolu izlediği göz önünde bulundurularak düzenleme yapılmalıdır. Bu yollar üzerinde özellikle hızlı hareket sırasında çocuklara zarar verebilecek elemanlar yer almamalıdır (Yalçın, 2003).

Oyun, çocuğun kendini, duygularını ifade edebildiği, yeteneklerini geliştirebildiği, yaratıcı potansiyelini kullandığı dil, zihin, sosyal, duygusal ve motor becerilerini geliştirebildiği en önemli fırsattır. Kısaca oyun, çocuk için en doğal ve en aktif öğrenme ortamıdır. Çocuk için bu kadar önemli ve yararlı olduğunu ifade ettiğimiz oyun, ona araştırma, gözlem yapma, keşfetme, yeni beceriler geliştirme ve başarısızlık endişesi duymadan yeni ve değişik roller alma imkanı sağlar. Ayrıca çocuk, arkadaşlarıyla birlikte oynadığı oyunda paylaşma, yardımlaşma, çevre ile olumlu ilişkiler kurma, kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı gösterme ve sorumluluk alma gibi temel toplumsal kuralları da öğrenmektedir. Çocuk için yaşamı öğrenme aracı olan oyun, onun fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gelişimi açısından çok büyük öneme sahiptir (Mangır ve Aktaş, 1993). Oyunun çocuk gelişimi üzerindeki önemi ve değeri ortadayken okul bahçelerinin bu gereksinimleri karşılayabilecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Okulun bahçesi, dar alanlar olmaktan çıkarılıp çocuğun çalışma, başarma, araştırma ve yaratma becerilerini geliştirecek her türlü sportif, sanatsal ve bahçe çalışmalarının yapılabileceği zengin bir çevre haline dönüştürülmelidir. Bir bahçe öğrenme etkinliklerinin yanı sıra toplumsal eğitim amacıyla da kullanılabilir. Tırmanma, koşma, bisiklete binme, basketbol, voleybol, futbol gibi etkinliklere yönelik spor alanları, beceri gerektiren etkinlikler için iş atölyeleri, bitki ve hayvan yetiştirme gibi etkinliklere yönelik uygulama bahçeleri, çim alanları, kum-su havuzları ve diğer alanların her yaşta insanın kullanabileceği şekilde çevre kullanımına açılması gerekir (Terzioğlu, 2005, 38).

Terziğolu'na göre (2005, 39) bir ilköğretim binasının bahçesinde olması gereken yerler ve bu yerlerin işlevleri:

a) Okul Girişi ve Çevre Duvarı: Okulun biri ön diğeri arka tarafta olmak üzere en az iki giriş kapısı olması gerekir. Ön taraftaki giriş, insanların okula giriş-çıkışlarını sağlar. Okulun bu bölgesi, tehlike alanlarına (Sokak, trafik vb.) ani çıkışların engellenmesi ve ziyaretçi takibi bakımından sürekli kontrol altında tutulmalıdır. Arka giriş ise araç giriş-çıkışının sağlanmasında kullanılır. Bu şekilde öğrenci güvenliği de sağlanmış olur.

Okul güvenliği için giriş-çıkış kontrolünün yanı sıra okulun tüm çevresinin, beton, taş, tuğla, ahşap, tel örgü ve demir parmaklık gibi malzemelerden yapılmış kuşatma elemanları ile kontrol altına alınması gerekmektedir. Ayrıca kuşatma duvarının çevre ile iletişimi engellemeyecek yükseklikte olmasına dikkat edilmelidir.

b) Oyun, Dinlenme ve Spor Alanları: Çocukların aktif, pasif, yaratıcı, düşsel ve bilişsel amaçlı çeşitli oyun türleri bulunmaktadır. Çocuğun sosyalleşme ve işbirliği gücünü, fiziksel, sosyal, yaratıcı ve zihinsel gelişimini ve sorumluluk duygusunu artırmaya yönelik bu oyunlar ve çeşitli etkinlikler için düzenlenen alanlar şu başlıklar altında toplanabilir,

- Toplanma alanı. Okulun çeşitli törenler ve kutlamaları için kullanılan iletişim alanlarıdır. Farklı yaş gruplarının toplantı, tartışma, eğlence amaçlı çeşitli etkinlikler için kullanacağı kısımdır. Alanın ne çok sert ne de yumuşak zemine sahip olmaması gerekir.
- Tasarlanmış Oyun Yapıları: 6-10 yaş grubu için kaydırak, salıncak, tırmanma aletleri, tahteravalli vb. tek tek etkinlikler veya atlamak, zıplamak, tırmanmak, kaymak gibi etkinliklerin tümü için tasarlanmış birleşik oyun yapılarıdır.
- Yaratıcı Oyun Alanları: Bütün yaş grubu çocukların zihinsel, fiziksel ve duygusal gelişimine yardımcı olmak amacıyla resim, çizim, kil çalışmaları ve el işleri gibi çeşitli etkinliklerde bulunmaları için düzenlenmiş etkinlik alanlarıdır. Bu alanlarda yoğun sosyal ilişkiler yerine kişinin kendini ifade yeteneği ve bağımsızlık duygusu ön plana çıkar.
- Sesiz Oyun Alanları: Çocukların bilişsel gelişimlerine yardımcı olacak sesiz oyunlar ile bireysel ya da grupla oynayabilecekleri çeşitli masa üstü oyunlar

(satranç, dama vb.) için elverişli oyun alanlarıdır. Diğer aktif oyun alanlarından uzak planlanması gerekir.

- Kum ve Su Oyun Alanları: 6-10 yaş grubu çocukların oyun alanlarıdır.
 - Sert Zemin Oyun Alanları: Yakalama ve vurma oyunları, kuralları olmayan doğaçlama oyunlar ve çeşitli takım oyunları gibi etkinlikler için düzenlenmiş kısımlardır. Takım oyunları, çocuğun motor gelişimine katkı sağlamasının yanı sıra iletişim, yardımlaşma ve rekabet gücü gibi sosyal yetenekleri geliştirir. Bu alanlar düzenlenirken 10-14 yaş grubu davranış özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.
 - Çim Oyun Alanları: Yere düşme, oturup kalkma ve yuvarlanma faaliyetlerinin ağırlıklı olduğu grup oyunları (futbol vb.) için kullanılan alanlardır.
 - Uygulama Bahçesi: Eğitim amacı ile öğrencilerin çeşitli bitki, çiçek ve hayvan yetiştirmeleri, bunların hayatını incelemeleri ve izlemeleri için ihtiyaç duyulan yerlerdir. Çocuklara doku, renk, nem gibi doğaya ilişkin bazı kavramları öğretmek, emeğe saygı, sorumluluk ve paylaşım duygularını geliştirmek amacıyla düzenlenmiş etkinlik alanlarıdır. Bu alanların diğer alanlardan uzak ve korunaklı alanlar olarak düşünülmesi gerekir.
 - Dolaşım ve Oturma Alanları: Dolaşım yolları, etkinlik alanlarını birbirine bağlayan kısımlardır. Çocukların hızlı koşmalarını engellemek amacıyla düz değil dairesel dolaşıma uygun şekilde düşünülmesi gerekir. Oturma alanlarını ise, okul saatleri dışında dinlenmek amacıyla düzenlenen kısımlardır. Bu kısım okulun fazla rüzgar almayan, toz ve gürültünün olmadığı yerler ile yeşil alan ve oyun alanlarının kenarına yapılabilir. Toplam dış mekan genişliği göz önünde bulundurularak planlanmalıdır.
- c) Bitkilendirme (Peyzaj):** Okulun dış mekanlarının bitkilendirilmesinde amaç, yazın güneşin, kışın rüzgarın olumsuz etkilerinden çevreyi korumak, görsel engellemeler ve gürültü kontrolü yoluyla alan mahremiyeti sağlamak ve çevreye estetik bir görünüm kazandırmaktır. Bitkilendirme yapılırken amaca uygun bitki seçimi ve yerleşimi, toprak türü, iklim koşulları ve mevsim özellikleri göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalaradır.

Ağaçlandırma, okul binasının doğal aydınlatma ve havalandırmasını etkilemeyecek mesafede yapılmalıdır. Okul bahçesinin bazı kısımlarında süs bitkileri kullanmak suretiyle mekana görsel zenginlik kazandırılabilir. Bitki ve

ağaçların yetiştirilmesi konusunda öğrencilerin sorumluluk alması sağlanmalıdır.

d) Dış Mekan Donatımı: Dış mekan düzenlemede kullanılan donatım elemanları oturma birimleri, aydınlatma elemanları ve genel kullanıma yönelik diğer elemanlar (çöp sepetleri, bisiklet park rafları vb.) şeklinde gruplanabilir. Oturma birimleri ihtiyaca göre tekli veya çoklu şekilde düzenlenebilir. İklim şartlarından kolayca etkilenmemesi bakımından dayanıklı malzemelerden üretilmiş donatım elemanları tercih edilmelidir.

d) Araç Yolları ve Otopark: Araç yolları tasarlanırken çevredeki trafik dolaşım alanına uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Okul servis araçları, engelli araçları, yangın söndürme araçları gibi araçların kolayca erişimine olanak sağlamalıdır. Okulda ayrıca gerek okul taşıtları gerekse okul dışı taşıtlar için açık ya da kapalı otopark alanlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Ancak öğrencilerin güvenliği bakımından otoparkın okul dışında ya da arka tarafında olacak şekilde planlanması gerekir.

2.1.10. Eğitim Programları ile Okul Bina ve Bahçeleri

Aşağıda açık ve örtük programın tanımlarına yer verilerek bu iki program açısından okul bina ve bahçelerinin öneminden bahsedilmiştir.

2.1.10.1. Açık Program Açısından Okul Bina ve Bahçeleri

Varış (1996, 14) eğitim programını “ bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler” olarak tanımlamıştır. Yıldırım (1982, 22) ise açık programı “Okullarda öğrenmeyi geliştiren ilgi ve tutumları, öğrencilere açılan meslek olanaklarını veya yaşam biçimlerini bilinçli olarak öğretmeyi içeren yetişek” olarak tanımlamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında uygulamaya konulan ilköğretim programları öğrencilerin araştırma, sorgulama, problem çözme ve karar verme süreçlerine katılmasını sağlayacak etkinlikleri içermekte ve çoklu zekâ kuramının uygulanmasını ön plana çıkarmaktadır (Eğitim Reformu Girişimi, 2005). Bu anlamda öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki klasik rolü değişmiş ve yeni ilköğretim programları, eğitim-de öğrenci merkezliği temele alan ve öğretmenin rehberlik rolüne ağırlık veren bir yapıda karşımıza çıkmaktadır. Yeni öğretim programı, içeriği,

amaçları, vizyonu ve yaklaşımları dikkate alındığında eğitim çevreleri tarafından, etkili ve kaliteli bir program olarak görülmektedir. Ancak öğretim programları ne kadar mükemmel hazırlanırsa hazırlansın, eğitim ortamlarında uygulanmadığı sürece hiçbir geçerliliği yoktur (Tekbıyık ve Akdeniz, 2008).

Çınar ve Tekfur (2006) yaptıkları araştırmada katılımcılar, yeni programın öğretmene daha fazla yük getireceğini ayrıca yeni programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli altyapı ve olanakların yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Okullardaki altyapı ve olanakların yetersiz olması uygulamada başarının önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Eğitim etkinliklerinde kullanılacak materyalin sağlanamayacağı endişesi, sınıfların fiziki yapısının uygun olmaması, öğrencilerin oturma düzeni için masa ve sıraların uygun olmaması, sınıf mevcutlarının fazlalığı, okulların donanım yetersizliği dikkat çekilen konulardır. Gülüm(2008) *Beden Eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim okullarında uygulanmakta olan yeni beden eğitimi öğretim programına yönelik görüşlerinin değerlendirildiği* araştırmasında, uygulanmaya açısından sınıf mevcutlarının uygun olmayışı, araç-gereç ve tesislerinin yetersiz olmasının programın uygulanabilirliğini zorlaştıran etmenler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğanay ve Sarı (2007) ise yaptıkları bir araştırmada okul alt yapı olanakları artıkça oluşturmacı öğrenme anlayışının yansıtılma düzeyinin arttığını belirlemişlerdir.

Açık programın uygulanacağı yerler okul binalardır. Okul yapı ve donanımlarının yeterli olmasının eğitim-öğretimin niteliğinin artırılmasında önemli bir etken olduğu aşikardır. Standartlara uygun şekilde yapılan ve düzenlenen okul bina ve bahçesinin açık programın istenilen düzeyde gerçekleşmesi bakımından önemi büyüktür

2.1.10.2. Örtük Program Açısından Okul Bina ve Bahçeleri

Eğitim ve öğretim faaliyetleri amaçlı ve planlı faaliyetlerdir ve bu faaliyetler bir eğitim programı doğrultusunda yürütülürler. Dolayısıyla tüm eğitim ve öğretim kurumları önceden resmi olarak hazırlanmış yazılı eğitim programlarını uygularlar. Ancak öğrenciler sadece bu resmi, planlı ve yazılı programdan değil, aynı zamanda planlanmamış ve yazılı olmayan başka bir programdan da etkilenmektedirler. Resmi program eğitim literatüründe bilinmesine rağmen, örtük program resmi programa oranla fazla bilinmemektedir. İlk olarak 1968’ de Jackson tarafından kullanılan örtük program günümüze kadar özellikle öğrencileri yakından etkileyen politik ve sosyal konularla

ilgilenen araştırmacılar tarafından araştırılmıştır. Paykoç (1995, 33). örtük programı kısaca okulda bilinçli ve açık olarak kullanılan programların, kararların ilkelerin dışında kalan okul ortamı ve yaşamı şeklinde tanımlamaktadır.

Örtük program üzerinde çalışan araştırmacılar genelde öğrencilerin resmi program dışında üç temel kaynaktan öğrendiklerini ve bu kaynakların her birinin örtük programın kapsamını oluşturduğunu belirtmektedirler (Eisner, 1992 Akt: Yüksel 2004 ve Demirel, 2005). Bu üç kaynağı Yüksel (2004, 63) şu şekilde açıklamaktadır;

- 1) Eğitim sistemi, okulun idari ve örgütsel araç ve düzenlemeleri:** Bu grup içerisine okuldaki yönetim yapısı ve yöneticilerin davranışları yer almaktadır. Bunun içerisine okul binasının mimarisi, sınıfların belirlenmesi, sınav biçimleri, izlenecek ders kitapları, zaman çizelgesi, okul düzeni için konulan kurallar, eğitimi sistemi ve okulun öncelikleri, sınıfların ve sıraların düzeni, okulda yer alan araç ve mobilyalar ve bunların düzeni, ödöl ve cezalandırma yöntemleri, ders dışı faaliyetler, klüpler, dernekler, toplantılar vb. yer almaktadır.
- 2) Okul çevre arasındaki etkileşimler:** Eğitim kurumları toplumsal bir kurum olarak soyutlanmış kurumlar olmayıp, çevresiyle sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Dolayısıyla eğitim kurumları diğer toplumsal kurumlarla (siyaset, aile, din, ekonomi, nüfus vb.) ilişkilidir. Eğitim kurumlarının, yani okulların temel işlevi toplumun istek ve beklentilerini yerine getirebilen ve uyumlu bireyler yetiştirmektir. Bu işlevi yerine getirmek için okullar, çevresindeki toplumsal kurumlarla ilişkili olmalıdır. Okul- çevre arasındaki etkileşimler içerisinde okulların öğrencilere toplumsal norm ve değerler ile ideolojiyi iletme şekilleri ve ders kitaplarındaki bilgiler yer almaktadır.
- 3) Sınıf içerisinde öğretmen ile öğrencilerin birbirlerine karşı konum ve etkileşimleri:** Bu grupta öğretmenin öğrencilere sundukları bilgi, fikir ve problemler yanında, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler ve birbirlerine sınıf içerisindeki davranışları, öğretmenin öğrencilerden beklentileri, sınıf içerisinde konulan kurallar, öğretmenlerin dersleri işleyiş biçimleri, öğretmen ve öğrencilerin birbiri hakkındaki görüş ve düşünceleri vb yer almaktadır.

Okul binaları ve sınıfların mimari özellikleri örtük programı oluşturan üç temel kaynaktan birisi olan eğitim sistemi ve okulun idari ve örgütsel araç ve düzenlemeleri

içerisinde yer almaktadır. Meighan' a (1994) göre okul binasının mimari özellikleri içerisinde yer alan sınıflar, yönetici ve öğretmen odaları, laboratuvarlar, atölyeler, spor alanları vb. için ayrılan yerler ve bu yerlerin dekorasyonu okulun örtük programını ele vermektedir (Akt: Yüksel, 2004).

Yüksel (2004, 61) sınıflarda eksikleri çok fazla olan bir okulda yönetici odalarının geniş veya iyi dekore edilmiş olmasının, okulda otoriter bir yapı olduğunu ve eğitim-öğretim faaliyetlerine çok fazla önem verilmediğini düşündürtebileceğini belirtmiştir. Yine bir okulda diğer kısımlar iyi durumda olmasına rağmen laboratuvar ya da spor salonunun donanımının çok yetersiz olmasının o okulda uygulama ve spor faaliyetlerine gereken önemin verilmediğinin, kütüphanenin yetersiz olmasının ise o okulda araştırmaya önem verilmediğinin göstergesi olabileceğini belirtmiştir. Okulun koridorları da örtük programın tespit edilmesinde yardımcı olan diğer bir öğedir. Ayrıca duvarlarda, ilan panolarında asılı olan duyuru, resim, şekil, mesaj vb. unsurlar okuldaki örtük program hakkında fikir vermektedir.

Castello (2001) araştırmasında Hukuk Fakültesinde koridorlarında hukuk mesleğini yüceltici resim ve mesajların yer aldığını buna karşılık Sosyal Hizmetler okulunda böyle bir durum olmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla Hukuk Fakültesindeki örtük program sayesinde öğrenciler hukuk mesleğini önemsemektedirler. Ancak aynı durumun Sosyal Hizmetler Okulu öğrencileri için geçerli olduğunu söylemek zordur. Kurumsal düzeyi yüksek okullarda, binalarının çoğu yerinde semboller, okulu yüceltici resim ve mesajlar yer almaktadır (Akt: Yüksel, 2004, 62).

Sınıfların mimari özelliği ve donatımı üzerinde önemle durmak gerekmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin önemli bir kısmının gerçekleştiği yer olan sınıfların mimarisi ve sınıfta bulunan araç-gereç, mobilya, resim vb. ile donatılma biçimi örtük programın şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir. Örneğin öğretmen kürsüsünün yüksekte, sıraların sabit ve önden arkaya doğru düzenlendiği ve kalabalık sayıda öğrenci alabilecek kadar büyük olan bir sınıfta örtük program aşağı yukarı ortaya çıkmaktadır. Bu tür sınıflarda öğretmenin otorite olduğu öğrencilerin diğer öğrencilerle işbirliği içerisinde çalışmasının mümkün olmadığı ve onların derste pasif olmasını sağlayan bir örtük program olduğu söylenebilir (Yüksel, 2004, 63).

2.1.11. Metafor Kavramı

Sözcüğün, dilde kullanımı süreklilik kazanarak belli bir zaman dilimi içinde sabitlenmiş anlamlarına, başka bir deyişle, bireyin kavrayışlarında uyandırdığı sözcüklere girmiş anlamlarına gerçek anlam; kullanım içinde bir başka sözcüğün anlamını bir yönüyle üstlenmesiyle edindiği anlamlara metafor denilmektedir (Guiraud, 1994, 14). Metaforların özellikleri şöyle sıralanabilir (Tomkins ve Lawley, 2002, 2)

1. Bir kavramı farklı bir kavramla tanımlama,
2. Bir kavramı, farklı bir kavramı benzetme yönüyle betimleme,
3. Bir kavramı farklı bir boyutta görme,
4. Bir kavramı farklı bir kalıpla yorumlama.

Metafor, bir kavram, olgu veya olayın başka bir kavram, olgu veya olaya benzetilerek açıklanmasıdır. Palmquist'e (2001) göre, iki nesne veya kavramı birbirine bağlayan dilsel bir araç olan metafor, bir yaşantı alanından diğerine bir geçiş veya karşılaştırma yapmak üzere iki değişik fikir veya kavramın bağlantılandığı sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilmektedir (Akt: Arslan ve Bayrakçı, 2006). Sackman' a göre ise metafor, "Bir kavram veya bir terimin belirli bir benzerliği ifade etmek amacıyla farklı bir içeriğe uygulandığı bir dil formudur." (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005, 207). Bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlama da ve açıklamada işe koyabileceği güçlü bir "zihinsel araç" olan metaforlar, olayların oluşumu ve işleyişi hakkında bireyin düşüncelerini yapılandırır, yönlendirir ve kontrol eder (Saban, ve Koçbeker, & Saban, A., 2006). Morgan'a (1998, 14) göre metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce ve bir görme biçimidir (Akt: Saban, ve Koçbeker, & Saban, A., 2006). Metaforun, bir bakış açısının (perspektifin) sıkıştırılmış imgesel bir ifadesi olduğunu belirten Boostrom'a (1998) göre metaforlar "dünyayı nasıl gördüğümüzdür".

Basit bir benzetme olarak düşünülen metaforlara daha derinlemesine bakan Lakoff ve Johnson (2005, 27), metaforların insanın bilmesinde nasıl merkezi rol üstlendiklerini incelemişlerdir. Onlar'a göre "metaforların bilişte önemli bir yeri vardır". Lakoff ve Johnson' un (1980) geliştirdiği metafor analizinde bireylerin deneyimlerini ve inançlarını tanımlarken kullandıkları metaforların analiz edilmesiyle vermek istedikleri anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılır (Akt: Parsons, Brown ve

Worley, 2004). Shuell' e göre (1990, 102) “eğer bir resim 1000 kelimeye bedelse, bir metafor da 1000 resime bedeldir. Çünkü, bir resim sadece statik bir imge sunarken, bir metafor bir olgu hakkında düşünmek için zihinsel bir çerçeve sunmaktadır.” (Akt: Saban, ve Koçbeker, & Saban, A., 2006.). Bu nedenle de metaforlar, insanların düşünme yollarını anlama ve açıklamada etkili bir güce sahiptir.

Metaforların araştırma yöntemi olarak kullanılması son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Bu çalışmada da mimari özellikleri farklı üç ilköğretim okulunda okuyan öğrencilerin ve çalışan öğretmenlerin okullarının bahçe ve binalarına ilişkin görüşlerinin metaforlar aracılığıyla incelenerek daha derinlemesine ve ayrıntılı bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

2.2.İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Barker (1986) öğrenci sayısı az olan okulların kişisel ilişkilerde, öğrencilerin moralinde, öğrenci-öğretmen etkileşiminde program ve öğretim alanlarında etkili olduğu belirtmektedir. Ayrıca öğrenci sayısı az olan okullarda ve sınıflarda öğrenci başarısının yanı sıra öğretmenin de morali yüksektir (Akt: Çınkır, 1996, 17).

Bary (2001) yaptığı çalışmada okul yaşının öğrenci, personel ve aileler üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma 1999 yılında yenilenen Georgia'daki Jeff Davis lisesinde ve üç gruptan oluşan toplam 223 katılımcı üzerinde yapılmıştır. Sonuçlar okulun ilk yılında katılımcıların ortamdaki olumsuz yönde etkilendiğini ve zamanla bu etkinin olumlu yönde değiştiğini göstermiştir. Araştırma sonuçları yeni bir binaya alışmanın en az bir yıl aldığını ve bina temizliği ile okul yönetiminin olumlu etki bırakma anlamında binanın yaşından daha etkili olduğunu göstermiştir (Akt. Terzioğlu, 2005).

Department of Education, Training and Youth Affairs (DETYA, 2002) tarafından “Okul Binası Şartlarının Öğrenci Davranışları ve Gelişimleri Üzerindeki Etkisi” konulu çalışmasında, eğitim binalarının fiziki yapısı ile öğrenciler arasındaki ilişkiyi araştıran bir dizi araştırma bulguları ortaya konmuştur. Yapı durumu-öğrenci performansına yönelik bu çalışmalar, modernize edilmiş ve edilmemiş eski tip okul binaları ile yeni tip okul binalarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarında modernize edilmiş okul binasında eğitim gören öğrenciler ile modernize edilmemiş okul

binasında eğitim gören öğrenciler arasında öğrenci davranış ve gelişimleri bakımından anlamlı farklar ortaya çıkmıştır.

Haller ve Strike'nin yaptıkları çalışmaya göre (1986, 176) öğrencinin etkili öğrenmesi sınıfın büyüklüğü, öğrenilen konu ve çevre gibi etkenlere bağlıdır. Öğrenci sayısı 25-34 arasında olan sınıflarda sınıf büyüklüğünün öğrenci başarısı üzerinde etkisi yoktur. Bununla birlikte öğrenci sayısı az olan okullarda, öğrencilerin okuma, matematik gibi derslerindeki başarılarında önemli rol oynadığı görülmektedir (Akt: Çınkır, 1996, 18).

Kilpatrick (2003) yaptığı çalışmada bina koşullarının okul iklimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma farklı ortamlardan seçilen iki okulun öğrenci, öğretmen ve velileri üzerinde uygulanmıştır. Hem nicel hem nitel araştırma yöntemlerinin uygulandığı çalışmada, katılımcılara CEFPI (Council of Educational Facility Planners International) tarafından onaylı okul atmosferini ölçmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Ayrıca bu konuda görüşmeler de yapılmıştır. Ortaya çıkan bulgular iki okuldaki öğrenci tutumları arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir. Araştırmanın bulguları, bina koşullarının öğrenci ve öğretmen algıları üzerinde çok etkili olduğunu göstermiştir.

Yarbrough (2001) yaptığı çalışmada okul tasarımı- akademik başarı ilişkisini araştırmıştır. 11 adet tasarım ölçütünün öğrencilerin okuma ve matematik başarıları üzerindeki etkisinin "Temel Beceriler Testi" sonuçları açısından incelendiği araştırmada, tasarım ölçütlerinin akademik başarıyı etkilediğini gözlemiştir.

Graham, Beall, Lussier, McLaughlin ve Zidenberg-Cherr (2005) tarafından California'daki okul bahçelerinin durumunu belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, California'daki tüm okul müdürlerinin internet üzerinden anketleri doldurmaları istenmiştir. Okul müdürlerinin %43'ü internet üzerinden anketleri doldurmuşlardır. Cevaplayanlar bahçenin genellikle bilim eğitimi, çevre çalışmaları ve beslenme amaçlı kullanıldığını belirtmişlerdir. Okul müdürleri bahçelerin yetersiz olduğunu vurgulayarak okul bahçesinin programın uygulanmasında araç olması ve akademik eğitime yardımcı olması gerektiğini, uygun şartlar oluşmadığı takdirde temel eğitim programlarının istenen düzeyde uygulanamayacağını belirtmişlerdir.

Hight (1983) yaptığı çalışmada, okul binasının yaşının eğitim-öğretim sürecini nasıl etkilediğini araştırmış, bu amaçla 30 ortaokuldaki öğretmenler üzerinde çalışma yapmıştır. Bu okulların 10'u eski, 10'u eski ama modernize edilmiş ve 10'u da modern olarak yapılmış yeni okullardır. Araştırmada elde edilen bulgular anova, t testi ve

betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda eski okullar da ulaşılan başarı ile eski ama modernize edilmiş okullar ve yeni okullar arasında eğitim-öğretim sürecinde elde edilen başarılar arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Yeni okullarla, eski olup modernize edilmiş okullarda başarı düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2. Okul Bina ve Bahçesiyle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Acar (2000), “Mimarinin Biçimlenmesinde Kültürel Etkenler (Türkiye Ölçeğinde Kültürel Değişimlerin Eğitim Binalarına Yansıması)” isimli çalışmasında günlük hayatta çok sık kullanılan kültür kavramıyla mimari arasındaki ilişkiyi incelemiş, kültürel değişimlerin eğitim binalarına yansımaları ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada öncelikle kültür kavramını tanımlamış, özellikleri, çeşitleri, sınıflandırması ve kültürel süreçler incelenip, bunların mimariye yansımaları üzerinde durmuştur. Sonuç olarak şunlara ulaşılmıştır: İnsanlar binaları, binalar insanları şekillendirmektedir. Karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Mimarlar kültürün değişmesini ve farklılaşmasını göz ardı etmeden insanları da doğru şekillendirecek binalar tasarlamalıdır. İlköğretim binaları bunların en önemlilerindedir. Geleceği şekillendirecek olan bugünün çocuklarının zamanlarının büyük kısmını geçirdikleri eğitim mekanları hızlı bir değişim ve gelişim içindedir. Eğitim yapılarının kullanıcıların gereksinimlerine yeterli olması için, bu değişim ve gelişimlerin tasarımcılar tarafından iyi incelenmesi gerekmektedir.

Akar ve Sadık (2003) tarafından 1998 yılı öncesinde eğitim-öğretime başlanan ilköğretim binaları ile 2000 yılı ve sonrası yıllarda eğitim-öğretime başlanan ilköğretim binalarının eğitsel, idari, servis alanları ve estetik özellikleri bakımından fiziksel koşulları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacı ile bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonunda, 2000 yılı ve sonrası yıllarda eğitim-öğretime başlanan ilköğretim okulu binalarının eğitsel alanlar, idari alanlar, servis alanları, iç ve dış mekan renkleri, ısı ve ışıklandırma, sıra ve sandalyelerin uygunluğu, sınıfların ve okul bahçelerinin temizliği ve çevre düzenlemesi, okul binalarının giriş ve çıkış kapıları gibi değişkenler açısından, 1998 yılı ve öncesinde eğitim-öğretime başlanan ilköğretim binalarından daha olumlu fiziksel özelliklere sahip oldukları belirlenmiştir.

Aşıcı (1993), “İlköğretim Uygulamasına Geçen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler “ adlı tezinde ilköğretimin amaç, önem ve ilkeleri ile uygulamadaki

gelişmelere yer vermiştir. Çalışmasında okul binalarının ve fiziki birimlerinin sekiz yıllık ilköğretime elverişli olmadığını, birçok yönden eksiklerin bulunduğunu ve bu eksikler giderildikten sonra sekiz yıllık ilköğretime geçilmesinin doğru olacağını vurgulamıştır. İlköğretim okullarında öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirecek, meslek seçiminde faydalı olacak bir mesleki danışmanın ve rehberlik uzmanının olmadığını belirtmiştir. Eğitim ortamlarını oluşturan mekan, araç-gereç ve donanımın yetersizliğinin eğitim gören öğrencilerin, belirlenen eğitim hedefleri doğrultusunda yetiştirilmesini engelleyeceğini, bu nedenle iyi bir öğrenme-öğretme işleminin gerçekleşmeyeceğini ifade etmiştir. İlköğretimde dersliğin tek öğretim yeri olmadığını, bunun yanında işlikler, laboratuvar, uygulama bahçesi, kütüphane gibi birimlerinin beraber düşünülmesi gerektiğini belirtmiştir. Fiziki yapısı yetersiz olan ilkokulun veya orta okulun dönüştürme yoluyla ilköğretim okulu yapıldığını, bunun da yapılan eğitim-öğretim faaliyetinin verimini düşürdüğünü vurgulamıştır

Ulusal Kalite Kongresi (1995)' de sunulan “ Okul Tasarımında Eğitim Teknolojisinin Yeri” adlı başka bir araştırmada Baykal (1995), çağdaş okul binalarının, amaçlanan davranışların kazandırılmasını kolaylaştırıcı nitelikte olmasını, okul binalarında öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin genel ya da özel ihtiyaçlarını karşılayacak ortamların (laboratuvar, kütüphane, spor salonu, atölye, oyun ve tiyatro salonu, yemekhane vb.) bulunması gerektiğini belirtmiştir. Baykal'a (1995) göre, bu ortamların tasarımında olduğu kadar döşenmesinde de teknik, ekonomik ve ergonomik ilkelere uyulmalıdır. Okul bahçelerinin çiçekli, ağaçlı olması, koridorların sanat çalışmaları ile donatılması gerektiğini belirten Baykal (1995), okul- çevre kaynaşmasının hem okul hem çevre için yararlı olduğunu vurgulamıştır.

Bıldır (1995) “İlköğretim Okullarının Amaçlarına Ulaşma Derecesi- Çanakkale İli Örneği” adlı çalışmasında ilköğretimin çeşitli sorunlarına değinmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; araç-gereç ve altyapı eksikliği sorunu genelde tüm okullarda özellikle de ilköğretim okullarında önemli boyutlara ulaşmıştır. Dersliklerin yetersizlikleri, laboratuvar, işlik, atölye, uygulama bahçesi ve spor salonu gibi birimlerin olmayışı ya da eksik olması eğitim öğretimi olumsuz etkilemektedir. Araç-gereç ve gerekli malzemelerin olmayışı ya da yetersiz olması hedeflenen amaçlara ulaşmayı engellemekte, yaşayarak öğrenmediği için öğrencilerin edindiği bilgiler ezbere dayanmaktadır. Geleneksel eğitim anlayışının dışına çıkılmadığından, okul çevre ilişkisi iyi kurulamamakta, öğrenciye istendik davranışların kazandırılması zorlaşmakta ve öğrencilerin zamanının büyük kısmının okul dışında geçtiği vurgulanmaktadır.

Başaran (1992, 150) en uygun ilköğretim okulunun büyüklüğünün en az 900, en fazla 1200 öğrenciden oluşması gerektiğini belirtmiştir. Bu sayıların zorunlu durumlarda kırsal kesim için en az 300, büyüklüğün ise en fazla 1500 öğrenciye kadar çıkmasının mümkün olduğunu vurgulamıştır.

Erdoğan (2001), “İlk ve Orta Dereceli Okulların Ergonomik Açıdan Değerlendirilmesi ve İyileştirilme Önerileri” adlı çalışmasında, okullardaki mevcut durum ergonomi bilimi dahilinde değerlendirmiştir. Eğitim ortamlarının iyileştirilmesinin eğitici ve öğrenciler üzerindeki etkisi, sınıf tahtasının iyileştirilmesinin, pencere ve kapı yapılarının, ortamda kullanılan boyanın renginin, yerlerin döşeme veya halıflex olmasının, sıralarının dizimi ve boyutlarının algılamada etkili olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca sınıfların askılarının görünümünden sıraların dizilimi, çöp tenekesinin durduğu yerden aydınlatma ve ışığın şiddetine kadar her şeyin öğrenmede etkili olduğu belirtilmiştir. Öğrenme ortamlarında ergonomik temelleri oluşturan ana unsurlara ve bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Gök (1999), “İlköğretimde Okul Binalarının Kullanım Durumu-Zaman ve Ergonomik Açıdan Elazığ Örneği” isimli çalışmasında ilköğretimdeki okul binalarının zaman ve ergonomik açıdan kullanım durumunu araştırmıştır. Çalışma literatür tarama ve anket yöntemiyle yapılmış, anket 1998-1999 öğretim yılında Elazığ İli merkezinde bulunan ilköğretim okullarındaki 110 öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonucunda okulların tamamının ilköğretime geçtiği fakat ikili öğretim yaptığı saptanmıştır. Okuldaki fiziki birimlerin kapasitelerinin üzerinde kullanıldığı, öğrenciler dışında toplumun başka kesimleri tarafından çok az kullanıldığı ve okul bina ve birimlerinin ergonomik kullanımına önem verilmediği görülmüştür.

Gömleksiz ve Temel (1993) tarafından yapılan araştırmada Adana İli Seyhan ilçesinde bulunan devlet ve lise binasında bulunan eğitsel alanların standartlara uygunluğu açısından yapılan araştırmada özel okulların eğitsel alanlar açısından genelde standartlar yönergesine uygun olduğu, devlet liselerinin ise bu standartlara ulaşamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Gün (2001), “ İlköğretim Okul Binalarının Bugünkü Yapılaşma Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında ilköğretim okullarının yapılaşma durumunu araştırmıştır. 1997 yılında 4306 sayılı Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Kanunu uygulamaya konulduktan sonra ilköğretim okul binalarının projelendirme ve yapılaşmalarında meydana gelen değişikliklerin belirlenmesine çalışılmıştır. İlköğretim okullarının 1997 öncesi ve sonrası durumları incelenmiş, okul, dersane,

öğrenci ve öğretmen verileri analiz edilmiştir. İlköğretim okul binalarının eski projeleri ile yeni tip projeleri karşılaştırılmış ve aralarındaki farklar tespit edilmiştir. Ayrıca Ankara İli Keçiören ilçesindeki M.E.B' na bağlı ilköğretim okullarında anket uygulaması yapılmıştır. Bu okullarda 4306 sayılı kanun öncesi ve sonrası meydana gelen değişiklikler araştırılmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Sonuç olarak yeni tip projelerin aynı okul içinde ve birbirinden farklı yaş grupları ve kullanıcıların özellikleri dikkate alınarak hazırlatıldığı, yine tip projelerin iç ve dış mekan ilişkisinin kesintisiz olabilmesi ve mümkün olduğunca düşey sirkülasyondan kaçınma sebebiyle bodrum ve zemin katlardan en fazla birinci ya da ikinci kata kadar projelendirildiği belirlenmiştir.

Hasırcı (2000) çalışmasında, öğrenim mekanı tasarım ve organizasyonunun yaratıcılık üzerindeki etkisini araştırmıştır. Esneklik ve gruplamaya dayalı mekan organizasyonlarının yaratıcılık üzerindeki etkisi ve bu etkinin nasıl ve ne yönde olduğunun irdelendiği araştırmada, öğrencilerin ilgisini çeken, motive eden ve yaratıcılığın gelişmesini destekleyen mekansal özellikler üzerinde durulmuştur.

Özbayraktar (2002) “İlköğretim Okullarının Kurumsal-Toplumsal ve Fiziksel Analizi” isimli çalışmasında, 1923-2002 yılları arasındaki Milli Eğitimin buna bağlı olarak ilköğretimin kurumsal yapısında ve planlanmasındaki değişimin saptanması; eğitimde gelişen felsefeye bağlı olarak ortaya çıkan toplum okulu ve öğrenciler üzerinde etkili çevre anlayışlarının analiz edilmesi üzerinde durmuştur. Sonuç olarak okulun toplum kullanımına açılması, okul mekanlarını değiştirmektedir. Bütün okulun bir öğrenme çevresi olduğu düşüncesiyle yapılan toplum okulları, öğrencileri sosyal yönden geliştirecek, birbirleriyle olan iletişimini artıracak, psikolojik gelişimlerine uygun etkili ve teşvik edici tasarlanmak durumundadır.

Özüekren (1982) “Çağdaş Eğitim Yapılarında Eğitsel Mekan Düzenlemelerine Veri Oluşturmak Üzere Donatı Öğelerinin Kullanıcı Konforu Açısından Tasarımında Kullanılabilecek Bir Yöntem” konulu çalışmasında gerek eğitsel gereksinimler gerekse kullanıcı konforu açısından eğitim ekipmanları tasarımının bütünsel bir yaklaşımla belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çalışmada aktivitelerin dağılımı ve aktiviteler arası ilişkiler ve grup büyüklüklerinin farklılaşması nedeniyle, eğitim yapısı ve donanımının geleneksel yaklaşımdan farklı ve daha esnek yapıda ele alınmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Donanım-kullanıcı etkileşimi açısından eğitim ortamlarının tasarımında kullanılabilecek bir yöntemin önerildiği çalışmada, çocuk dünyasının derinlemesine araştırılmasının gerekliliği ile kurumlar arası işbirliğinin

önemine dikkat çekilmiş ve bu konuda bütünsel bir değerlendirmeye gereksinim olduğu üzerinde durulmuştur (Akt Terzioğlu, 2005).

Terzioğlu'nun (2005) "İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında 4306 sayılı yasadan önce ve sonra yapımı gerçekleştirilen yeni ve eski tip ilköğretim okulu binalarının fiziksel kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı, bu amaçla ilköğretim okulu binalarının iç mekansal özellikleri, dış mekan ve donanım özellikleri, okul güvenliği ve engelli ihtiyaçlarını karşılaması konularında ne derece yeterli-uygun olduğu sorularına yanıt aranmıştır. Araştırma evrenini Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan yeni ve eski tip ilköğretim okullarının öğrenci, öğretmen ve yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde yeni tip okullar için 363 öğrenci, 300 öğretmen, eski tip okullar için 282 öğrenci ve 376 öğretmen yer almıştır. Araştırma sonuçlarına göre;

- Okulların genel görünümü ve fiziki bakımından uygunluğu kullanıcılar tarafından eğitim-öğretimin kalitesini etkilemede önemli bir faktör olarak görülmektedir.
- Yeni tip okullar temizlik ve hijyen bakımından eski tip okullar göre daha elverişli ancak yeterli değildir.
- Yeni tip okulların derslikleri fiziksel açıdan daha yeterlidir.
- Eski tip okul kantinleri fiziki açıdan yetersizdir.
- Yeni ve eski tip okulların dış mekanları ve tuvaletleri yetersizdir.
- Yeni ve eski tip okullarda genellikle spor salonu bulunmamakta bulunanlar ise ihtiyacı karşılamamaktadır.
- Yeni ve eski tip okulların koridor ve teneffüs alanları fiziksel açıdan yetersizdir.
- Eski tip okulları güvenlik ve engellilerin ihtiyacını karşılamak açısından yetersizdir.

2.2.3. Araştırmaların Değerlendirilmesi

Okul bina ve bahçeleriyle ilgili araştırmalara genel olarak bakıldığında okul binaları üzerine yapılan çalışmaların yeterli olmasa da var olduğu ancak okul bahçeleri ile ilgili araştırmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Okul binası ile ilgili araştırmalarda okul binalarının fiziksel açıdan yeterliliği, büyüklüğü, ergonomik faktörlerin önemi gibi konular üzerinde durulmuştur. Ayrıca geğmişten bugüne Türkiye’de okul binalarının gelişim süreci, tarihten örneklerle araştırılmıştır. Bu araştırmalarda okul binalarının genelde yetersiz olduğu, kullanıcı gereksinimlerini sağlayamadığı, ergonomik ilkelere uyulmadığı sonuçları yaygın olarak ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaların hiçbirinde okul bina ve bahçelerinin öğrenci ve öğretmende yarattığı duygular, okul bina ve bahçesinin örtük programla ilişkisi konusuna değinilmemiştir. Bu araştırmada öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçesine karşı hissettikleri duygular, bu konudaki düşünceleri araştırılmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve elde edilen verilerin analizi için kullanılan tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, öğretmen ve öğrencilerin okullarının bina ve bahçelerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilen tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada öğretmen ve öğrencilerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşleri metaforlar aracılığıyla incelenmiş; ayrıca görüşme tekniğinden de yararlanılarak bu görüşler hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Metaforlar nitel veri toplama biçimlerinden biridir. Mecazların betimleme amacı ile kullanıldığında bir durum, olay ve olgunun var olduğu haliyle betimlendiğini, resmedildiğini belirten Yıldırım ve Şimşek (2005, 212) nitel araştırmada metafor (mecaz) kullanımının üstünlüklerini şu sözlerle açıklamaktadır:

Mecazı merkeze alan veri toplama araçları süreç olarak açık uçlu sorulara dayalı bireysel veya grup odaklı görüşmelerden pek farklı değildir. Toplanan verinin doğası gereği, tipik bir bireysel görüşmesi, odak grup görüşmesi, gözlem veya doküman incelemesinin bazı türlerine göre daha kolay ve pratik bir veri toplama yöntemidir. Çünkü tek başına kullanıldığında tipik bir “mecaz odaklı” nitel veri toplama sürecinde bir veya birkaç açık uçlu soruya araştırılan konuda görüşülen kişilerden çok zengin mecazlar elde edilebilir. Veri toplama aşamasının görece olarak kolay olmasının yanı sıra, toplanan verinin analizi de diğer nitel türlere göre daha kolaydır. Çünkü mecazlar farklı sözcüklerden oluşur, bu nedenle ayrıştırılması araştırmacı için bir sorun oluşturmaz. Dahası benzerlik ve farklılıklar anlamında belirli tematik başlıklar altında toplamak oldukça kolaydır. Bütün bu görece basitlik ve kolaylığının yanı sıra mecazlar çalışılan

konu, olgu, olay ve durum hakkında çok sağlam, zengin bir resim sunar, görsel bir imaj sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 212).

Görüşme genel tanımıyla, araştırmacının sözlü sorularının, araştırmaya katılanlar tarafından sözlü olarak yanıtlanmasını kapsamaktadır. Geleneksel olarak görüşmeler, yüz yüze ve birebir tek zamanlı olarak gerçekleşmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Görüşme önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Stewart ve Cash 1985, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005, 119). Görüşmeler yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, bilişsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyenler anlamlandırılmaya çalışılır.

Bu araştırmada da öğretmen ve öğrencilerin okul binaları (genel durumu, mimarisi, sınıfların donatımı, koridorları, panoları, merdivenleri, tuvaletleri, öğretmenler odası, rengi, spor salonları ve kütüphanesi) ve bahçeleri (genel durumu, oyun alanları, yeşil alanları, temizliği, zemini, çevre düzenlemesi ve çevre duvarları) hakkındaki duygu ve düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2008-2009 eğitim- öğretim yılında, Adana ili merkez ilçelerindeki resmi ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler ile bu okullardaki 4.- 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel veriler için iki ayrı örneklem oluşturulmuş ve bunlarla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.2.1. Nicel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem

Araştırmanın nicel verilerini toplamak amacıyla oluşturulan örneklemin seçimi için öncelikle Adana il Milli Eğitim müdürlüğünden, müfettişlerden, öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okulları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yapılırken okulların bina ve bahçe olanakları açısından mevcut durumları ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, mimari özellikleri bakımından iyi, orta ve alt düzeydeki okullar belirlenmiştir. Daha sonra bu okullar arasından kolay ulaşılabilirlik durumu ile yönetici, öğretmen ve öğrencilerin araştırmaya katılmaya gönüllüğü dikkate alınarak üç okul seçilmiştir. Ardından bu üç okuldaki tüm öğretmenlere ve 4.- 8. sınıflardan seçkisiz olarak belirlenen birer şubedeki öğrencilere Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA) uygulanmıştır.

3.2.2. Nitel Veriler İçin Oluşturulan Çalışma Grubu

Araştırmada ayrıca, OBBAMA'nın uygulandığı üç okuldan farklı branşlardan beşer öğretmen ile 4.-8. sınıf düzeyinde ikişer olmak üzere onar öğrenci gönüllülük esasına göre belirlenerek, bu bireylerle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın nicel ve nitel veriler toplamak amacıyla oluşturulan örnekleminde 439 öğrenci ve 96 öğretmen yer almıştır. Aşağıda araştırmanın yürütüldüğü farklı mimari özelliklere sahip üç okulun özellikleri ile bu okullardan örneklemini oluşturan bireylerin özellikleri açıklanmıştır.

Tablo 3.1. DDMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri

BİNA	Okul Binasının Genel Durumu	İkisi üç, biri dört katlı üç binadan oluşmaktadır. 30 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası mevcuttur. Öğrenci sayısı 4335, öğretmen sayısı 84'tür. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır.
	Sınıfların Donatımı	Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmamaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 65. bir tane pano vardır. Her sınıfta klima yoktur Olanların bir bölümü çalışmamaktadır. Askılıklar yoktur. Sıralarda üç ya da dört öğrenci oturmaktadır. Ortalama büyüklüğü 60m ² dir.
	Koridorları ve Panoları	Genişliği 2m. uzunluğu 15m. dir. Koridorların bazı bölümlerinde pano bulunmaktayken, bazılarında ise pano yoktur.
	Merdivenleri	Genişliği 1.5m.dir. Tutamakları yoktur.
	Öğretmenler Odası	75m ² büyüklüğündedir. İki divan ve 10 sandalye bulunmaktadır. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap yoktur. Bilgisayar ve yazıcı yok. Klima çoğu zaman çalışmamaktadır.
	Spor salonu	Yok.
	Binanın Rengi	Koyu kahverengi ve koyu mavi renkler hakim.
	Kütüphanesi	3m ² büyüklüğündedir. Küçük bir masa ve 7 sandalye mevcuttur. Klima bulunmamaktadır.. Görevli yoktur.
	Tuvaletleri	Binada toplam ikisi kızlara biri erkeklere olmak üzere üç tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu kırık ve aynalar yoktur. Sabun bulunmamaktadır. Her 600 erkek öğrenciye bir pisuar, 700 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Günde bir defa temizlenmektedir. Tüm okulun temizliğini iki kişi tarafından yapılmaktadır.
	Oyun Alanları	Özellikle oyun alanı için ayrılmış bir yer yoktur.
Yeşil Alanlar	800m ² büyüklüğündeki bahçede 20m ² kadar yeşil alan vardır.	
Temizlik	Temizlik öğrenciler tarafından yapmakta ve genelde kirli bir görünüme sahiptir.	
Bahçe Duvarları	Bazı bölümler çatlamış durumdadır. 3m yüksekliğinde ve üzerinde dikenli teller vardır. Herhangi bir resim yok.	
Zemin	Tüm alan beton.	
Çevre Düzenlemesi	Yapılmamış durumda.	

Tablo 3.1. görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulun binasının fiziksel özellikleri bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: Okul Binasının Genel Durumu; “İkisi üç, biri dört katlı üç binadan oluşmaktadır. 30 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası mevcut. Öğrenci sayısı 4335., öğretmen sayısı 84’tür. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır”, Sınıfların Donatımı; “Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmamaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 65. bir tane pano var. Her sınıfta klima yok. Olanların bir bölümü çalışmamaktadır. Askılıklar yoktur. Sıralarda üç ya da dört öğrenci oturmaktadır. Ortalama büyüklüğü 60m² dir.”, Koridorları ve Panoları; “Genişliği 2m. uzunluğu 15m. dir. Koridorların bazı bölümlerinde pano bulunmaktayken, bazılarında ise pano yoktur.”, Merdivenleri; “Genişliği 1.5m.dir. Tutamakları yoktur.”, Öğretmenler Odası; “75m² büyüklüğündedir. İki divan ve 10 sandalye bulunmaktadır. Toplam öğretmen sayısı 84 tür. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap yoktur. Bilgisayar ve yazıcı yoktur. Klima çoğu zaman çalışmamaktadır.”, Binanın Rengi; “Koyu kahverengi ve koyu mavi renkler hakim.”, Kütüphanesi, “3m² büyüklüğündedir. Küçük bir masa ve 7 sandalye mevcuttur. Klima bulunmamaktadır.. Görevli yoktur.”, Tuvaletleri, “Binada toplam ikisi kızlara biri erkeklere olmak üzere üç tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu kırıktır ve aynalar yoktur. Sabun bulunmamaktadır. Her 600 erkek öğrenciye bir pisuar, 700 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Günde bir defa temizlenmektedir. Tüm okulun temizliğini iki kişi tarafından yapılmaktadır.

DDMÖSİ okulun bahçesinin fiziksel özellikleri ise bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: Oyun alanları; “Özellikle oyun alanı için ayrılmış bir yer yoktur.”, yeşil alanları; “800m² büyüklüğündeki bahçede 20m² kadar yeşil alan vardır.”, temizlik durumu; “Temizlik öğrenciler tarafından yapılmaktadır ve görünümü genelde kirlidir.”, bahçe duvarları; “Bazı bölümler çatlamış durumdadır. 3m yüksekliğinde ve üzerinde dikenli teller vardır. Herhangi bir resim yoktur.” , zemini; “Tüm alan betondur.” ve çevre düzenlemesi; “yapılmamış durumdadır”.

Tablo 3.2. ODMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri

BİNA	Okul Binasının Genel Durumu	İkisi de üç katlı olan iki binadan oluşmaktadır. 22 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası, iki tane uygulama sınıfı bulunmaktadır. Küçük bir gösteri salonu var. Öğrenci sayısı 2100, öğretmen sayısı 49'dur. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır.
	Sınıfların Donatımı	Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 30.Üç tane pano bulunmaktadır. Her sınıfta klima vardır. Askılıklar vardır. Sıralarda iki öğrenci oturuyor. Ortalama büyüklüğü 70m ² dir.
	Koridorları ve Panoları	Genişliği 3m. uzunluğu 20m'dir. Koridorların önemli bölümünde pano vardır.
	Merdivenleri	Genişliği 1.5m'dir. Tutamaklar bazı bölümlerde bulunmaktadır.
	Öğretmenler Odası	70m ² büyüklüğündedir. Oturma grubu bulunmaktadır. Toplam öğretmen sayısı 41'dir. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap yoktur. Bilgisayar ve yazıcı vardır Klima bulunmaktadır.
	Spor salonu	Yok.
	Binanın Rengi	Açık sarı ve pastel yeşili renkler hakimdir.
	Kütüphanesi	40m ² büyüklüğündedir. Büyük yuvarlak bir masa ve 12 sandalye mevcut. Klima bulunmaktadır. Görevli yoktur. .
	Tuvaletleri	Binalarda toplam dördü kızlara dördü erkeklere olmak üzere sekiz tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu sağlam ama sabun yoktur. Aynalar temiz değildir. Her 55 erkek öğrenciye bir pisuar düşmektedir. Her 100 öğrenciye bir lavabo düşmekte ve günde üç defa temizlenmektedir.
BAHÇE	Oyun Alanları	750m ² büyüklüğündeki bahçede yaklaşık 100m ² ' lik bölümü oyun alanı olarak ayrılmış durumdadır.
	Yeşil Alanlar	750m ² büyüklüğündeki bahçede 300m ² yeşil alan vardır.
	Temizlik	Temizliğini görevlilerin yaptığı bahçe, genelde temizdir.
	Bahçe Duvarları	Duvarlar sağlam durumda. 2.5m yüksekliğinde ve çizgi film kahramanlarının resimleri ile kaplıdır.
	Zemin	Yaklaşık 250m ² lik bölümü toprakla kaplıdır.
	Çevre Düzenlemesi	Yapılmış durumdadır. Banklar yerleştirilmiş ve basket potaları alana uygun şekilde yerleştirilmiştir.

Tablo 3.2. görüldüğü gibi, ODMÖSİ okulun binasının fiziksel özellikleri bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: okul binasının genel durumu; “İkisi de üç katlı olan iki binadan oluşmaktadır. 22 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası, iki tane uygulama sınıfı bulunmaktadır. Küçük bir gösteri salonu var. Öğrenci sayısı 2100, öğretmen sayısı 49’dur. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır”. Sınıfların donatımı; “Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 30’dur. Üç tane pano bulunmaktadır. Her sınıfta klima vardır. Askılıklar vardır. Sıralarda iki öğrenci oturuyor. Ortalama büyüklüğü 70m² dir.”, koridorları ve panoları; “Genişliği 3m. uzunluğu 20m’dir. Koridorların önemli bölümünde pano vardır.”, merdivenleri; “Genişliği 1.5m’dir. Tutamaklar bazı bölümlerde bulunmaktadır.”, öğretmenler odası; “70m² büyüklüğündedir. Oturma grubu bulunmaktadır. Toplam öğretmen sayısı 41’dir. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap yoktur. Bilgisayar ve yazıcı vardır Klima bulunmaktadır”, binanın rengi; “Açık sarı ve pastel yeşili renkler hakimdir.”, tuvaletleri; “Binalarda toplam dördü kızlara dördü erkeklere olmak üzere sekiz tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu sağlam ama sabun yoktur. Aynalar temiz değildir. Her 55 erkek öğrenciye bir pisuar düşmektedir. Her 100 öğrenciye bir lavabo düşmekte ve günde üç defa temizlenmektedir.”

ODMÖSİ okulun bahçesinin fiziksel özellikleri ise bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: Oyun alanları; “750m² büyüklüğündeki bahçede yaklaşık 100m² lik bölümü oyun alanı olarak ayrılmış durumdadır.”, yeşil alanlar; “750m² büyüklüğündeki bahçede 300m² yeşil alan vardır,”bahçe duvarları; “Duvarlar sağlam durumda. 2.5m yüksekliğinde ve çizgi film kahramanlarının resimleri ile kaplıdır.”, zemin; “Yaklaşık 250m² lik bölümü toprakla kaplıdır.” çevre düzenlemesi; “Yapılmış durumdadır. Banklar yerleştirilmiş ve basket potaları alana uygun şekilde yerleştirilmiştir.”

Tablo 3.3. YDMÖSİ Okulunun Bina ve Bahçesinin Fiziksel Özellikleri

BİNA	Okul Binasının Genel Durumu	Üçü de iki katlı olan üç binadan oluşmuştur. 20 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası mevcuttur. Dört tane uygulama sınıfı bulunmaktadır. Büyük bir gösteri salonu vardır. Öğrenci sayısı 1100, öğretmen sayısı 56'dır. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır.
	Sınıfların Donatımı	Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 30.'dur. Baştan başa panoyla kaplıdır. Her sınıfta klima vardır. Askılıklar vardır. Sıralarda iki öğrenci oturmaktadır. Ortalama büyüklüğü 75m ² 'dir. Her öğrenci için dolap bulunmaktadır.
	Koridorları ve Panoları	Genişliği 3m. Uzunluğu 20m. Koridorların her tarafında panolar bulunmaktadır.
	Merdivenleri	Genişliği 1.5m'dir. Hepsinde tutamaklar vardır.
	Öğretmenler Odası	70m ² büyüklüğündedir. Oturma grubu bulunmaktadır. Toplam öğretmen sayısı 56. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap vardır. Bilgisayar ve yazıcı ve klima bulunmaktadır.
	Spor salonu	Spor salonu yoktur ama bahçede bir halı saha bulunmaktadır.
	Binanın Rengi	Yeşil, beyaz ve gri renkler hakimdir.
	Kütüphanesi	70m ² büyüklüğündedir. Büyük yuvarlak bir masa ve 20 sandalye mevcuttur. Klima bulunmaktadır. Görevli vardır.
	Tuvaletleri	Binalarda toplam beşi kızlara dördü erkeklere olmak üzere dokuz tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu sağlam, sabun vardır. Aynalar temizdir. Her 30 erkek öğrenciye bir pisuar düşmektedir. Her 80 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Temizlik şirketi elemanlarınca her teneffüs temizlenmektedir.
BAHÇE	Oyun Alanları	600m ² büyüklüğündeki bahçede yaklaşık 40m ² ' lik bölümü oyun alanı olarak ayrılmış durumdadır.
	Yeşil Alanlar	600m ² büyüklüğündeki bahçede 500m ² yeşil alan vardır.
	Temizlik	Temizlik şirketi elemanlarınca yapılmakta ve genelde temizdir.
	Bahçe Duvarları	Duvarlar sağlam durumdadır. 2m yüksekliğinde ve çizgi film kahramanlarının resimleri ile kaplıdır.
	Zemin	Yaklaşık 400m ² lik bölümü toprak ve çimle kaplıdır.
	Çevre Düzenlemesi	Yapılmış durumdadır. Bahçede kamelya, hayvanat bahçesi, oyun parkı bulunmaktadır.

Tablo 3.3. 'de görüldüğü gibi, YDMÖSİ okulun binasının fiziksel özellikleri bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: Okul binasının genel durumu; “Üçü de iki katlı olan üç binadan oluşmuştur. 20 derslik, bir bilgisayar odası, bir rehber öğretmen odası mevcuttur. Dört tane uygulama sınıfı bulunmaktadır. Büyük bir gösteri salonu vardır. Öğrenci sayısı 1100, öğretmen sayısı 56’dır. Engelliler için tasarlanan herhangi bir bölüm bulunmamaktadır”. Sınıfların donatımı, “Televizyon, vcd, projeksiyon makinesi vb. bulunmaktadır. Ortalama öğrenci sayısı 30.’dur. Baştan başa panoyla kaplıdır. Her sınıfta klima vardır. Askılıklar vardır. Sıralarda iki öğrenci oturmaktadır. Ortalama büyüklüğü 75m² ‘dir. Her öğrenci için dolap bulunmaktadır.”, koridorları ve panoları; “Genişliği 3m. Uzunluğu 20m. Koridorların her tarafında panolar bulunmaktadır.”, merdivenleri; “Genişliği 1.5m’dir. Hepsinde tutamaklar vardır”, öğretmenler odası; “.70m² büyüklüğündedir. Oturma grubu bulunmaktadır. Toplam öğretmen sayısı 39. Her öğretmen için oturacak yer ve dolap vardır.Bilgisayar ve yazıcı ve klima bulunmaktadır”, binanın rengi, “Yeşil, beyaz ve gri renkler hakimdir.” Kütüphane; “70m² büyüklüğündedir. Büyük yuvarlak bir masa ve 20 sandalye mevcuttur. Klima bulunmaktadır.Görevli vardır.” tuvaletleri; “.Binalarda toplam beşi kızlara dördü erkeklere olmak üzere dokuz tuvalet bulunmaktadır. Lavaboların çoğu sağlam, sabun vardır. Aynalar temizdir. Her 30 erkek öğrenciye bir pisuar düşmektedir. Her 80 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Temizlik şirketi elemanlarınca her teneffüs temizlenmektedir”

YDMÖSİ okulun bahçesinin fiziksel özellikleri ise bölümler halinde şu şekilde açıklanmıştır: Oyun alanları; “600m² büyüklüğündeki bahçede yaklaşık 40m²’ lik bölümü oyun alanı olarak ayrılmış durumdadır.”, Yeşil Alanlar; “600m² büyüklüğündeki bahçede 500m² yeşil alan vardır”, bahçe duvarları; “Duvarlar sağlam durumdadır. 2m yüksekliğinde ve çizgi film kahramanlarının resimleri ile kaplıdır.”, zemin; “Yaklaşık 400m² lik bölümü toprak ve çimle kaplıdır.”, ve çevre düzenlemesi; “Yapılmış durumdadır. Bahçede kamelya, hayvanat bahçesi, oyun parkı bulunmaktadır.”

Üç okuldaki örneklemi oluşturan öğrencilerin cinsiyet ve sınıflara göre dağılımı Tablo 3.4’ de gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Örneklemi Oluşturan Üç İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Kız	4.sınıf	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf
DDMÖSİO	70	66	27	27	26	28	28
ODMÖSİO	73	77	28	32	29	31	30
YDMÖSİO	70	80	26	34	30	30	30
Toplam	213	223	81	93	85	89	88

Tablo 3.4 'e göre; Araştırmaya DDMÖSİ okulunda 70 erkek ve 66 kız öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 27 dördüncü sınıf öğrencisi, 27 beşinci sınıf öğrencisi, 26 altıncı sınıf öğrencisi, 28 yedinci sınıf öğrencisi ve 28 sekizinci sınıf öğrencisi.

Araştırmaya ODMÖSİ okulunda 73 erkek ve 77 kız öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 28 dördüncü sınıf öğrencisi, 32 beşinci sınıf öğrencisi, 29 altıncı sınıf öğrencisi, 31 yedinci sınıf öğrencisi ve 30 sekizinci sınıf öğrencisi.

Araştırmaya YDMÖSİ okulunda 70 erkek ve 80 kız öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 26 dördüncü sınıf öğrencisi, 34 beşinci sınıf öğrencisi, 30 altıncı sınıf öğrencisi, 30 yedinci sınıf öğrencisi ve 30 sekizinci sınıf öğrencisi.

Araştırmaya üç okuldan toplam 213 erkek ve 223 kız öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 81 dördüncü sınıf öğrencisi, 93 beşinci sınıf öğrencisi, 85 altıncı sınıf öğrencisi, 89 yedinci sınıf öğrencisi ve 88 sekizinci sınıf öğrencisi.

Örneklemi oluşturan üç okuldaki öğretmenlerin cinsiyet ve branşlara göre dağılımı Tablo 3.5'de gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Örneklemi Oluşturan Üç İlköğretim Okulundaki Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlara Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Bayan	Sınıf öğretmeni	Branş öğretmeni
DDMÖSİO	20	20	24	16
ODMÖSİO	14	14	16	10
YDMÖSİO	14	14	18	12
Toplam	48	48	58	38

Tablo 3.5'e göre, Araştırmaya DDMÖSİ okulundan 20 erkek ve 20 kadın öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin 24'si sınıf, 16'si branş öğretmenidir. ODMÖSİ okulundan 14 erkek ve 14 kadın öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin 16'i sınıf, 10'u branş öğretmenidir. YDMÖSİ okulundan ise araştırmaya 14 erkek ve 14 kadın öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin 18'ü sınıf ve 13'ü branş öğretmenidir.

Araştırmaya üç okuldan toplam 48 erkek ve 48 kadın öğretmen katılmıştır. Bu öğretmenlerin 58'si sınıf, 38'i branş öğretmenidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Okul Bina ve Bahçelerine Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA)

Bu araştırmada veriler öncelikle “Okul Bahçe ve Binasına Atfedilen Metaforlar Anketi” (OBBAMA) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmen ve öğrenciler için paralel iki ayrı form halinde geliştirilen bu anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmen ve öğrencilerin kişisel bilgilerine yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise okul bahçe ve binalarına atfedilen metaforları bulmaya yönelik açık uçlu iki soruya yer verilmiştir. Bu bölümdeki sorular iki boyutlu düzenlenmiştir. Sorunun birinci boyutunda okulun söz konusu bölümünü (bahçe ve binasına) tek bir sözcükle ifade etmeleri, ikinci bölümde ise kullandıkları bu metaforun nedenini açıklamaları istenmiştir. OBBAMA'da yer alan sorular aşağıda verilmiştir.

Okulumun binası.....gibidir.

Çünkü.....

Okulumun bahçesigibidir.

Çünkü.....

Metaforun bir araştırma amacı olarak kullanıldığı çalışmalarda “gibi” kavramı genellikle metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı daha net bir şekilde çağrıştırmak için kullanılmaktadır. Bu araştırmada “çünkü” kavramına da yer verilerek, katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe ya da mantıksal dayanak sunmaları istenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2005, 213) mecazın kendisinin, tek başına mecazların betimsel ve görsel gücünü yeteri kadar ortaya çıkaramayacağını, bunu takiben mutlaka “niçin” veya “neden” sorusunun sorulması gerektiğini belirtmektedirler. Onlar' a göre

mecazların asıl gücü “sıfat”larla ilgili sorudur. Her birey aynı mecaza farklı anlamlar yükleyebilir. Yüklenen bu farklar veya mecazı kullanırken hangi amaçla kullanıldığı ancak “niçin” sorusunun yanıtı ile elde edilebilir (Yıldırım ve Şimşek 2005, 213).

3.3.2. Öğretmen ve Öğrenci Görüşme Formu

Anketin yanı sıra öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılarak, okul bina ve bahçeleri hakkındaki düşünceleri ayrıntılı olarak irdelenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla düşük düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundan beş öğretmen ile 10 öğrenci, orta düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundan beş öğretmen ile 10 öğrenci ve yüksek düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundan beş öğretmen ile 10 öğrenciyle araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde kullanılan bu formlar öğretmen ve öğrenciler için birbirine paralel olacak şekilde hazırlanmıştır. Formların hazırlanmasında, ilgili alan yazın taramaları sonucu ulaşılabilen kuramsal açıklamalar, araştırmanın alt amaçları, OBBAMA’da yer alan sorular, uzman görüşleri ve yapılan ön görüşmelerden elde edilen veriler esas alınmıştır.

Görüşme formunda öğretmen ve öğrencilerin kişisel bilgilerini içeren soruların yanı sıra okul binasının mimarisi, sınıfların donatımı, tuvaletleri, koridorları ve koridordaki panoları, merdivenleri, öğretmen odaları, spor salonları, binanın rengi ve kütüphanesi hakkındaki düşünceleri, bu bölümlerin kendilerinde yarattığı duyguları ve bunların nasıl olması gerektiği konusunda açıklama yapmalarını sağlayacak sorular sorulmuştur.

Yine aynı görüşme formunda öğretmen ve öğrencilere okul bahçesinin genel görünümü, oyun alanları, yeşil alanları, duvarları, temizliği, zemini ve çevre düzenlemesi hakkındaki görüşleri, bu bölümlerin kendilerinde yarattığı duygular ve bunların nasıl olması gerektiği konusunda açıklama yapmalarını sağlayacak sorular sorulmuştur.

Hazırlanan denemelik görüşme formları, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü’nde görev yapan öğretim elemanlarına incelenip, uzman görüşleri alındıktan sonra, bir ilköğretim okulunda görev yapan beş öğretmen ile 10 öğrenciye uygulanmış ve bu çalışma sonunda da gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış formda yer alan bu soruların yanı sıra, görüşmeler sırasında gerekli görüldükçe ek sorular da yöneltilmiştir.

Yaklaşık 30 – 45 dakika süren ve okulda boş bulunan sınıflarda gerçekleştirilen öğretmenlerin cihaz kullanımını istememeleri nedeniyle görüşmede verilen yanıtlar araştırmacı tarafından not edilmiştir..

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada birden çok veri toplama süreci izlenmiştir. Bu süreçler aşağıda adım adım gösterilmiştir.

1. Düşük, orta ve yüksek düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarından seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen ve uygulama için yasal izin alınan ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilere “Okul Bahçe ve Binasına Atfedilen Metaforlar Anketi” (OBBAMA) araştırmacı tarafından okul ortamında uygulanarak çalışmanın ilk bölümü için gereken veriler elde edilmiştir.
2. Anket çalışması tamamlandıktan sonra hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak bu okullarda görev yapan ve gönüllük esasına göre belirlenen öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Öncelikle öğretmen ve öğrencilerden randevu alınarak uygun zaman ve yer belirlenmiş, öğretmen ve öğrencilerin hepsiyle okul ortamında boş sınıflarda ve öğretmenler odasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrenci görüşmeleri yaklaşık 30 dakika, öğretmen görüşmeleri ise 30- 45 dakika sürmüştür. Bu aşamada üç okuldan 15 öğretmen ve 30 öğrenci olmak üzere toplam 45 kişi ile görüşme yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine analizini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 223). Araştırma sürecinde anket ve görüşmeler ile ulaşılan veriler üzerinde yapılan içerik analizi süreci aşağıda ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

3.5.1. Okul Bahçe ve Binasına Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA) İle Ulaşılan Verilerin Analizi

OBBAMA ile elde edilen verilerin analizi sürecinde öncelikle katılımcılar tarafından üretilen bütün metaforların, okullara göre geçici bir listesi oluşturulmuştur. Daha sonra listesi çıkarılan bu metafor ifadelerinin, bahçe ve bina için ayrı ayrı olmak üzere belli bir metaforu net bir şekilde ifade edip etmediği incelenmiştir. Bu aşamada, bahçe veya binaya yönelik geçerli metafor içermeyen veya metafor belirtilip de gerekçesi açıklanmayan yanıtlar ayıklanmıştır. Buna göre okul binaları için DDMÖSİ okulunda 44, ODMÖSİ okulunda 83 ve YDMÖSİ okulunda 48 olmak üzere, toplam 175 anketteki yanıtlar dikkate alınmamıştır. Okul bahçeleri için ise DDMÖSİ okulunda 42, ODMÖSİ okulunda 57 ve YDMÖSİ okulunda 39 olmak üzere toplam 138 yanıt analiz sürecinde dikkate alınmamıştır. Bu bağlamda, toplam 439 öğrenci ve 96 öğretmene anket uygulanmış olmakla birlikte, okul binasıyla ilgili metaforların analizi sürecinde 287 öğrenci ve 64 öğretmenin yanıtları; okul bahçesiyle ilgili metaforların analizi sürecinde ise 319 öğrenci ve 69 öğretmenin verdiği yanıtları analiz edilmiştir.

Uygun olmayan metaforların ayıklanmasından sonra, analiz edilen yanıtlar üzerinde yapılan inceleme sonucunda okul binaları için toplam 113, okul bahçeleri için toplam 91 adet geçerli metafor elde edilmiştir. Ayrıca bazı metaforlar sunum kolaylığı açısından, katılımcıların belirttiği gerekçeler dikkate alınarak bir araya getirilip birleştirilmiştir. Örneğin, ayakta duran enkaz, terk edilmiş bina, bakımsız ev gibi metaforlar virane metaforu altında toplanmıştır. Bu çalışma sonucunda da bina ve bahçeler için ortak 40'ar metafor elde edilmiştir.

Elde edilen bu 40'ar metaforluk iki liste Saban'ın (2008) metaforları kullanarak yaptığı çalışmasındaki veri analizi sürecindeki gibi iki temel amaca yönelik olarak kullanılmıştır. Bunlar; (a) metaforun belli bir tema altında toplanmasında bir başvuru

kaynağı olarak kullanmak ve (b) araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak.

Daha sonra, katılımcılar tarafından üretilen her metafor imgesi (1) metaforun konusu, (2) metaforun gerekçesi ve (3) metaforun konusu ile gerekçesi arasındaki ilişki bakımlarından analiz edilmiştir. Tüm metaforlar ve gerekçeleri incelenerek, ortak özellikleri belirlenmiş ve bunları temsil edebileceği düşünülen temalar geliştirilmiştir. Bu çalışmayla okul binası için dört olumlu, üç olumsuz olmak üzere toplam yedi; okul bahçesi için de üç olumlu ve üç olumsuz olmak üzere toplam altı kavramsal kategori oluşturulmuştur. Son olarak, bahçe ve binalar için belirlenen temalar altında toplanan metaforların üç okul için frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır.

3.5.2. Görüşmelerden Elde Edilen Verilerin Analizi

Görüşmeden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aynen aktarılarak düşük düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulunda görüşülen öğretmenler için 19, öğrenciler için de 20 olmak üzere toplam 39; orta düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulunda görüşülen öğretmenler için 20, öğrenciler için de 20 olmak üzere toplam 40; yüksek düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulunda ise öğretmenler için 17, öğrenciler için de 20 olmak üzere toplam 37 sayfalık ham veri metinleri elde edilmiştir. Bu metinler üzerinde içerik analizleri yapılmıştır. Yapılan içerik analizinde okulların bina ve bahçeleri ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri, olumlu ve olumsuz kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen verilerin raporlaştırılmasında alıntılar yapılmış ve alıntılar yapılırken öğretmenler için, ögrt1, ögrt.2 ...; öğrencileri için ögrn1, ögrn2gibi kodlar kullanılarak ham veri metinlerinde alıntılarının sonuna eklenmiştir.

3.5.3. Araştırma Kapsamında Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirliliği arttırmak için yapılan önerilerden biri araştırma verilerinin toplanmasında birden fazla veri toplama yönteminin kullanılması ve toplanan verilerin birbirini destekleyici ve teyit edici biçimde sunulması olarak tanımlanan veri çeşitlemesi yönteminin kullanılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 288). Creswell ve Miller (2000) de üçgenlemenin bir geçerlik prosedürü olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada veri kaynağı olarak öğretmen ve öğrenciler; veri toplama yöntemi olarak da anket ve görüşme yöntemi kullanılmıştır.

LeCompte ve Goetz (1982) nitel araştırmada güvenirliği arttırmak için toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulması gerektiğini belirtmektedir (Akt:Yıldırım ve Şimşek, 2005, 262). Bu araştırmada da bulguların sunulmasında anket ve görüşmelerle elde edilen bilgiler, herhangi bir yoruma yer vermeden ayrı başlıklar halinde, sık sık doğrudan alıntılara yer verilerek sunulmuş, daha sonra tartışma kısmında bütüncül olarak ele alınıp tartışılmıştır.

LeCompte ve Goetz'in (1982) güvenirliği arttırmak için yaptıkları diğer öneri ise, verilerin analizinde bir başka araştırmacıdan yardım alma ve ulaşılan sonuçları teyit etmedir (Akt:Yıldırım ve Şimşek, 2005, 263). Bu araştırmada gerek araştırmanın planlanması ve yürütülmesi, gerek verilerin analiz edilmesi ve raporlaştırılması sürecinde uzman yardımı alınmış

Bu amaçla Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünden bir ğretim elemanına okul binasına ilişkin 113 metafor imgesinin dizili olduğu bir liste verilerek bu listedeki metaforları, oluşturulan kavramsal kategorilerden biriyle eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacının yaptığı eşleştirmelerle karşılaştırılmış ve iki kodlayıcı arasındaki uyum incelenmiştir. Karşılaştırmalarda "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenirliği Miles ve Huberman'ın (1994, 64) formülü (Gvenirlik= görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı X100) kullanılarak hesaplanmıştır (Akt: Saban, 2008). Bu alışmalar sonucunda iki kodlayıcı arasındaki uyuma oranı .85 olarak hesaplanmıştır.

Creswell ve Miller (2000) nitel araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi için araştırmanın gerçekleştirildiği durumun ve katılımcıların ayrıntılı bir Şekilde tanımlanmasını önermektedir. Bu araştırmanın raporlaştırılmasında da okulların ve katılımcıların nasıl belirlendiği ve hangi özelliklere sahip olduğu ile veri toplama araçlarının hazırlanması, uygulanması ve toplanan verilerin analizi süreçleri hakkında ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu araştırmanın temel amacı, Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki mimari özellikleri farklı olan resmi ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçe ve binalarına ilişkin görüşlerinin ayrıntılı olarak incelenmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan ve mimari özellikleri farklı üç ilköğretim okulunda, anket uygulaması ile öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu bölümde, anket yoluyla toplanan verilerden ulaşılan bulgular, okul binası ve bahçesi için ayrı başlıklar altında ve üç okulu da kapsayacak şekilde sunulmuştur. Daha sonra, görüşmeler yoluyla toplanan ayrıntılı verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, yine üç okulu kapsayacak şekilde görüşme sorularına paralel olacak şekilde ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

4.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, Okul Bahçe ve Binalarına Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA) uygulanan öğretmen ve öğrencilerin okullarının binalarına yönelik geliştirdikleri metaforlar ve bunların gerekçelerine yönelik yaptıkları açıklamalar üzerinde yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. Verilerin analizi sürecinde 439 öğrenci ve 96 öğretmene anket uygulanmış olmakla birlikte, bu bireylerden bazılarının ilgili soruyu boş bıraktıkları, bazılarının da geçerli metaforlar üretmedikleri görülmüştür. Bu nedenle okul binasıyla ilgili metaforların analizi 287 öğrenci ve 64 öğretmenin anketleri üzerinden yapılmıştır. Okul binası ile ilgili geçerli metafor üreten ve anketleri analiz edilen öğrencilerin okullar bazında cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı Tablo 4.1de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Okul Binası İle İlgili Geçerli Metafor Üreten Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Kız	4.sınıf	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf
DDMÖSİO	45	50	18	21	17	19	20
ODMÖSİO	50	52	20	22	19	20	21
YDMÖSİO	42	48	16	18	18	18	20
Toplam	137	150	54	61	54	57	61

Tablo 4.1 'e göre; DDMÖSİ okulunda 45 erkek ve 50 kız öğrenci tarafından geçerli metaforlar üretilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 18 dördüncü sınıf öğrencisi, 21 beşinci sınıf öğrencisi, 17 altıncı sınıf öğrencisi, 19 yedinci sınıf öğrencisi ve 20 sekizinci sınıf öğrencisi.

ODMÖSİ okulunda 50 erkek ve 52 kız öğrenci tarafından geçerli metaforlar üretilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 20 dördüncü sınıf öğrencisi, 22 beşinci sınıf öğrencisi, 19 altıncı sınıf öğrencisi, 20 yedinci sınıf öğrencisi ve 21 sekizinci sınıf öğrencisi.

YDMÖSİ okulunda 42 erkek ve 48 kız öğrenci tarafından geçerli metafor üretilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 16 dördüncü sınıf öğrencisi, 18 beşinci sınıf öğrencisi, 18 altıncı sınıf öğrencisi, 18 yedinci sınıf öğrencisi ve 20 sekizinci sınıf öğrencisi.

Araştırmada üç okuldan toplam 137 erkek ve 150 kız öğrenci tarafından geçerli metafor üretilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 54 dördüncü sınıf öğrencisi, 61 beşinci sınıf öğrencisi, 54 altıncı sınıf öğrencisi, 57 yedinci sınıf öğrencisi ve 61 sekizinci sınıf öğrencisi.

Okul binası ile ilgili geçerli metafor üreten ve anketleri analiz edilen öğretmenlerin okullar bazında cinsiyet ve branşa göre dağılımı Tablo 4.2 de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Okul Binası İle İlgili Geçerli Metafor Üreten Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlarına Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Kadın	Sınıf öğretmeni	Branş öğretmeni
DDMÖSİO	12	14	17	9
ODMÖSİO	6	8	9	5
YDMÖSİO	12	12	14	10
Toplam	30	34	40	24

Tablo 4.2 de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulundan 12 erkek ve 14 kadın öğretmen tarafından geçerli metafor üretilmiştir. Bu öğretmenlerin 17'si sınıf, 9'u ise branş öğretmenidir. ODMÖSİ okulunda 6 erkek ile 8 kadın öğretmen geçerli metafor üretmişlerdir. Bu öğretmenlerin dokuzu sınıf ve beşi branş öğretmenidir. YDMÖSİ okulunda ise 12 erkek ile 12 kadın öğretmen geçerli metafor üretmişlerdir. Bunların 14'ü sınıf ve 10'u branş öğretmenidir.

Bu analizler sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin geliştirdiği metaforlar, “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası”, “Mutluluk veren bir yer olarak okul binası”, “Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası”, “Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası”, “Kirlili ve bakımsız bir yer olarak okul binası”, “Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” ve “Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” şeklinde yedi tema altında toplanmıştır. Bu temaların üç okul için, öğretmen ve öğrenciler bazında frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binasına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlarda Belirlenen Temaların Okullara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

TEMA	Katılımcı	DDMÖSİÖ*		ODMÖSİÖ**		YDMÖSİÖ***	
		f	%	f	%	f	%
Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası	Öğretmen	-	-	-	-	8	40
	Öğrenci	19	19.58	41	50.61	52	47.7
Mutluluk veren bir yer olarak okul binası	Öğretmen	-	-	2	18.18	2	10
	Öğrenci	7	7.21	5	6.17	11	10.09
Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası	Öğretmen	-	-	2	18.18	2	10
	Öğrenci	7	7.21	8	9.87	9	8.25
Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası	Öğretmen	1	3.03	1	9.09	2	10
	Öğrenci	2	2.06	5	6.17	19	17.43
Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası	Öğretmen	13	39.39	-	-	-	-
	Öğrenci	36	37.11	11	13.58	2	1.83
Can sıkıcı bir yer olarak okul binası	Öğretmen	15	45.45	-	-	5	25
	Öğrenci	25	25.77	10	12.34	16	14.67
Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası	Öğretmen	4	12.12	6	54.54	1	5
	Öğrenci	1	1.03	1	1.23	-	-
TOPLAM	Öğretmen	33	100	11	100	20	100
	Öğrenci	97	100	81	100	109	100

*DDMÖSİÖ: Düşük düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

**ODMÖSİÖ: Orta düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

***YDMÖSİÖ: Yüksek düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan 19 öğrenci (%19.58); ODMÖSİ okulundan 41 öğrenci (%50.61); YDMÖSİ okulundan ise 52 öğrenci (%47.7) ve sekiz öğretmen (%40) metafor üretmişlerdir. DDMÖSİÖ ve ODMÖSİÖ okullarından hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Mutluluk veren bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan yedi öğrenci (%7.2); ODMÖSİ okulundan beş öğrenci (%6.17) ile iki öğretmen (%18.18); YDMÖSİ okulundan ise 11 öğrenci (%10.09) ile iki öğretmen (%10) metafor üretmiştir. DDMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan yedi öğrenci (%7.2); ODMÖSİ okulundan sekiz öğrenci (%9.87) ile iki öğretmen (%18.18); YDMÖSİ okulundan ise dokuz öğrenci (%8.25) ve iki öğretmen

(%10) metafor üretmişlerdir. DDMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan iki öğrenci (%2.06) ile bir öğretmen (%3.03); ODMÖSİ okulundan beş öğrenci (%6.17) ile bir öğretmen (%9.09); YDMÖSİ okulundan 19 öğrenci (%17.43) ile iki öğretmen (%10) metafor üretmişlerdir.

“Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan 36 öğrenci (%37.11) ile 13 öğretmen (%39.39), ODMÖSİ okulundan 11 öğrenci (%13.58), YDMÖSİ okulundan iki öğrenci (%1.83) metafor üretmişlerdir. ODMÖİ okulundan ve YDMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan 25 öğrenci (%25.77), 15 öğretmen (%45.45); ODMÖSİ okulundan 10 öğrenci (%12.34); YDMÖSİ okulundan ise 16 öğrenci (%14.67) ve beş öğretmen (%25) metafor üretmiştir. ODMÖİ okulundaki öğretmenler bu tema altında metafor geliştirmemişlerdir.

“Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” teması altında DDMÖSİ okulundan bir öğrenci (%1.03) ile dört öğretmen (%12.12), ODMÖSİ okulundan bir öğrenci (%1.23) ile altı öğretmen (%54.54), YDMÖSİ okulundan bir öğretmen (%5) metafor üretmiştir. YDMÖSİ okulundan hiçbir öğrenci bu tema altında metafor üretmemiştir.

Öğretmen ve öğrencilerin okul binalarına yönelik geliştirdikleri metaforlar belirlendikten ve bunlar temalar altında toplandıktan sonra, her bir temada yer alan metaforların dağılımı ve bu metaforlar için üç okuldaki öğretmen ve öğrencilerin belirttikleri gerekçeler ayrı ayrı incelenmiştir. Aşağıda yedi tema altında toplanan metaforlar ile gerekçeleri üç okuldaki frekans ve yüzde dağılımları her tema için ayrı bir alt başlık altında sunulmuştur.

4.1.1. “Temiz ve Düzenli Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlara İlişkin Bulgular

Üç okuldaki öğretmen ve öğrencilerin “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası” teması altında geliştirdikleri metaforların ve bunların gerekçelerinin okullara göre dağılımı Tablo 4.4.’de sunulmuştur.

Tablo 4.4. “Temiz ve Düzenli Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforların ve Bunların Gerekçelerinin Okullara Göre Dağılımı

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Ev	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	19	Evim gibi temiz, rahat ve huzurlu olduğu için (f:18) Evim gibi sıcak olduğu için (f:1)
ODMÖSİO	Ev	Öğretmen	1	Mutlu bir yuvada eğitim yaptığım için (f:1)
		Öğrenci	37	Kendi evimiz gibi güzel olduğundan (f:29) Anne babamın yanında gibi hissettiğimden (f:6) Temiz ve düzenli olduğundan (f:3)
	Şirket	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	4	Temiz düzenli ve sağlıklı bir yer olduğundan (f:4)
YDMÖSİO	Ev	Öğretmen	7	Temiz ve düzenli olduğu için (f:5) Kendimi rahat ve huzurlu hissettiğim için (f:2)
		Öğrenci	50	Düzenli rahatlatan temiz bir yer olduğu için (f:44) Düzen ve sevgi dolu olduğu için (f:9) Her şey olumlu ve temiz olduğu için (f:3)
	Çiçek	Öğretmen	1	Temizliği ve düzeni ile örnek olduğu için (f:1)
		Öğrenci	2	Her taraf boyalı ve temiz olduğu için (f:1) Her taraf temiz olduğu için (f:1)

Tablo 4.4.’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası” teması altında 19 öğrencinin sadece *ev* metaforunu ürettikleri görülmüştür. Aynı okuldaki öğretmenlerin ise bu tema altında metafor üretmedikleri görülmüştür. Öğrenciler *ev* metaforu için “*Evim gibi temiz, rahat ve huzurlu olduğu için*” ve “*Evim gibi sıcak olduğu için*” gerekçelerini kullanmışlardır. Bu öğrencilerden ikisi görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

Okulun her bir parçası evimiz gibi hatta. Gibi değil evimiz. Sıralar tahtalar evimizin bir parçası gibi (öğrn. 1).

Okulumuz eskisine göre çok temiz. Eskiden çok iğrençti. Çok seviyorum okulumun binasını (öğrn.53).

ODMÖSİ okulunda “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası” teması altında 36 öğrenci ile bir öğretmenin *Ev* metaforunu ürettiği, dört öğrencinin ise *şirket* metaforunu ürettiği görülmüştür. Öğrenciler *ev* metaforu için “*Kendi evimiz gibi güzel olduğundan*”, “*Anne babamın yanında gibi hissettiğimden*”, “*Temiz ve düzenli olduğundan*” gerekçelerini, öğretmenler ise “*Mutlu bir yuvada eğitim yaptığım için*” gerekçelerini kullanmışlardır. Öğrenciler *şirket* metaforunun gerekçesini “*Temiz düzenli ve sağlıklı bir yer olduğundan*” ifadesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Çiçekler var, temiz aynı kendi evim gibi. O yüzden çok seviyorum (Öğrn.196).

Çok büyük karşılıklı iki bina var. İçi tertemiz ve sağlıklı bir yer. Sınıfların hepsi tertemiz (Öğrt. 285).

Ben burada öğrencilerimle mutlu bir yuvadaymışım gibi eğitim yapıyorum. Okulun binasında aradığım her şey var.(öğrt. 55)

YDMÖSİ okulunda ise “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası” teması altında yedi öğretmen ile 42 öğrenci *ev* metaforunu, bir öğretmen ile iki öğrenci *çiçek* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler *ev* metaforu için “*Temiz ve düzenli olduğu için*” ve “*Kendimi rahat ve huzurlu hissettiğim için*” gerekçelerini, öğrenciler ise “*Düzenli rahatlatan temiz bir yer olduğu için*”, “*Düzen ve sevgi olduğu için*” ve “*Her şey olumlu ve temiz olduğu için.*” gerekçelerini kullanmışlardır. Öğretmenler *çiçek* metaforu için “*Temizliği ve düzeni ile örnek olduğu için*” gerekçesini, öğrenciler ise “*Her taraf boyalı ve temiz olduğu için*” ve “*Her taraf temiz olduğu için*” gerekçelerini kullanmışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okulda kendimi evimde gibi rahat hissediyorum. Renkler insanı çok rahatlatıyor. Mavi, yeşil, pembe (öğrn.299).

Bir sürü çiçek var. Birde duvarlarda hayvan resimleri olmasını isterim (öğr 365).

Kendimi çok rahat ve huzurlu hissediyorum. Okulumu seviyorum (öğrt.86).

4.1.2. “Mutluluk Veren Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Mutluluk Veren Bir Yer Olarak Okul Binası” temasında geliştirilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.5’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. “Mutluluk Veren Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Cennet	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	4	Cennet kadar güzel ve temiz olduğu için (f:3), Her şeyi orda öğrendiğimiz için (f:1).
	Eğlence yeri	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Gülüp, eğlendiğimiz bir yer olduğu için (f:2)
	İçi sevgi dolu arsa	Öğretmen	-	-
Öğrenci		1	Dışarıdan bakıldığına bir bina gibidir, ama içine girince güzel olduğu için.(f:1).	
ODMÖSİO	Yuva	Öğretmen	2	Sıcak bir ortamı yarattığı için (f2).
		Öğrenci	5	Sevgi ve saygı dolu olduğu için (f:4). Sıcak ve neşe dolu bir yer olduğu için (f:1)
YDMÖSİO	Cennet	Öğretmen	2	Mutlu ve rahat hissettiğimiz için (f:2).
		Öğrenci	4	Temiz, güzel ve mutluluk verdiği için (f:4).
	Lunapark	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	4	Mutluluk ve sevinç veren bir yer olduğu için (f:4).
	Heyecan kutusu	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Girince güzel bir heyecan kapladığı için (f:1), Her tarafı keşfedilmek hissi uyandırdığından (f:1).
Otel	Öğretmen	-	-	
	Öğrenci	1	Mutluluk verdiği için (f:1).	

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Mutluluk veren bir yer olarak okul binası” teması altında öğrencilerden dördünün *cennet*, ikisinin *eğlence yeri* ve birinin de *içi sevgi dolu arsa* metaforunu ürettikleri görülmüştür. Öğretmenler ise bu tema altında metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *cennet* metaforunu “*Cennet kadar güzel ve temiz olduğu için*” ve “*Her şeyi orda öğrendiğimiz için*” gerekçeleriyle, *eğlence yeri* metaforunu “*Gülüp, eğlendiğimiz bir yer olduğu için*” gerekçesiyle, *içi sevgi dolu bir yer* metaforunu ise “*Dışarıdan bakıldığına bir bina gibidir, ama içine girince güzel olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bahçemize iyi bakıyorlar ve ağaç var ve çok temiz. Çok mutlu oluyoruz (öğrn.10).

Dışarıdan bakıldığına bir bina gibidir, ama içine girince ışık ışık güzeldir (öğrn.36).

Gülüp eğlendiğimiz bir bina (öğrn. 28).

ODMÖSİ okulunda, “Mutluluk veren bir yer olarak okul binası” teması altında üretilen tek metaforun *Yuva* olduğu ve bunun beş öğrenci tarafından üretildiği görülmüştür. Öğrenciler bu metaforu kullanmalarını “*Sevgi ve saygı olduğu için*” ve “*Sıcak ve neşe dolu bir yer olduğu için.*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler ise bu tema altında iki metafor üretmişlerdir. Öğrencilerden bazıları *yuva* metaforuyla ilgili görüşlerini şu ifadelerle açıklamışlardır:

Okulumuzdaki öğretmenler bir anne, bir babadır. Öğrenciler ise kardeştir (öğrn.213).

Okulda çocuklar kendi çocuklarıymış gibi eğitiliyorlar. Kendi yavruları gibi seviyorlar. Mesela bir sorunumuz olduğunda anne baba gibi yardımımıza geliyorlar (öğrn.216).

YDMÖSİ okulunda ise “Mutluluk veren bir yer olarak okul binası” teması altında iki öğretmen ile dört öğrenci *cennet* metaforunu, dört öğrenci *lunapark* metaforunu, iki öğrenci *heyecan kutusu* metaforunu ve yine bir öğrenci de *otel* metaforunu üretmişlerdir. *Lunapark*, *heyecan kutusu* ve *otel* metaforunu hiçbir öğretmen kullanmamıştır. Öğretmenler *cennet* metaforunun gerekçesini “*Mutlu ve rahat hissettiğimiz için*” ifadesiyle, öğrenciler ise “*Temiz, güzel ve mutluluk verdiği için*” ifadesiyle açıklamışlardır. Öğrenciler *lunapark* metaforunun gerekçesini “*Mutluluk ve sevinç veren bir yer olduğu için*” ifadesiyle, *heyecan kutusu* metaforunun gerekçesini “*Girince güzel bir heyecan kapladığı için.*”, “*Her tarafı keşfetmek hissi uyandırdığından*” ifadeleriyle ve *otel* metaforunun gerekçesini ise “*Keyifli, donanımlı bir yer olduğu için*” ifadesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Binaya girdiğimizde içimizi heyecan kapladığı için (öğrn. 306).

Ben binanın içine girdiğimde hava soğuksa ısınıyor. Hava yağmurlu ise artık güneşli oluyor. Çünkü ben okulumu çok seviyorum. Çünkü o benim sevgi yuvam her şeyim (öğrn.293).

Kendimi burada çok mutlu hissediyorum. Kendimi burada ayrıcalıklı gibi görüyorum (öğrt. 76).

4.1.3. “Mimari Açıdan Güzel Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Mimari Açıdan Güzel Bir yer Olarak Okul Binası” temasında geliştirilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.6.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. “Mimari Açıdan Güzel Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Geliştirilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Saray	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	5	Çok katlı, çok güzel ve büyük olduğu için (f:3) Geniş ve her şeyi olduğu için (f:2)
	Polis okulu	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Büyük, sıcak ve geniş olduğu için (f:1)
	Çiçek	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Okulumuz çok güzel olduğu için (f:1)
ODMÖSİO	Kırmızı çam ağacı	Öğretmen	1	Geniş heybetli bir yapısı olduğu için (f:1)
		Öğrenci	3	Çamın gövdesi gibi büyük ve geniş olduğu için (f:3)
	Kalıbı güzel elbise	Öğretmen	1	Güzel dikilmiş bir elbiseyi andırdığı için (f:1).
		Öğrenci	3	Gayet güzel bir şekli olduğu için (f:1). Renkli ve çok güzel yapıldığı için (f:2).
	TOKİ	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Geniş ve güzel oldukları için (f:2).
YDMÖSİO	Tarihi eser	Öğretmen	1	Görkemli güzel bir görüntüsü olduğu için (f:1)
		Öğrenci	5	Güzel yapılmış olduğu için (f:3). Güzel bir görünüşü olduğu için (f:2).
	Özel okul	Öğretmen	1	Büyük ve geniş olduğu için (f:1).
		Öğrenci	4	Bakımlı güzel görünümlü olduğu için (f:2). Güzel, çocukların dünyasına göre yapılmış olduğu için (f:2).

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası” teması altında beş öğrenci *saray*, bir öğrenci polis okulu ve yine bir öğrenci de *çiçek* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler bu tema altında metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *saray* metaforunu “Çok katlı, çok güzel ve büyük olduğu için”, “Geniş ve her şeyi olduğu için” gerekçeleriyle; *polis okulu* metaforunu “Büyük,

sıcak ve geniş olduğu için” gerekçesiyle ve çiçek metaforunu “Okulumuz çok güzel olduğu için” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerden bazılarının bu tema altında geliştirdikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okulumuz saray gibi güzeldir. Müdürümüz okulumuza iyi. Okulumuz, büyük sıcak ve güzel (öğrn.23).

Okulumuzda aidat parası alınmakta ve bu okulumuzu güzelleştirmekte kullanılmakta. O yüzden okulumuz çok güzel (öğrn. 83).

ODMÖSİ okulunda, “Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası” teması altında bir öğretmen ve üç öğrenci *kırmızı çam ağacı* metaforunu, üç öğrenci ile bir öğretmen *kalıbı güzel elbise* metaforunu üretirken iki öğrenci de *TOKİ* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler, *TOKİ* metaforunu hiç kullanmamışlardır. Öğretmenler *kırmızı çam ağacı* metaforunun gerekçesini “*Geniş heybetli bir yapısı olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Çamın gövdesi gibi büyük ve geniş olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenciler *kalıbı güzel elbise* metaforunu “*Gayet güzel bir şekli olduğu için*” ve “*Renkli ve çok güzel yapıldığı için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *TOKİ* metaforunun gerekçesini ise öğrenciler “*Geniş ve güzel oldukları için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bir çok öğrenci, sınıf, laboratuvar ve odalar olduğu için çamın gövdesi gibidir. Çamın dalları gibi muhteşem ve büyüktür (öğrn.233).

T.O.K.İ. evleri kadar güzel ve geniştir (öğrn.185).

Binanın yerleşimi genel olarak iyi (öğrt. 45).

YDMÖSİ okulunda ise, “Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası” teması altında bir öğretmen ile beş öğrenci *tarihi eser* metaforunu, bir öğretmen ile dört öğrenci de *özel okul* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler *tarihi eser* metaforunu “*Görkemli güzel bir görüntüsü olduğu için*”, öğrenciler ise “*Güzel yapılmış olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *özel okul* metaforunu “*Büyük ve geniş olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Bakımlı güzel görünümlü olduğu için*” ve “*Çocukların dünyasına göre yapılmış olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okul kapısından girişteki birinci binanın duvarlarında sarmaşıklar çok güzel ve doğal duruyor. Ayrıca rengi ve biçimi ile tarihi bir yapı gibi duruyor. Kendimi çok rahat ve mutlu hissediyorum. Yani okul binamız tam benim istediğim gibi (öğrn. 288).

Bütün özellikleri yani bahçe düzeni ile binaların yayılışı ile ve okul binasının içiyle tam bir özel okul. Çok güzel bir okul. Sadece kantinini pek beğenmiyorum (öğrn. 338).

Eski Osmanlı binalarını çağrıştırıyor. Özellikle tavanın yüksek olması daha huzur veriyor (öğrt. 82).

4.1.4 “Eğitim-Öğretim Yapılan Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” temasında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.7.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. “Eğitim-Öğretim Yapılan Bir Yer Olarak Okul Binası” Temasında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Bilgi yuvası	Öğretmen	1	Farklı binlerce çocuğa eğitim verdiği için (f:1).
		Öğrenci	2	Bize bilgi aşıl原因 bir yer olduğu için (f:2).
ODMÖSİO	Bilgi yuvası	Öğretmen	-	
		Öğrenci	3	Bilgiler uçtuğu ve öğrenildiği için (f:1). Güzel şeyler öğrendiğimiz için (f:1). Eğitime dair güzellikler ve malzemeler olduğu için (f:1).
	Toprak	Öğretmen	1	Eğitime duyulan gereksinimi karşıladığı için (f:1).
		Öğrenci	2	Çiçekte topraktan büyüüp yükseldiği için (f:1). Bizi yetiştiren ve ayakta tutan yer olduğu için (f:1).
YDMÖSİO	Bilgi yuvası	Öğretmen	2	Eğitim yuvası olduğu için (f:1). Eğitim kalesi olduğu için (f:1).
		Öğrenci	15	Bilgi verildiği ve eğitim için her türlü faaliyet yapıldığı için (f:4). Her anlamda eğitildiğimiz için (f:3). Bilgi verilen yer olduğu için (f:3). Öğretim yapılan yer olduğu için (f:2). Eğitim-öğretim için her şey olduğu için (f:2). Bilgi verilen yer olduğu için (f:1).
	Ağaç	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Ağaç gibi meyve verdiği için (f:1). Daima bilgi verdiği için (f:1).
	Ayrı bir şehir	Öğretmen	-	
		Öğrenci	1	Sınıflar eğitim için çok donanımlı olduğu için (f:1).
	Kuş	Öğretmen	-	
		Öğrenci	1	Cahilliği yok edip bilgi verdiği için (f:1).

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” teması altında bir öğretmen ile iki öğrenci *bilgi yuvası* metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmenler *bilgi yuvası* metaforunu “*Farklı binlerce çocuğa eğitim verdiği için*”, öğrenciler ise “*Bize bilgi aşıl原因 bir yer olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bize bilgi aşıl原因 bir yer olduğu için (öğrn.9).

Binlerce çocuk var. Büyük, küçük esmer, sarı. Hepsi rengârenk. Belki dışardan iyi görünmeyebilir. Okulumuzun a’ dan z’ ye ihtiyaçları olabilir. Sonuçta burada eğitiliyorlar. Ama yine de güzel (öğrt. 36).

ODMÖSİ okulunda, “Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” teması altında üç öğrenci *bilgi yuvası* metaforunu, bir öğretmen ile iki öğrenci *toprak* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenlerden hiçbiri *bilgi yuvası* metaforunu kullanmamıştır. Öğrenciler *bilgi yuvası* metaforunu “*Bilgiler uçtuğu ve öğrenildiği için*”, “*Güzel şeyler öğrendiğimiz için*” ve “*Eğitime dair güzellikler ve malzemeler olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Toprak* metaforunu öğretmenler “*Eğitime duyulan gereksinimi karşıladığı için*”, öğrenciler “*Çiçekte topraktan büyüyip yükseldiği için*” ve “*Bizi yetiştiren ve ayakta tutan yer olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri:

Okul binasının içinde bilgiler uçtuğu için ve okul binasında tartışma yoluyla bilgiler öğrenildiği için (öğrn.181).

Okulumda öğrenciler bilgi edinmeye ve başarılı olmaya çalışıyorlar. Hani topraktan bir çiçek çıkar ya onun gibi. Önce tomurcuk sonra çiçek haline gelir. Okulum da böyle işte (öğrn. 192).

Zaman geçtikçe teknolojik gelişmeler yeni araç gereçlere duyulan ihtiyacı karşılıyor (öğrt.58).

YDMÖSİ okulunda ise, “Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” teması altında iki öğretmen ile 15 öğrenci *bilgi yuvası* metaforunu, iki öğrenci *ağaç*, bir öğrenci *ayrı bir şehir* ve yine bir öğrenci de *kuş* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler *ağaç*, *ayrı bir şehir* ve *kuş* metaforlarını hiç kullanmamışlardır. *Bilgi yuvası* metaforunu öğretmenler “*Eğitim yuvası olduğu için*” ve “*Eğitim kalesi olduğu için*” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “*Bilgi verildiği ve eğitim için her türlü faaliyet yapıldığı için.*”, “*Her*

anlamda eğitildiğimiz için”, “Bilgi verilen yer olduğu için”, “Öğretim yapılan yer olduğu için”, “Eğitim-öğretim için her şey olduğu için” ve “Bilgi verilen yer olduğu için” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Ağaç metaforunu öğrenciler “Ağaç gibi meyve verdiği için” ve “Daima bilgi verdiği için” gerekçeleriyle, ayrı bir şehir metaforunu “Sınıflar eğitim için çok donanımlı olduğu için” gerekçesiyle ve kuş metaforunu da “Cahilliği yok edip bilgi verdiği için” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okulumuz bilgi yuvamızdır. Sınıflarda ders işliyoruz. Öğreniyoruz. (öğrn.315)

Köklü bir eğitim kadrosuyla ayakta duran, güvenilir, sağlam, sıcak bir havasıyla dimdik ayakta duran bir kale. (öğrt. 73)

Bizim binamız bilgiye yakın cahilliğe uzak bir okul binasıdır. Ve bilgiden uçar. (öğrn.362)

4.1.5. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Binası” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.8.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gereçekleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gereçekler	
DDMÖSİO	Harabe	Öğretmen	8	Duvarlar sökkük, kapılar kırık her yer bozuk olduğu için (f:8)	
		Öğrenci	15	Sınıflar, her yer kötü durumda olduğu için (f:4) Isıtma ve soğutma yok (f: 3) Kapılar kırık olduğundan (f:3). Duvarlar karalı, her yer dağınık olduğundan (f:3). Her şey düzensiz, kırık, dökük olduğundan (f:2). Hiçbir yeri düzeltmek için para harcamadıkları için (f:1)	
	Çöplük	Öğretmen	1	Her yer berbat olduğu için (f:1).	
		Öğrenci	10	Her taraf çöp, pislik, ayran kutusu, tükürük olduğu için (f:8). Adeta çöp atma yarışı yapıldığı için (f:1). Her yerine yazı yazdıkları için (f:1).	
	Müze	Öğretmen	2	Her şey eski ve yıpranmış olduğundan.(f:2)	
		Öğrenci	4	Her şey eski ve yıpranmış olduğundan (f:2).Her şey panolar, sıralar eski olduğu için (f:2).	
	Bakımsız site	Öğretmen	2	Kalabalık, düzensizlik ve kirlilik hakim olduğu için (f:1).Her yer kırık, dökük olduğu için (f:1).	
		Öğrenci	7	Çok kalabalık ve kötü durumda olduğu için (f:2) Her yer pis olduğu için.(f:3) Hiçbir yeri düzeltmek için para harcamadıkları için (f:1) Bakımsız olduğu için (f:1)	
	ODMÖSİO	Harabe	Öğretmen	-	-
			Öğrenci	7	Boyalar eski, binalar eski, her yer yıpranmış olduğu için (f:5). Sıralar eski, sınıflar kirli olduğundan (f:1). Sıvasız, boyasız olduğu için (f:1).
Çöplük		Öğretmen	-	-	
		Öğrenci	4	Her yer kirli, kutu, pislik ve yazılı olduğu için (f:4).	
YDMÖSİO	Harabe	Öğretmen	-	-	
		Öğrenci	1	Çok karanlık, kırık, dökük, pis kokan bir yer olduğundan (f:1).	
	Pislik meydanı	Öğretmen	-	-	
		Öğrenci	1	Her yer pislik, toz içinde olduğu için (f:1).	

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası” teması altında sekiz öğretmen ile 15 öğrenci *harabe*, bir öğretmen ile 10 öğrenci *çöplük*, iki öğretmen ile dört öğrenci *müze* ve iki öğretmen ve yedi öğrenci de bakımsız *site* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler *harabe* metaforunu “*Duvarlar sökkük, kapılar kırık her yer bozuk olduğu için*”, öğrenciler ise “*Sınıflar, her yer kötü durumda olduğu için*”, “*Isıtma ve soğutma olanağı olmadığı için. Ve üstelik bir de kapılar kırık olduğundan*”, “*Duvarlar karalı, her yer dağınık olduğundan*”, “*Her şey düzensiz, kırık, dökük olduğundan*”, ve “*Hiçbir yeri düzeltmek için para*

harcamadıkları için.” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Çöplük* metaforunu öğretmenler “*Her yer berbat olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Her taraf çöp, pislik, ayran kutusu, tükürük olduğu için*”, “*Adeta çöp atma yarışı yapıldığı için.*” ve “*Her yere yazı yazılmış olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Müze* metaforunu öğretmenler “*Her şey eski ve yıpranmış olduğu için*”, öğrenciler ise” *Her şey eski ve yıpranmış olduğundan.*”, “*Her şey panolar, sıralar eski olduğu için*” ve “*Bakımsız olduğu için.*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Bakımsız site* metaforunun gerekçelerini ise öğretmenler “*Kalabalık, düzensizlik ve kirlilik hâkim olduğu için*” ve “*Yıkık, dökük olduğu için*” ifadeleriyle, öğrenciler ise “*Çok kalabalık ve kötü durumda olduğu için*”, “*Her yer pis olduğu için*”, “*Hiçbir yeri düzeltmek için para harcamadıkları için*” ve “*Bakımsız olduğu için*” ifadeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Kapıların kolu kırık, sınıfın sıraları eksik, klimalar ısıtmıyor. Okul boyaları pis, lavabolar aşırı derecede pis. Sınıfların çöp kutusu, lavaboların çeşmeleri yok (öğrn.51).

Her şey eski. Sınıflarda silgi yok bütün sınıflarda yer yok. Özellikle bizim sınıf 67 kişilik çok berbat. Binayı yakın yenisini yapın demiyorum ama en azından içindeki malzemeler değiştirilebilir. Bina eski içindekiler ondan da eski (öğrn. 45).

Sıralar ve kapılar kırık dökük. Okuldan başka her şeye benziyor. İlk defa böyle okul gördüm ve görev yaptım. Kendimizi eğitim-öğretim için zorluyoruz (öğrt.49).

ODMÖSİ okulunda, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası” teması altında yedi öğrenci *harabe* metaforunu, dört öğrenci *çöplük* metaforunu kullanmışlardır. Öğretmenlerden hiçbiri *çöplük* ve *harabe* metaforunu kullanmamıştır. Öğrenciler *harabe* metaforunu “*Boyalar eski, binalar eski, her yer yıpranmış olduğu için*”, “*Sıralar eski, sınıflar kirli olduğundan*” ve “*Sıvasız, boyasız olduğu için*” gerekçeleriyle öğretmenler ise “*Boyasız ve bakımsız görüldüğü için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenciler ise *çöplük* metaforunu “*Her yer kirli, kutu, pislik olduğu için*” ve “*Her taraf kirli, yazılı olduğundan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Sıvanmadan boyandığı için yağmur yağınca piriketler görünür (öğrn 271).

Her taraf çöp. Meyve suyu kutuları bisküvi poşetleri hep yerde (öğrn 149).

Sıvası, boyası eskimiş. Buna rağmen boyatmıyorlar. Bu durumdan şikayetçiyim (öğrn.168).

YDMÖSİ okulunda ise, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası” teması altında birer öğrenci *harabe* ve *pislik meydanı* metaforlarını kullanmışlardır.

Öğretmenler her iki metaforu da kullanmamışlardır. Öğrenciler *harabe* metaforunun gerekçesini “*Çok karanlık, kırık, dökük, pis kokan bir yer olduğu için.*” ifadesiyle, *pislik meydanı* metaforunu da “*Her yer pislik, toz içinde*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Çok karanlık, kırık, dökük, pis kokan bir yer olduğu için (Öğrn. 381)

Herkes yere tükürüyor. Pis pis ayaklarla basıyorlar. Falan filan (öğrn. 425).

4.1.6. “Can Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Can Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Binası” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.9. ‘da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. “Can Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSiO	Hapishane	Öğretmen	12	Her taraf yüksek duvarlarla çevrilmiş olduğu için (f:11) Doluşmuşluk hissi uyandırdığından (f:1) Soğuk, karanlık ve havasız olduğu için (f:1)
		Öğrenci	23	Her taraf kapalı ve boğucu olduğundan (f:23)
	Mücadele merkezi	Öğretmen	1	Sürekli kavga edildiği için (f:1)
		Öğrenci	1	Sürekli kavga edildiği için (f:1)
	Arı kovanı	Öğretmen	1	Alan dar, öğrenci fazla olduğu için (f:1)
		Öğrenci	1	Gürültü, patırtı olduğundan (f:1)
	Labirent	Öğretmen	1	Kaybedilmişlik duygusu uyandırdığı için (f:1)
		Öğrenci	-	-
ODMÖSiO	Hapishane	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	7	Her taraf karanlık kapalı sıcak olduğu için (f:5) Çatlak duvarlar insanın içini kararttığından (f:2) İçine atılmışız gibi sıkıcı olduğu için (f:2)
	Karpuz	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	3	Dışı güzel içi can sıkıtığı için (f:3)
YDMÖSiO	Hapishane	Öğretmen	2	Dar ve boğucu olduğu için (f:2)
		Öğrenci	13	Çok sıkıcı bir görüntüsü olduğundan (f:6). Karanlık ve kasvetli bir yer olduğu için (f:4). Pis, boğucu bir yer olduğunda (f:3).
	Düzensiz trafik	Öğretmen	1	Kuralsız ve sıkıcı olduğu için (f:2).
		Öğrenci	3	Keyifsiz ve insanı iten bir yer olduğu için (f:2). Can sıkıcı olduğu için (f:1).
	Mahalle	Öğretmen	2	Dar ve sıkıcı olduğu için (f:2).
		Öğrenci	-	-

Tablo 4.9.'de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” teması altında 12 öğretmen ve 23 öğrenci *hapishane* metaforunu, bir öğretmen ile bir öğrenci *mücadele merkezi* metaforunu, yine bir öğrenci ile bir öğretmen *arı kovani* metaforunu ve bir öğretmen de *labirent* metaforunu üretmişlerdir. Öğrenciler *labirent* metaforunu hiç kullanmamışlardır. *Hapishane* metaforunu öğretmenler “*Her taraf yüksek duvarlarla çevrili olduğu için*”, “*Doluşmuşluk hissi uyandırdığından*” ve “*Soğuk, karanlık ve havasız olduğu için*” gerekçeleriyle, öğrenciler ise *hapishane* metaforunu “*Her taraf kapalı ve boğucu olduğundan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Mücadele merkezi* metaforunu öğretmenler ve öğrenciler “*Sürekli kavga edildiği için.*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Arı kovani* metaforunu öğretmenler “*Alan dar, öğrenci fazla olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Gürültü, patırtı olduğundan*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Labirent* metaforunun gerekçesini ise öğretmenler “*Kaybedilmişlik duygusu uyandırdığı için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Evden okula geldiğimde, okulun kapısından içeri girdiğimde hapishaneye girmiş gibi olurum. Her taraf çevrilmiş, yüksek ve karanlık. Bahçe de ise kendimi açık görüşte gibi hissederim (öğrn.13).

Sınıflar çok kalabalık, kalabalık olduğu için de gürültülü (öğrt.4).

Sınıfları mevcudu dersliklere ve sıralara göre fazla olduğundan, sağlıklı bir eğitim-öğretim için fazlasıyla mücadele etmeniz gerekli. Bina içinde nöbet tutmak demek tek kelimeyle facia (öğrt.33).

ODMÖSİ okulunda “Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” teması altında yedi öğrenci *hapishane* ve üç öğrenci de *karpuz* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler bu metaforları hiç kullanmamışlardır. *Hapishane* metaforunun gerekçesini öğrenciler “*Her taraf karanlık kapalı sıcak olduğu için*”, “*Çatlak duvarlar insanın içini kararttığı için.*” ve “*İçine atılmışız gibi sıkıcı olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Karpuz* metaforunu ise öğrenciler “*Dışı, güzel içi can sıktığı için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Her taraf duvar. Sıkıcı. Basık. Kapalı, hava yok (öğrn. 189).

Dışardan bakıp çok güzel tadına bakmak istiyorsun, ama tadına bakınca hemen vazgeçiyorsun. Bizim okulda öyle (öğrn.258).

YDMÖSİ okulunda ise, “Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” teması altında iki öğretmen ile 13 öğrenci *hapishane*, bir öğretmen ile üç öğrenci *düzensiz trafik* ve iki öğretmende *mahalle* metaforunu üretmişlerdir. *Mahalle* metaforunu öğrencilerin hiçbiri kullanmamıştır. *Hapishane* metaforunu öğretmenler “*Dar ve boğucu olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Çok sıkıcı bir görüntüsü olduğundan*”, “*Karanlık, boğuk ve kasvetli bir yer olduğu için*” ve “*Pis, boğucu bir yer olduğundan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Düzensiz trafik* metaforunu öğretmenler “*Kuralsız ve sıkıcı olduğu için*” , öğrenciler ise “*Keyifsiz ve insanı iten bir yer olduğu için.*” ve “*Can sıkıcı olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Mahalle* metaforunu ise öğretmenler “*Dar ve sıkıcı olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okula hiç güneş girmiyor. Sadece okulun bahçesine güneş giriyor. Bütün binalar çok karanlık. Çok kapalı ve boğuk bir görüntüsü var. İnsanın içi kararıyor (öğrn. 418).

Ara sokaklar ve dar yerler gibi (öğrt. 84).

4.1.7. “Mimari Açından Kötü Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Mimari Açından Kötü Bir Yer Olarak Okul Binası” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4. 10.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. “Mimari Açıdan Kötü Bir Yer Olarak Okul Binası” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Lego oyuncak	Öğretmen	4	Anlamsız geldiği için (f:1) Parça parça yapıldığı için (f1) Modern olmadığı için (f:1) Yeterince motive edici özelliği olmadığı için (f:1) Koşu gibi itici sınıfları olduğu için (f:1)
		Öğrenci	1	Yan yana sıralanmış, içleri dar ve yetersiz olduğu için (f:1)
	İşyeri	Öğretmen	1	Bir okula benzemeyecek kadar kötü yapıldığı için (f:1).
		Öğrenci	-	-
ODMÖSİO	Buzdolabı	Öğretmen	5	Mimari açıdan yetersiz olduğu için (f:2). Sevecen görünmediği için (f:1). Dış görünüşü itici olduğu için (f:1). Soğuk görünümlü olduğu için (f:1).
		Öğrenci	1	Hiç güzel olmadığından ve dışarıdan berbat göründüğünden (f:1).
	İşhanı	Öğretmen	1	Mimari açıdan yetersiz olduğu için (f:1).
		Öğrenci	-	-
YDMÖSİO	Buzdolabı	Öğretmen	1	Ergonomi olmadığı için (f:1). Boğucu atmosferi olduğu için (f:1).
		Öğrenci	-	-

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” teması altında dört öğretmen ile bir öğrenci *lego oyuncak*, bir öğretmen de *işyeri* metaforunu üretmiştir. İşyeri metaforunu öğrenciler hiç kullanmamışlardır. *Lego oyuncak* metaforunu öğretmenler “ *Anlamsız geldiği için*”, “*Modern olmadığı için.*”, “*Yeterince motive edici özelliği olmadığı için.*” ve “*Koşu gibi itici sınıfları olduğu için*” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “*Yan yana sıralanmış, içleri dar ve yetersiz olduğu için.*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *İşyeri* metaforunu ise öğretmenler “*Bir okula benzemeyecek kadar kötü yapıldığı için.*” gerekçesiyle açıklamıştır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bazen bir bütünlük oluşturuyor ve bir anlamı oluyor. Ama bazen de her tarafının dökülmesi dolayısıyla yıkılan, parçalan bir eşyadan farkı kalmıyor (öğrt.3).

Yan yana sıralanmış ağaçlara benziyor. Aralarında doğru dürüst boşluklar yok. Ayrıca okul binalarının içi çok dar ve teneffüs çıkışlarda zorluklar oluyor (öğrt.50).

ODMÖSİ okulunda “Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” teması altında beş öğretmen ile bir öğrenci *buzdolabı* ve bir öğretmen de *işhanı* metaforlarını üretmişlerdir. Öğrenciler *işhanı* metaforunu hiç kullanmamışlardır. *Buzdolabı* metaforunu öğretmenler “*Mimari açıdan yetersiz olduğu için*”, “*Sevecen görünmediği için*”, “*Dış görünüşü itici olduğu için*” ve “*Soğuk görünümlü olduğu için*” gerekçeleriyle açıklarken, öğrenciler ise “*Hiç güzel olmadığından ve dışarıdan berbat görüldüğü* ” gerekçesiyle açıklamışlardır. *İşhanı* metaforunu ise öğretmenler “Mimari açıdan yetersiz olduğu için” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Görünümü öyle sevecen değil. Çocuklar için daha cicili olsa daha iyi olur (Öğrt. 59).

7-15 yaş gurubu öğrenciler düşünüldüğünde mimarinin de cezbedici olması gerekir. Ancak okul mimarilerinde bu gözetilmiyor sanki (öğrt. 47).

Okulumuz hiç güzel değil. Özellikle dışarıdan okulumuz hiç güzel görünmüyor. Bir de üstüne yazılar yazıyorlar. Çok kirleniyor (öğrn. 272).

YDMÖSİ okulunda ise, “Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” teması altında sadece bir öğretmen *buzdolabı* metaforunu üretmiştir. Öğrenciler bu tema altında hiçbir metafor üretmemişlerdir. Öğretmenler *buzdolabı* metaforunu “*Ergonomi olmadığı için*” ve “*Boğucu atmosferi olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Buzdolabı* metaforunu dile getiren öğretmenin görüşü şöyledir:

Mutfakta en sevimsiz eşya buzdolabıdır. Eğreti durur. Binaların çok katlı olması ve yapımında ergonomiye uyulmaması mimari bir enkaza dönüşmüştür. Sınıf yüksekliklerinin yetersiz olması boğucu bir duygu yaşanmasına neden olmaktadır” (öğrt.65).

4.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesine Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, Okul Bahçe ve Binalarına Atfedilen Metaforlar Anketi (OBBAMA) uygulanan öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerine yönelik geliştirdikleri metaforlar ve bunların gerekçelerine yönelik yaptıkları açıklamalar üzerinde yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. Verilerin analizi sürecinde 439 öğrenci ve 96 öğretmene anket uygulanmış olmakla birlikte, bu bireylerden bazılarının ilgili soruyu boş bıraktıkları, bazılarının da geçerli metaforlar

üretmedikleri görülmüştür. Bu nedenle okul bahçesiyle ilgili metaforların analizi 319 öğrenci ve 69 öğretmenin anketleri üzerinden yapılmıştır. Okul bahçesi ile ilgili öğrenciler tarafından üretilen geçerli metaforların üç ilköğretim okulundaki öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 4.11 de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Okul Bahçesi İle İlgili Üretilen Geçerli Metaforların Üç İlköğretim Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Kız	4.sınıf	5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf
DDMÖSİO	50	50	18	22	19	21	20
ODMÖSİO	55	52	22	22	21	21	21
YDMÖSİO	52	53	22	21	21	21	20
Toplam	157	155	62	65	61	63	61

Tablo 4. 11’de görüldüğü gibi DDMÖSİ okulunda 50 erkek ve 50 kız öğrenci tarafından geçerli metafor üretilmiştir. Geçerli metafor üreten öğrencilerin, 18’i dördüncü, 22’si beşinci, 19’u altıncı, 21’i yedinci ve 20’si sekizinci sınıf öğrencisidir. ODMÖSİ okulunda 55 erkek ve 52 kız öğrenci geçerli metafor üretmişlerdir. Geçerli metafor üreten öğrencilerin, 22’si dördüncü, 22’si beşinci, 21’i altıncı, 21’i yedinci ve 21’i sekizinci sınıf öğrencisidir. YDMÖSİ okulunda ise 52 erkek ile 53 kız öğrenci geçerli metafor üretmişlerdir. Geçerli metafor üreten öğrencilerin, 22’si dördüncü, 21’i beşinci, 21’i altıncı, 21’i yedinci ve 20’si sekizinci sınıf öğrencisidir.

Okul bahçesi ile ilgili öğretmenler tarafından üretilen geçerli metaforların üç ilköğretim okulundaki öğretmenlerin cinsiyet ve branşlara göre dağılımı Tablo 4.12 de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Okul Binası İle İlgili Öğretmenler Tarafından Üretilen Geçerli Metaforların Üç İlköğretim Okulundaki Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlarına Göre Dağılımı

Okul	Erkek	Kadın	Sınıf öğretmeni	Branş öğretmeni
DDMÖSİO	13	14	18	9
ODMÖSİO	8	8	10	6
YDMÖSİO	12	14	18	8
Toplam	33	36	46	23

Tablo 4.12'ye göre, DDMÖSİ okulundan 13 erkek ile 14 kadın öğretmen geçerli metafor üretmişlerdir.. Bu öğretmenlerin 18'i sınıf, dokuzu branş öğretmenidir. ODMÖSİ okulundan 8 erkek ve 8 kadın öğretmen geçerli metafor üretmiştir. Bu öğretmenlerin 10'u sınıf, altısı branş öğretmenidir. YDMÖSİ okulundan ise 12 erkek ve 14 kadın öğretmen geçerli metafor üretmişlerdir. Bu öğretmenlerin 18'i sınıf ve sekizi branş öğretmenidir.

Bu analizler sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin geliştirdiği metaforlar, “Doğanın ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi”, “Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi”, “Eğitim-öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi”, “Kirliliği ve Düzensiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi”, “Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” ve “Kuru ve Yetersiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” şeklinde altı tema altında toplanmıştır. Bu temaların üç okul için, öğretmen ve öğrenciler bazında frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.13'de sunulmuştur.

Tablo 4.13. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçesine İlişkin Geliştirdikleri Metaforlarda Belirlenen Temaların Okullara Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

TEMA	Katılımcı	DDMÖSİÖ*		ODMÖSİÖ**		YDMÖSİÖ***	
		f	%	f	%	f	%
Doğanın ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi	Öğretmen	-	-	-	-	10	41.6
	Öğrenci	5	4.9	23	22.1	71	62.2
Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi	Öğretmen	-	-	-	-	12	50
	Öğrenci	10	9.9	14	13.4	22	19.2
Eğitim- öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi	Öğretmen	-	-	1	7.1	-	-
	Öğrenci	-	-	24	23	4	3.5
Kirli ve düzensiz bir yer olarak okul bahçesi	Öğretmen	22	70	2	14.2	-	-
	Öğrenci	67	66.3	37	35.5	7	6.1
Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi	Öğretmen	3	9.6	-	-	1	4.1
	Öğrenci	3	2.9	1	0.96	1	0.8
Kuru ve yetersiz bir yer olarak okul bahçesi	Öğretmen	6	19.3	11	78.5	1	4.1
	Öğrenci	16	15.8	6	5.7	2	1.7
TOPLAM	Öğretmen	31	100	14	100	24	100
	Öğrenci	101	100	104	100	114	100

*DDMÖSİÖ: Düşük düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

**ODMÖSİÖ: Orta düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

***YDMÖSİÖ: Yüksek düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulu

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi, “Doğanın ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi” teması altında DDMÖSİ okulundan beş öğrenci (%4.9), ODMÖİ okulundan 23 öğrenci (%22.1) ve YDMÖSİ okulundan 71 öğrenci (%62.2) ile 10 öğretmen (%41.6) metafor üretmişlerdir. DDMÖSİ okulu ile ODMÖİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemişlerdir.

“Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi” teması altında DDMÖSİ okulundan 10 öğrenci (%9.9), ODMÖİ okulundan 14 öğrenci (%13.4), YDMÖSİ okulundan 22 öğrenci (%19.2) ile 12 öğretmen (%50) metafor üretmişlerdir. DDMÖSİ okulu ile ODMÖİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemişlerdir

“Eğitim- öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi” teması altında ODMÖİ okulundan 24 öğrenci (%23) ile bir öğretmen (%7.1), YDMÖSİ okulundan dört öğrenci

(%3.5) metafor üretmişlerdir. DDMÖSİ okulundan öğrenci ve öğretmenlerden hiçbiri ve YDMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemişlerdir

“Kirlili ve düzensiz bir yer olarak okul bahçesi” teması altında DDMÖSİ okulundan 67 öğrenci (%66.3) ile 22 öğretmen (%70), ODMÖİ okulundan 37 öğrenci (%35.5) ile iki öğretmen (%14.2), YDMÖSİ okulundan yedi öğrenci (%6) metafor üretmişlerdir. YDMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi” teması altında DDMÖSİ okulundan üç öğrenci (%2.9) ile üç öğretmen (%9.6), ODMÖİ okulundan bir öğrenci (%0.96), YDMÖSİ okulundan bir öğrenci (%0.8) ile bir öğretmen (4.1) metafor üretmişlerdir. ODMÖSİ okulundan hiçbir öğretmen bu tema altında metafor üretmemiştir.

“Kuru ve yetersiz bir yer olarak okul bahçesi” teması altında, DDMÖSİ okulundan 16 öğrenci (%15.8) ile altı öğretmen (%19.3), ODMÖSİ okulundan altı öğrenci (%5.7) ile 11 öğretmen (%78:5), YDMÖSİ okulundan iki öğrenci (%1.7) ile bir öğretmen (%4.1) metafor üretmişlerdir.

Öğretmen ve öğrencilerin okul bahçelerine yönelik geliştirdikleri metaforlar belirlendikten ve bunlar temalar altında toplandıktan sonra, her bir temada yer alan metaforların dağılımı ve bu metaforlar için üç okuldaki öğretmen ve öğrencilerin belirttikleri gerekçeler ayrı ayrı incelenmiştir. Aşağıda altı tema altında toplanan metaforların ve gerekçelerinin üç okuldaki frekans ve yüzde dağılımları her tema için ayrı bir alt başlık altında sunulmuştur.

4.2.1. “Doğa ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Doğa ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.14 ‘de gösterilmiştir

Tablo 4.14. “Doğa ve Temizliğin Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Orman	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	4	Her taraf yemyeşil olduğu için (f:4).
	Cennet	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Temiz ve ağaçlar olduğu için (f1).
ODMÖSİO	Orman	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	9	Büyük ağaçlıklı gölgelikler ve yeşillikler olduğu için (f:9).
	Oyun alanı	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	8	Yemyeşil olduğu için (f:5). Temiz olduğu için (f:3).
	Yuva	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Temiz olduğu için (f:2).
	Kitap	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Kitabın içindeki yazılar gibi temiz ve süslü olduğundan (f:1).
	Bebek	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Bebek gibi saf ve temiz olduğundan (f:1).
	Deniz	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Deniz gibi büyük ve temiz olduğu için (f:1).
	Pırlanta	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Çok temiz olduğu için (f:1).
YDMÖSİO	Orman	Öğretmen	2	Her yer çiçeklerle dolu ve renk renk olduğu için (f:2).
		Öğrenci	50	Ağaçlarla yemyeşil olduğu için (f:42), Doğa harikası olduğu için (f:5), Çiçekler, ağaçlar ve geniş yeşillik alan olduğu için (f:3).
	Cennet	Öğretmen	5	Çiçekleri, düzenlemesi, temizliği çok yerinde olduğu için (f:3), Her yönüyle mükemmel olduğu için (f:2).
		Öğrenci	8	Çiçekler ve yeşillik olduğu için (f:5). Kendimi çok huzurlu ve rahat hissettiğim için (f:3).
	Evimin bahçesi	Öğretmen	3	Her yer bakımlı, temiz ve çiçeklerle dolu olduğu için (f:3).
		Öğrenci	5	Aynı evimdeki gibi ağaçlar ve bitkiler olduğu için (f:3). Kendimi iyi ve güvende hissettiriyor (f:2).
	Hayvanat bahçesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	8	Tavuk ve kuşlar olduğu için (f:5), Doğal ve temiz bir ortamda hayvanlar yaşadığı için (f:3).
	Tatil köyü	Öğretmen	2	Çevre düzenli ve temiz olduğundan (f:2).
		Öğrenci	-	-

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Doğa ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi” teması altında dört öğrenci *orman* metaforunu, bir öğrenci de *cennet* metaforunu üretmiştir. Öğretmenler bu tema altında metafor üretmemişlerdir. *Orman* metaforunu öğrenciler “*Her taraf yemyeşil olduğu için*” gerekçeleriyle, *cennet* metaforunu da “*Temiz olduğu ve ağaçlar olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Bu yeşillığe benzettiğim orman gibi (öğrn 36).

Ağaçlar yemyeşil, duvarlar çiçekle süslü (öğrn.131).

Bahçemize iyi bakıyorlar ve ağaç var ve çok temiz (öğrn 10).

ODMÖSİ okulunda “Doğa ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi” teması altında öğrencilerden dokuzu *orman*, sekizi *oyun alanı*, ikisi *yuva*, biri *kitap*, biri *bebek*, biri *deniz* ve biri *pırlanta* metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmenler bu tema altında metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *orman* metaforunu “*Büyük ağaçlıklı gölgelikler ve yeşillik olduğundan*” , *oyun alanı* metaforunu “*Yemyeşil olduğu için*” ve “*Temiz olduğu için*” , *yuva* metaforunu “*Temiz olduğu için*” gerekçesiyle, *kitap* metaforunu “*Kitabın içindeki yazılar gibi temiz ve süslü olduğundan*” gerekçesiyle, *bebek* metaforunu “*Bebek gibi saf ve temiz olduğundan*” , *deniz* metaforunu “*Deniz gibi büyük ve temiz olduğu için*” ve *pırlanta* metaforunu da “*Çok temiz olduğu için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Orada hem oyun oynuyoruz, hem koşuyoruz. Ve çok mutluyuz (öğrn. 203).

Çok büyük ağaçlı bölgeler var. Gölge yeşillik alanı çok çamlık bölgesi var. Ormanın ta kendisi bizim okul (öğrn.273).

Bebek saf ve güzeldir. Ne olduğundan haberi yoktur. Okul bahçesi de öyle.

Bebeğe ister kirli kıyafetleri giydir, ister onu temizle, temiz kıyafet giydir. Onun hiç haberi yoktur. Kirli kıyafet giydirirsen senin kurbanın temiz giydirirsen senin gururun olur. Okul bahçesine de öyle çöp atarsan senin kurbanın eğer temiz tutarsan senin gururun olur (öğrn. 193).

YDMÖSİ okulunda ise, “Doğa ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi” teması altında iki öğretmen ile 50 öğrenci *orman* metaforunu, 14 öğrenci *park* metaforunu, beş öğretmen ile sekiz öğrenci *cennet* metaforunu, üç öğretmen ile beş öğrenci *evimin bahçesi* metaforunu, sekiz öğrenci *hayvanat bahçesi* metaforunu ve iki öğretmen de *tatil köyü* metaforunu üretmişlerdir. *Hayvanat bahçesi* metaforunu hiçbir öğretmen, *tatil köyü* metaforunu da hiçbir öğrenci kullanmamıştır. Öğretmenler *orman*

metaforunu “*Her yer çiçeklerle dolu ve renk renk olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Ağaçlarla dolu, geniş ve güzel olduğu için*”, “*Yemyeşil ağaçlar ve kuşlar olduğu için*” ve “*Çiçekler, ağaçlar ve geniş yeşillik alan olduğundan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *cennet* metaforunu “*Çiçekleri, düzenlemesi, temizliği çok yerinde olduğundan*” ve “*Her yönüyle mükemmel olduğu için*” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “*Çiçekler ve yeşillik olduğu için*” ve “*Kendimi çok huzurlu ve rahat hissettiğim için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *evimin bahçesi* metaforunu “*Her yer bakımlı, temiz ve çiçeklerle dolu olduğu için*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Aynı evimdeki gibi ağaçlar ve bitkiler kendimi iyi ve güvende hissettiriyor*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Hayvanat bahçesi metaforunu öğrenciler “*Tavuk ve kuşlar olduğu için*” ve “*Doğal ve temiz bir ortamda hayvanlar yaşadığı için*” gerekçeleriyle, *tatil köyü* metaforunu ise öğretmenler “*Çevre düzenli ve temiz olduğundan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okulun bahçesi kocaman, bir de süslü, her yer tertemiz park gibi okulumuzun bahçesi çok güzel bir bahçe (öğrn.369).

O ağaçlar bitkiler kendimi iyi hissetmemi sağlıyor. Aynı evimdeki gibi (öğrn.288).

Çeşitli ağaçlar, hayvanlar, çeşitli çiçekler var. Bu yüzden doğal bir güzellik gibi (öğrn327).

Çevre düzeni özenli bir şekilde yapılmıştır. Örnek bir görünümü var (öğrt.80).

4.2.2. “Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.15’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.15. “Oyun ve Mutluluğun Sembolü Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Park	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	9	Oyun oynayıp eğlendiğimiz için (f:9).
	Bizim bahçe	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Oyun oynadığım için (f:1).
ODMÖSİO	Park	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	7	Oyunlar oynadığı için (f:5). Mutlu olduğumuz için (f:2).
	Evimin bahçesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	7	Evimde ki gibi mutlu olduğum için (f:3). Oyun oynadığım için (f:2). Huzur ve mutluluk verdiği için (f:2).
YDMÖSİO	Oyun sahası	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	9	Oyun oynayıp mutlu olduğumuz için (f:9).
	Lunapark	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	4	İçinde istediğimiz her şey olduğu için (f:2). Neşe ve mutluluk verdiği için (f:2).
	Park	Öğretmen	10	Her yer çocukların mutluluğu ve oyun oynaması için düzenlenmiş olduğundan (f:10).
		Öğrenci	3	Oyun sahaları ve salıncaklar olduğundan (f:2). Oyun oynayıp, dinlendiğimiz için (f:1).
	Özgürlük simgesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Mutlu olduğumuz ve hayallere daldığımız bir yer olduğu için (f:2).
	Deniz	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Kalabalık olduğu için (f:1). Denizdeki gibi mutlu olduğumuz için (f:2).
	Piknik alanı	Öğretmen	2	Güzel koktuğu için (f:1). Huzur bulduğum için (f:1).
		Öğrenci	1	Huzur ve mutluluk verdiği için (f:1).
	Güvenli kent	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Bizi kötü şeylerden koruduğu için (f:1). İstediğimiz kadar oyun oynadığımız için (f:1).

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi” teması altında dokuz öğrenci *park* metaforunu bir öğrenci ise *bizim bahçe* metaforunu üretmiştir. Öğretmenler bu temada metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *park* metaforunu “*Oyun oynayıp, eğlendiğimiz için*” ve “*Oyun oynadığım için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Bizim bahçe* metaforunu ise öğrenciler “*Çok güzel oyun oynadığım için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Çok güzel ve büyük. İstediğim kadar oynanabiliyorum (öğrn.129).

Çok güzel oyun oynadığım için bizim evin bahçesine benziyor (öğrn.122).

ODMÖSİ okulunda, “Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi” teması altında yedişer öğrenci *park* ve *evimin bahçesi* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler bu temada metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *park* metaforunu “*Oyunlar oynandığı için*” ve “*Oyun oynadığımız ve mutlu olduğumuzdan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenciler *evimin bahçesi* metaforunu ise “*Evimde ki gibi mutlu olup, oyun oynadığım için*” ve “*Huzur ve mutluluk verdiği için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Öğrenciler cıvil cıvil oyun oynuyorlar. Çok güzel parklarda da çocuklar böyle oynuyorlar cıvil cıvil (öğrn.186).

Okulumuzun bahçesini de kendi bahçemiz gibi düşünüyorum (öğrn.209).

YDMÖSİ okulunda ise, “Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi” teması altında dokuz öğrenci *oyun sahası*, dört öğrenci *lunapark*, 10 öğretmen ile üç öğrenci *park*, ikişer öğrenci özgürlük simgesi ve *deniz*, iki öğretmen ile bir öğrenci *piknik alanı* ve bir öğrenci de *güvenli kent* metaforunu üretmişlerdir. *Oyun sahası*, *lunapark*, *özgürlük simgesi*, *deniz* ve *güvenli kent* metaforları hiçbir öğretmen tarafından kullanılmamıştır. Öğrenciler *oyun sahası* metaforunu “*Oyun oynadığımız mutlu olduğumuz için*” gerekçeleriyle, *lunapark* metaforunun gerekçelerini “*İçinde her şey olduğu için*” ve “*Neşe ve mutluluk verdiği için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Park* metaforunu öğretmenler “*Her yer çocukların mutluluğu ve oyun oynaması için düzenlenmiş olduğundan*” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “*Oyun sahaları ve salıncaklar olduğundan*” ve “*Oyun oynayıp, dinlendiğimiz için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenciler *özgürlük simgesi* metaforunu “*Mutlu olduğumuz ve hayallere daldığımız bir yer olduğu için*” gerekçesiyle ve *deniz* metaforunu da “*Kalabalık olduğu için ve denizdeki gibi mutlu olduğumuzdan*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Piknik alanı* metaforunu öğretmenler “*Güzel koktuğu için*” ve “*Huzur bulduğum için*”

gerekçeleriyle, öğrenciler ise “*Her şey olduğu ve mutluluk verdiği için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Güvenli kent* metaforunu ise öğrenciler “*Kötü şeylerden koruduğu için*” ve “*İstedığımız kadar oyun oynadığımız için*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bahçede insan istediği gibi eğleniyor. Öğrenciler tüm doğal halleriyle kendilerini sergiliyorlar (öğrn426).

Nasıl denizde tatlı bir çok olay geçerse aynı şekilde de bizim okulda da öyle. Ve okulumu çok seviyorum (öğrn.424).

Çok eğleniyorum ve her türlü ağaç var. Her zaman gölgesi var. Oyun oynamak için çok müsait (öğrt.76).

4.2.3. “Eğitim-Öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Eğitim-Öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. “Eğitim-Öğretim ve Spor Merkezi Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	--	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	-	-
ODMÖSİO	Futbol sahası	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	24	Futbol oynanan bir yer olduğu için (f:24).
	Açmak üzere olan filiz	Öğretmen	1	Öğrencileri bir çiçek gibi büyüttüğü için (f:1).
		Öğrenci	-	-
YDMÖSİO	Spor kompleksi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	2	Spor yapmak için her şey uygun olduğundan (f:2).
	Bilgi bahçesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Ders işlediğimiz, bilgilerimizi tazelediğimiz bir yer olduğu için (f:1).

Tablo 4.16.’da görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Eğitim-öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi” teması altında hiç metafor üretilmemiştir.

ODMÖSİ okulunda, “Eğitim-öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi” teması altında 24 öğrenci *futbol sahası* ve bir öğretmen *açmak üzere olan filiz* metaforlarını üretmişlerdir. *Futbol sahası* metaforunu hiçbir öğretmen, *açmak üzere olan filiz* metaforunu da hiçbir öğrenci üretmemiştir. Öğrenciler *futbol sahası* metaforunu “*Futbol oynanan bir yer olduğu için*” gerekçesiyle, öğretmenler ise *açmak üzere olan filiz* metaforunu “*Öğrencileri bir çiçek gibi büyüttüğü için*” gerekçesiyle açıklamıştır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Genel olarak durumu yeterlidir (öğrt39).

Futbol oynadığımız ve zevk aldığımız bir yer (öğrn.224).

YDMÖSİ okulunda ise, “Eğitim-öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi” teması altında iki öğrenci *spor kompleksi*, bir öğrenci de *bilgi bahçesi* metaforunu üretmişlerdir. Bu tema altında hiçbir öğretmen metafor üretmemiştir. Öğrenciler *spor kompleksi* metaforunu “*Spor yapmak için her şey uygun olduğundan*” gerekçesiyle, *bilgi bahçesi* metaforunu ise “*Ders işlediğimiz, bilgilerimizi tazelediğimiz bir yer olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Bahçede birçok basket potası, futbol sahası vb. alanlar mevcut. Spor alanlarında olduğu gibi bahçede de kendimi okulda hissediyorum (öğrn.314).

Ders işliyoruz ve teneffüs zili çaldığında okulun bahçesinde oyun oynarız. Bilgilerimizi tazeleriz (öğrn.315).

4.2.4. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.17’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. “Kirli ve Bakımsız Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Çöplük	Öğretmen	17	Her taraf kirli için (f:17).
		Öğrenci	61	Her taraf kirli olduğundan (f:61).
	Sokak	Öğretmen	5	Kirli olduğundan (f:3). Her yer dağınık olduğundan (f:2).
		Öğrenci	5	Bom boş ve bakımsız olduğu için (f:3), Kirli olduğu için (f:2).
	Hastane bahçesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Kirli olduğu için (f:1).
ODMÖSİO	Çöplük	Öğretmen	1	Kirli olduğu için (f:1).
		Öğrenci	34	Kirli olduğu için (f:34).
	Sokak	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	3	Kirli ve düzensiz olduğu için (f:3).
	Karışık insan kafası	Öğretmen	1	Düzensiz olduğu için (f:1).
		Öğrenci	-	-
YDMÖSİO	Çöplük	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	6	Kirli olduğu için (f:6).
	Kaos meydanı	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Düzensiz olduğu için (f:1).

Tablo 4.17.’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul bahçesi” teması altında 17 öğretmen ile 61 öğrenci *çöplük*, beş öğrenci ile beş öğretmen *sokak*, bir öğrenci de *hastane bahçesi* metaforunu üretmiştir. Öğretmenler *hastane bahçesi* metaforunu hiç kullanmamışlardır. Öğretmenler *çöplük* metaforunu “Her taraf kirli olduğu için.”, öğrenciler ise “Her taraf kirli olduğundan” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *sokak* metaforunu “İnanılmaz kirli olduğundan” ve “Her yer dağınık olduğundan” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “Bom boş ve bakımsız olduğu için” ve “Çok kirli olduğu için” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenciler *hastane bahçesi* metaforunu “Her taraf pis ve kötü koktuğundan” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Öğrenciler kirletiyor. Temizlik nedir bilmiyorlar. Bizim bahçede oturabileceğimiz yer yok. Okula gelip sınıflara giriyoruz oradan öğretmenler odasına. Okulun bahçesinde hiç vakit geçiremiyoruz. Teneffüslerde bahçeye çıkamıyorum (öğrt.10).

Her tarafta çöp var. Sokaklar nasılsa okulun bahçesi de öyle. Bizim okuldaki insanlar yediğini çöpe değil de yere atıyorlar (öğrn.219).

ODMÖSİ okulunda, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul bahçesi” teması altında bir öğretmen ile 34 öğrenci *çöplük*, üç öğrenci *sokak* ve bir öğretmende *karışık insan kafası* metaforlarını üretmişlerdir. *Sokak* metaforunu hiçbir öğretmen ve *karışık insan kafası* metaforunu ise öğrencilerden hiçbir kullanmamıştır. Öğretmenler ve öğrenciler *çöplük* metaforunu “*Kirli olduğu için*” kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler *sokak* metaforunu “*Kirli ve düzensiz olduğu için*” gerekçesiyle, öğretmenler ise *karışık insan kafası* metaforunu “*Bakımsız bir yer olduğu*” gerekçesiyle açıklamıştır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

İçinde oynayabileceğimiz güzel bir bahçesi ağaçlar kaleler ve potalar var ama her taraf çöp (öğrn77).

Okulumuzun bahçesi çok pis. Sokak nasılsa okulumuzda öyle (öğrn 199).

Duvarlara resimler yapılmış ama duvarlar bakımsız. Okul için bir şeyler yapmaya çalışılmış ama ne çok kötü ne de çok iyi. Kararsız bir insan gibi (öğrt45).

YDMÖSİ okulunda ise, “Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul bahçesi” teması altında altı öğrenci *çöplük* bir öğrenci de *kaos meydanı* metaforlarını üretmişlerdir. Bu tema altında öğretmenlerden hiçbiri tema üretmemiştir. Öğrenciler *çöplük* metaforunu “*Her yer kirli olduğu için*”, *kaos metaforunu* ise “*Dağınık ve düzensiz bir yer olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrencilerin bazılarının bu metaforlara ilişkin görüşleri şöyledir:

Her yerde çöp var. Çöpü atıyorlar. Ama geri kaldırmıyorlar. Hiç hoş görüntü olmuyor (öğrn.417).

Bütün çocuklar birbirleriyle kavga ediyorlar. Küfür ediyorlar. Ortalık savaş alanı oluyor (öğrn.425).

4.2.5. “Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. “Sıkıcı Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Hapishane bahçesi	Öğretmen	2	Amaçsızca oradan oraya koştukları için (f:1).
		Öğrenci	3	Hapishane duvarını andırdığı için (f:3).
	Afet yeri	Öğretmen	1	Boğucu olduğu için (f:1).
		Öğrenci	-	-
ODMÖSİO	Hapishane	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Duvarlarla çevrili olduğu için (f:1).
YDMÖSİO	Hapishane	Öğretmen	1	Yüksek duvarlarla ve demir kapılarla kapatılmış olduğu için (f:1).
		Öğrenci	1	Dört duvar arasında kaldığımız için (f:1).

Tablo 4.18.’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi” teması altında iki öğretmen ile üç öğrenci *hapishane bahçesi* metaforunu, bir öğretmen *afet yeri* metaforlarını üretmişlerdir. *Afet yeri* metaforunu öğrenciler hiç kullanmamışlardır. Öğretmenler *hapishane* metaforunu “*Amaçsızca oradan oraya koştukları*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Hapishane duvarını andırdığı .*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *afet yeri* metaforunu “*Boğucu olduğu için*” gerekçesiyle açıklamıştır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Çocukların bahçe içindeki oyun oynama tarzları ve birbirine karşı davranışları karmaşa içerisinde tabi afete uğrayan bir yerden bir yere kaçışan ne yapacağını bilmeyen panik halindeki insanların haline benzemektedir. İnsanların deprem sırasındaki panik havasını hissettirir gibi (öğrt 29).

Hapishaneyle aynı özellikleri taşıyor o yüzden (öğrn.123).

ODMÖSİ okulunda, “Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi” teması altında bir öğrenci *hapishane bahçesi* metaforunu üretmiştir. Öğretmenler bu temada metafor üretmemişlerdir. Öğrenciler *hapishane* metaforunu “*Duvarlarla çevrili olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. *Hapishane* metaforunu üreten çocuğun görüşü şöyledir:

Dört yanı duvarlarla kaplı, bir güvenlik görevlisi var. Hiç kimse dışarı kaçamıyor (öğrn.236).

YDMÖSİ okulunda ise, “Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi” teması altında bir öğretmen ile bir öğrenci *hapishane* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler bu metaforu “*Yüksek duvarlarla ve demir kapılarla kapatılmış olduğu için*” gerekçesiyle. Öğrenciler ise “*Dört duvar arasında kaldığımız için*” ve “*Her şey yasak olduğu için*” gerekçesiyle

açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Bir şey yapamıyoruz. Dört duvar arası oyun oynuyoruz (öğrn.347).

Etrafı yüksek duvarları ve demir kapılarla kapatılmış (öğrt.75).

4.2.6. “Kuru ve Yetersiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlara İlişkin Bulgular

“Kuru ve yetersiz bir yer olarak okul bahçesi” teması altında üretilen metaforlara ilişkin bulgular Tablo 4.19’da gösterilmişti

Tablo 4.19. “Kuru ve Yetersiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” Teması Altında Üretilen Metaforlar ve Gerekçeleri

Okul	Metafor	Katılımcı	f	Gerekçeler
DDMÖSİO	Boş alan	Öğretmen	3	Gerekli hiçbir şey olmadığı için (f:3).
		Öğrenci	10	Yeşil alan, oyun alanı ve hiçbir imkan olmadığı için (f:10).
	Karınca yuvası	Öğretmen	2	Öğrenci sayısına göre alan dar ve imkanlar yetersiz olduğu için (f:2).
		Öğrenci	3	Öğrenci sayısına göre olanaklar kıt olduğu için (f:2), Öğrenci çok olduğundan yapacak bir şey kalmadığından (f:1).
	Taşlık	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	3	Yollar bozuk, her yer taş ve kötü olduğu için (f:3).
ODMÖSİO	Çorak arazi	Öğretmen	8	Ağaç yetersiz, mimari kötü ve her yer beton olduğu için (f:6). Düzen ve uygun ortam olmadığı için (f:2).
		Öğrenci	3	Bomboş ve kuru olduğu için (f:2). Yaratıcılığa imkan verecek hiçbir şey olmadığı için (f:1).
	Kafes	Öğretmen	2	Yüksek duvarlar olduğu için. Sevimsiz yapıldığı için (f:2).
		Öğrenci	2	Çok yetersiz olduğu için (f:1). Çok küçük olduğu için (f:1).
	Savaş alanı	Öğretmen	1	Oyun alanı olmadığı için (f:1). Kırık dökük zemin olduğu için (f:1).
		Öğrenci	1	Oturacak koşacak yer olmadığı için (f:1).
YDMÖSİO	Müze	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Her yer taş olduğu ve yeşillik az olduğu için (f:1).
	Hastane bahçesi	Öğretmen	-	-
		Öğrenci	1	Çok boş ve sevimsiz olduğu için (f:1).
	Kutu	Öğretmen	1	Dar olduğu için (f:1).
		Öğrenci	-	-

Tablo 4.19.’da görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulunda, “Kuru ve Yetersiz Bir Yer Olarak Okul Bahçesi” teması altında üç öğretmen ile 10 öğrenci *boş alan*, iki öğretmen ile üç öğrenci *karınca yuvası* ve üç öğrenci de *taşlık* metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler *taşlık* metaforlarını hiç kullanmamışlardır. Öğretmenler *boş alan* metaforunu “*Gerekli hiç bir şey olmadığı*” gerekçesiyle, öğrenciler ise “*Yeşil alan, oyun alanı ve hiçbir imkan olmadığı* ” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğretmenler *karınca yuvası* metaforunu “*Alan dar olduğu için ve imkanlar yetersiz olduğu için*”

gerekçesiyle, öğrenciler “Çok kalabalık ve kısır bir yer olduğu ” ve “Öğrenci çok olduğundan yapacak bir şey kalmadığı” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Taşlık metaforunu ise öğrenciler “Yollar bozuk, her yer taş ve kötü olduğu ” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Hiçbir ağaç yok. Yeşillik yok. Biliyorsunuz ağaç dikilmese temiz hava alamayız. Bu yüzden hastalanıyoruz. Ağaçlar çiçekler olsaydı en azından okulun bahçesi güzel olurdu (öğrn. 35).

Okulun bahçesi çok küçük olduğu için öğrenciler birbirine giriyor. Yani iğne atsan yere düşmeyecek tipte. O kadar bina yapmışlar ki bahçeye yer kalmamış (öğrn.42).

Bahçe öğrenci sayısına oranla çok küçük. Yeşil alan yok. Bahçe düzenlemesi yok (öğrt.27).

ODMÖSİ okulunda, “Kuru ve yetersiz bir yer olarak okul bahçesi” teması altında sekiz öğretmen ile üç öğrenci çorak arazi, iki öğretmen ile iki öğrenci kafes, bir öğretmen ile bir öğrenci de savaş alanı metaforunu üretmişlerdir. Öğretmenler çorak arazi metaforunu “Ağaçlar yetersiz olduğu”, “Mimari kötü ve her yer beton olduğu ” ve “Düzen ve uygun ortam olmadığı” gerekçeleriyle, öğrenciler ise “Bomboş ve kuru olduğu ” ve “Yaratıcılığa imkan verecek hiçbir şey olmadığı” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Kafes metaforunu öğretmenler “Yüksek duvarlar olduğu ve sevimsiz yapıldığı ” gerekçesiyle, öğrenciler ise “Çok yetersiz olduğu ” ve “Çok küçük olduğu” gerekçeleriyle açıklamışlardır. Savaş alanı metaforunu ise öğretmenler “Oyun alanı olmadığı ve kırık dökük zemin olduğu” gerekçesiyle, öğrenciler “Oturacak koşacak yer olmadığı” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Okulun bahçesi çok küçük. Diğer okullar daha büyük (öğrn.262).

Okulumuzun çevresinde çok az ağaç bulunuyor. Geçen sene okulumuzun çevresinde bulunan ağaçların bazıları kesildi. Çiçek gibi çevreyi güzelleştiren bitkiler ekiliyor ama arkadaşlar şımarıklıkları nedeniyle hepsi kırılıyor. Oturacak banklar yok (öğrn.179).

Okul bahçesinde ağaç yetersiz. Ağaçlandıracak yerde yok. Adana ‘da okul bahçelerinde yanlış mimari olduğunu düşünüyorum (öğrt.52).

YDMÖSİ okulunda ise, “Kuru ve yetersiz bir yer olarak okul bahçesi” teması altında birer öğrenci hastane bahçesi ve müze, bir öğretmen de kutu metaforunu üretmişlerdir.

Öğretmenler *hastane bahçesi* ve *müze*, öğrenciler ise *kutu* metaforunu hiç kullanmamışlardır. Öğrenciler *müze* metaforunu “*Her yer taş olduğu ve yeşillik az olduğu*” gerekçesiyle, *hastane bahçesi* metaforunu ise “*Çok boş ve sevimsiz olduğu*” gerekçeleriyle açıklamışlardır. *Kutu* metaforunu ise öğretmenler “*Dar olduğu için*” gerekçesiyle açıklamışlardır. Öğrenci ve öğretmenlerden bazılarının bu tema altında ürettikleri metaforlarla ilgili görüşleri şöyledir:

Hep taşlar var. Yeşillik ve çimen neredeyse hiç yok (öğrn366).

Alan olarak çok dar. Bazen bütün öğrencilerin birbirine çarparak zarar vereceğini düşünüyorum. Onları koşarken ve oynarken izlemek beni tedirgin ediyor (öğrt74).

4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binasına Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Görüşmelerle Ulaşılan Bulgular

Anketler uygulandıktan sonra okul binası ile ilgili farklı mimari özellikler sahip ilköğretim okullarından beşer öğretmen ve onar öğrenciye okul binasının genel durumu, mimarisi, sınıfların donatımı, tuvaletleri, koridor ve panoları merdivenleri, rengi, öğretmenler odası ve kütüphanesi ile ilgili sorular sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binası İle İlgili Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının binası ile ilgili genel görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4. 20’de sunulmuştur

Tablo 4.20. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binası Hakkındaki Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	1	10	9	90
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	2	40	2	40
	Öğrenci (n:10)	2	20	3	30	5	50
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	3	60	2	40	-	-
	Öğrenci (n:10)	9	90	1	10	-	-

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “okul binası hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ okulundaki beş öğretmenin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerken, ODMÖSİ okulundaki beş öğretmenin ikisi olumsuz düşündüklerini, biri olumlu düşündüğünü, ikisi de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin hepsi genel olarak olumlu düşünceler belirtirken, iki öğretmen buna rağmen bazı açılardan okullarının binası hakkında olumsuz düşüncelere sahip olduklarını da eklemişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Bizim okulumuzun durumu malum. Aşırı nüfus yoğunluğu var. Bina yetersiz kalıyor haliyle. Zaten düzgün, insan ruhuna uygun yapılmamış. Küçük, dar, basık sınıflardan oluşuyor. Temiz olmayışı da cabası (DDMÖSİ okulu, Öğrt.5).

Eski geliyor her şeyden önce bana. Aslında genişliği de bir avantaj tabii. Diğer okullara göre geniş sayılır. Tek tipte biraz (ODMÖSİ okulu, Öğrt.1).

Genelde olumlu düşünüyorum okulum hakkında. Binası insana huzur veriyor. Güzel bir okul burası. İnsan kendini çalışmaya daha kolay verebiliyor (YDMÖSİ okulu, Öğrt. 2).

Okulun binası hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki on öğrencinin olumsuz yönde görüş belirttikleri, ancak bu öğrencilerden birinin “aslında fena değil ama yine de yeterli değil” diyerek kısmen de olsa olumlu yönde görüş belirttiği görülmüştür. ODMÖSİ okulunda görüşülen on öğrencinin beşi olumsuz, ikisi olumlu, üçü de kısmen olumlu, kısmen olumsuz yönde görüş belirtmiştir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin hiçbiri okul binası için olumsuz görüş belirtmemiştir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Hocam, aslında hiç olumlu şeyler hissetmiyorum. Kusura bakmayın, aklıma hiç olumlu bir şey gelmiyor. Her şey olumsuz yani (DDMÖSİ okulu, Öğrn. 6).

Okulumuz genel olarak eski. Basık ve çok katlı, inmesi çıkması yorucu. Bazı sınıflar güzel, bazıları kötü. İdeal bir okul değil yani (ODMÖSİ okulu, Öğrn. 5).

Güzel şeyler düşünüyorum. Adeta kültür evi gibi bizim okul. Tam bir eğitim binası açıkçası (YDMÖSİ. okulu, Öğrn.8).

4.3.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Mimarisi ile İlgili Görüşleriyle İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının mimarisi ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.21’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Mimarisi ile İlgili Görüşleriyle İlgili Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	-	-	4	80
	Öğrenci (n:10)	2	20	2	20	6	60
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	9	90	1	10	-	-

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “okul mimarisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna DDMÖSİO. okulunda ki öğretmenlerin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİO okulundaki dört öğretmen olumsuz düşündüklerini, bir öğretmen ise olumlu düşündüğünü belirtmiştir. YDMÖSİO okulunda ise öğretmenlerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Görür görmez insanı yoruyor, hiç estetik ve akıllıca yapılmamış (DDMÖSİ okulu öğrt.4).

Pek estetik değil. Sade ve klasik (ODMÖSİ okulu öğrt.5).

Güzel, kaliteli ve estetik (YDMÖSİ okulu öğrt 5).

Okulun mimarisi hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde DDMÖSİ okulundaki on öğrencinin olumsuz yönde görüş belirttikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra ODMÖSİ okulundan altı öğrenci olumlu düşündüklerini belirtirken, iki öğrenci olumsuz düşündüklerini iki öğrencide bazı açılardan olumlu bazı açılardan ise olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise, dokuz öğrenci olumlu düşündüğünü bir öğrenci ise bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz

düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Pek güzel değil. Sanki pişmiş patlamış mısır gibi. Neden güzel yapmıyorlar anlamıyorum. Bu kadar zor mu gerçekten (DDMÖSİ okulu ögr.2).

Fena değil ama dört katlı olması bizi yoruyor. Sınıflar güzel sayılır(DDMÖSİ okulu Öğrn.1).

Çok estetik. Çok akıllıca yapılmış. Sıkıyor insanı yani (YDMÖSİ okulu öğrt.9).

4.3.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Sınıfların Donatımına İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin sınıfların donatımına ilişkin görüşleriyle ilgili bulgular Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

Tablo 4.22. Öğretmen ve Öğrencilerin Sınıfların Donatımına İlişkin Görüşleriyle İlgili Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	4	40	6	60	-	-
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ sınıfınızın donatımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” soruna DDMÖSİ okulundaki beş öğretmenin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerken, ODMÖSİ ve YDMÖSİ okulunda ki beş öğretmende olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Her şey yetersiz. İçerisi her zaman kirli, öğretmen merkezli eğitimde zorlanıyoruz (DDMÖSİ okulu öğrt.4).

Sınıflarımız gayet güzel. Seviyorum sınıfları. Projeksiyon makinemiz var. Akıllı sınıflar var. Özel sınıflar var. Panolar çok güzel (ODMÖSİ okulu öğrt. 5).

Sınıfımız her anlamda yeterli ve güzel, sıralar düzgün ve temiz. Zevk veriyor insana çalışmak (YDMÖSİ okulu ögrt.2).

Sınıfların donatımı hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerken, Y okulundaki dört öğrenci olumlu düşündüğünü altı öğrencide kısmen olumlu kısmen de olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Sınıflar kalabalık. Yetersiz. Bazı sınıflarda iyi sıralar var ama çoğu yine de yetersiz. Küçükte biraz. İnsan kendini dışarı atması geliyor. İnanılmazda pis zaten (DDMÖSİ okulu ögr.6).

Sıralar düzensiz. Her yıl boyanmasına rağmen yine de yetersiz. Dar, boğucu. Gerçi sınıflarımız çok güzel (ODMÖSİ okulu ögr.2)

Çok iyi her şey var sınıflarda. Laboratuvarlar, teknoloji sınıfları, akıllı sınıflar. Her şey var (YDMÖSİ okulu ögr.2).

4.3.4.Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Tuvaletleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının tuvaletleriyle ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.23’de gösterilmiştir.

Tablo 4.23. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Tuvaletleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

		Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	2	40	3	60
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	4	80	1	20	-	-
	Öğrenci (n:10)	2	20	8	80	-	-

Tablo 4.23’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “okulunuzun tuvaletlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?” soruna DDMÖSİ okulundaki

öğretmenlerin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin üçü olumsuz görüş bildirirken ikisi ise kısmen olumlu düşüncelere sahip olduklarını belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki ise öğretmenlerin dördü olumlu yönde görüş bildirirken biri kısmen olumlu düşüncelere sahip olduklarını bildirmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Rezalet. Elli litre domestos bile temizleyemez. Hepatit testi yaptırıyorum sık sık. Çalışmak öyle zor ki burada (DDMÖSİ okulu öğrt.2).

Yeterli sayılsa da eksikler bitmiyor. Olumsuz etkilenmiyorum açıkçası (ODMÖSİ okulu öğrt.1).

Genelde temiz ve bakımlı (YDMÖSİ okulu öğrt.5).

Okulun tuvaletleri hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumsuz görüş belirtmişlerdir. ODMÖS okulundaki öğrencilerin hepsi de olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin ikisi olumlu düşünürken sekiz öğrenci de kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur

Cehennem. Öleceğimi bilsem gitmem oraya. Leş, pi Sabun yok. Çeşme bozuk (DDMÖSİ okulu öğrt.5).

İğrenç. Korkunç. Sık sık ders yapıyoruz (ODMÖSİ okulu öğr. 4).

Temiz ve içleri geniş. Sıkıntı olmuyor bana göre (YDMÖSİ okulu öğr.4).

4.3.5. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Koridorları ve Koridorlardaki Panolarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının koridorları ve koridorlardaki panolarla ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.24’de gösterilmiştir

Tablo 4.24. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Koridorları ve Koridorlardaki Panolarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	5	100	-	-
	Öğrenci (n:10)	-	-	4	40	6	60
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	5	100	-	-
	Öğrenci (n:10)	4	40	6	60	-	-

Tablo 4.24’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun koridorları ve koridorlardaki panolar hakkında neler düşünüyorsunuz? “ sorusuna DDMÖSİ okulundaki tüm öğretmenler olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ ve YDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi de kısmen olumlu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Dar, basık ve kirli. Panolar yetersiz (DDMÖSİ okulu ögrt.4).

Basık, karanlık sıradan koridor. Panolar yeterli sayılır (ODMÖSİ okulu ögrt.3).

Bazıları aydınlık bazıları aydınlık. Panolar ise yeterli (YDMÖSİ okulu ögrt.4).

Okulun koridorları ve koridorlardaki panolarla ilgili öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamı olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulunda altısı olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerken, dört tanesi kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin dördü olumlu düşündüklerini belirtirken altısı kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Uzun kötü pis genelde. Panolarda kırık zaten. İçlerinde dikkatimizi çekecek bir şey yok (DDMÖSİ okulu ögr.9).

Dar sayılır. Tavanlarda alçak biraz. Panolar ise güzel. Güzel resimler ve çalışmalar var orda (ODMÖSİ okulu ögr.8).

Aydınlık koridorlar. Panolar ise yeterli (YDMÖSİ okulu ögr.10).

4.3.6. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Merdivenleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının merdivenleriyle ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.25’de gösterilmiştir.

Tablo 4.25. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Merdivenleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	3	60	2	40
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	1	20	3	60
	Öğrenci (n:10)	2	20	6	60	2	20

Tablo 4.25’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “okulunuzun merdivenleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz yanıt vermişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin ikisi olumsuz düşündüğünü belirtirken üçü de kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin üçü olumsuz, biri olumlu ve biri de kısmen olumlu düşündüğünü belirtmiştir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Dar ve yetersiz. Genelde sığmıyorlar. Ve düşüp yaralanıyorlar (DDMÖSİ okulu öğrt.5).

Geniş. Okul kalabalık olunca yetmiyor tabi (ODMÖSİ okulu öğrt.5).

Genişliği fena değil (YDMÖSİ okulu öğrt.5).

Okuldaki merdivenlerle ilgili öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ ve ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin ikisi olumlu, ikisi olumsuz, altısı da kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Dar. Yetersiz ve pis genelde (DDMÖSİ okulu öğrn.21).

Çok dik. Dar ve kaygan. Kenarları çok küçük (ODMÖSİ okulu öğrt.3).

Geniş sayılır ama herkes teneffüse çıkınca sorun oluyor (YDMÖSİ okulu öğrt88).

4.3.7. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Öğretmen Odalarıyla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının öğretmen odalarıyla ilgili görüşlere ilişkin bulgular Tablo 4.26’da gösterilmiştir.

Tablo 4.26. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Öğretmen Odalarıyla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	6	600
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	1	20	-	-	8	80
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	3	60	2	40	-	-
	Öğrenci (n:10)	7	70	3	30	-	-

Tablo 4.26’da görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun öğretmenler odası hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna DDMÖSİ ve ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz düşünceye sahip olduklarını belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki öğretmenlerden üçü olumlu düşündüklerini belirtirlerken iki öğrencide kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur.

Sıcak dar. Karanlık ve kasvetli. Temiz değil. Küf kokuyor (DDMÖSİ okulu öğrt.1).

Temiz değil. Siz bakın söyleyin. Buradayız işte. Hiç düzgün oturulabilir yanı var mı. Her şey eski (ODMÖSİ Okulu öğrt.1).

Gayet temiz ve ferah. İhtiyaçlarımızı karşılayabilecek durumda. Kendimi iyi hissediyorum (YDMÖSİ okulu öğrt. 2).

Okulların öğretmenler odası hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde DDMÖSİ okulundaki altı öğrenci olumsuz düşündüğünü belirtirken, dört öğrenci de öğretmen odasını hiç görmediklerini ifade etmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki sekiz

öğrenci olumsuz düşünürken bir öğrenci olumlu düşündüğünü belirtmiştir. Bir öğrenci de bu konuda bir fikri olmadığını belirtmiştir. YDMÖSİ okulunda ise yedi öğrenci ile üç öğretmen kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Yetersiz ve kirli (DDMÖSİ okulu ögr.10).

Çok kötü. Öğretmenimiz bir şey istiyor. Oraya gidiyorum. Kapı dolap üstüme yıkılacak gibi geliyor. Eski her şey yani (ODMÖSİ. okulu ögr.3).

Güzel, temiz ve iyi döşenmiş (YDMÖSİ okulu ögr.2).

4.3.8. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binalarının Rengiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okul binalarının rengiyle ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.27’de gösterilmiştir.

Tablo 4.27. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Binalarının Rengiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen(n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	-	-	4	80
	Öğrenci (n:10)	2	20			8	80
YDMÖSİO.	Öğretmen n:5)	2	40	-	-	3	60
	Öğrenci (n:10)	6	60	2	20	2	20

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okul binanızın rengi hakkında ne düşünüyorsunuz? “ sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz görüş bildirmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki dört öğretmen olumsuz düşünürken bir öğretmen ise olumlu düşündüğünü belirtmiştir. YDMÖSİ okulunda ise üçü olumsuz ikisi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur

İnanılmaz itici. Bir kere görüşümüzü alsalar. Çalışacağımız yer hakkında görüşümüz değerlendirilmiyor (DDMÖSİ okulu ögrt. 5).

Fena değil. Güzel bir renk (ODMÖSİ okulu ögrt.4).

Daha canlı olabilir. Biraz donuk gibi sanki (YDMÖSİ okulu ögrt 1).

Okulun binasının rengi konusunda öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki hiçbir öğrenci olumlu görüş belirtmemiştir. ODMÖSİ okulunda sekiz öğrenci olumsuz görüş belirtirken iki öğrenci olumlu görüş belirtmiştir. YDMÖSİ okulunda ise iki öğrenci olumsuz düşünürken, altı öğrenci olumlu iki öğrenci de bazı açılarda olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

İnanılmaz kötü. Neden bu renklere boyuyorlar anlamıyorum. Boyarken bize de danışsalar (DDMÖSİ. okulu ögr. 3).

Güzel ama daha ılık çekici renkler seçilebilirdi (ODMÖSİ okulu ögr. 8).

Çekici bana göre. Sevdiğim renkler (YDMÖSİ okulu ögr.8).

4.3.9. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Kütüphanesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının kütüphanesiyle ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.28’de gösterilmiştir.

Tablo 4.28. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Kütüphanesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	8	80
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	1	20	3	60
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n10)	8	80	2	20	-	-

Tablo 4.28’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun kütüphanesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin tamamı bu konuda düşüncelerinin olumsuz olduğunu belirtmiştir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerden üçü olumsuz, biri olumlu düşünürken bir öğretmende bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüğünü belirtmiştir.

YDMÖSİ okulunda ise hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Tabelası var sadece. Çocuğun orda araştırma zevki yaşaması mümkün değil (DDMÖSİ okulu ögrt.1).

Fena değil. Sadece ısınma problemi var (ODMÖSİ okulu ögrt.19).

Güzel ve okşayıcı (YDMÖSİ okulu ögrt.3).

Okul kütüphanesi hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki sekiz öğrenci düşüncelerinin olumsuz olduğunu söylerken iki öğrencide kütüphaneyi hiç bilmediğini söylemiştir. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin sekizi olumlu düşünürken ikisi de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Küçük, dar ve karanlık (DDMÖSİ okulu ögr. 5).

Güzel. Hoş bir çalışma masası var. İnsan oraya girdiğinde içinden çalışmak geliyor (ODMÖSİ okulu ögr.3).

Yeterli sayılır. Geçende bir konu araştırmaya gittim. Kolaylıkla buldum (YDMÖSİ okulu ögr.3).

4.3.10. Okul Binasının Öğretmen ve Öğrencilerde Yarattığı Duygulara İlişkin Bulgular

Okul binasının öğretmen ve öğrencilerde yarattığı duygulara ilişkin bulgular tablo 4.29’da gösterilmiştir

Tablo 4.29. Okul Binasının Öğretmen ve Öğrencilerde Yarattığı Duygulara İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kismen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	20	1	20	3	60
	Öğrenci (n:10)	2	20	2	20	6	60
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	4	80	-	-	1	20
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.29’ da görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ bu haliyle okul binası hakkında ne hissediyorsunuz? sorusuna DDMÖSİ okulundaki beş öğretmenin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerken, ODMÖSİ okulundaki beş öğretmenden üçü olumsuz, biri olumlu düşündüğünü, biri de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüğünü belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise dört öğretmen olumlu, bir öğretmen ise olumsuz düşündüğünü belirtmiştir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Kargaşa, sıkıştırılmışlık, yapmış olmak için yapılmış bir bina, tiksinti hissediyorum (DDMÖSİ okulu öğrt 1).

Sıcaklık hissediyorum. Sınıflar güzel, bina büyük ve temiz (ODMÖSİ okulu öğrt. 5).

Güzel hedefleri olan bir okula geldiğimi hissediyorum. Olumlu hissettiriyor, sıcak, temiz, ferah (YDMÖSİ okulu öğrt. 4).

Okul binasının hissettirdiği duygularla ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde, DDMÖSİ okulunda öğrencilerin hepsinin olumsuz yönde görüş belirttikleri görülmüştür. ODMÖSİ okulundan görüşülen on öğrenciden altısı olumsuz görüş belirtirken, iki öğrenci olumsuz, iki öğrencide kısmen olumlu kısmen olumsuz görüş belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise, öğrencilerin hepsi olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Boyası boya değil, kapısı kapı değil, klimalar çalışmıyor, sıralar kırık. Kendimi kötü hissediyorum (DDMÖSİ okulu öğr. 8).

Eski, yüksek ama yine de güzel (ODMÖSİ okulu öğr.6).

Güzel şeyler düşünüyorum. Adeta kültür evi gibi bizim okul. Tam bir eğitim binası açıkçası YDMÖSİ okulu Öğrt78.).

4.3.11. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Binası İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin nasıl bir okul binası istiyorsunuz sorusuna verdikleri cevaplar ile ilgili bulgular tablo 4. 30’ da gösterilmiştir.

Tablo 4.30. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Binası İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bilgiler

	DDMÖSİO	ODMÖSİO	YDMÖSİO
ÖĞRETMENLER	Temiz ve geniş olmalı (f:30). En çok iki katlı olmalı (f:24). Sınıflar eğitim teknolojisi araçları ile donatılmalı (f:22). Geniş bir öğretmenler odası olmalı (f:21). Güzel bir kantin olmalı (f:20). Spor salonu olmalı (f:19). Geniş bir kütüphanesi ve tiyatro salonu olmalı (f:18). Güzel renklere boyanmalı (f:18). Klimaları sağlam olmalı (f:14). Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:12). İnsana çalışma zevki vermeli (f:7).	Temiz ve geniş olmalı (10). En çok iki katlı olmalı (f:9). Geniş bir öğretmenler odası olmalı (f:8). Spor salonu olmalı (f:6). Güzel renklere boyanmalı (f:4).	Temiz ve geniş olmalı (f:20). En çok iki katlı olmalı (f:19). Spor salonu olmalı (f:17). Güzel renklere boyanmalı (f:12). Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:8) Geniş bir kütüphanesi ve tiyatro salonu olmalı (f:5).
ÖĞRENCİLER	Temiz ve geniş olmalı (f:123). Güzel renklere boyanmalı (f:112). Spor salonu olmalı (f:100). Güzel bir kantin olmalı (f:90). İnsana öğrenme zevki vermeli (f:77). Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:62). Klimaları sağlam olmalı (f:44). Merdivenleri ve koridorları geniş olmalı (f:30). Koridorlarda çiçekler olmalı. (f:23). Her taraf çiçek kokmalı (f:10).	Temiz ve geniş olmalı (f:110). Güzel renklere boyanmalı (f:102). Spor salonu olmalı (f:90). Güzel bir kantin olmalı (f:80). İnsana öğrenme zevki vermeli (f:67). Koridorlarda çiçekler olmalı (f:43). Her taraf çiçek kokmalı (f:30). Tuvaletleri geniş ve aynaları olmalı (f:27). Akıllı sınıfları çok olmalı (f:10).	Temiz ve geniş olmalı (f:10). Güzel renklere boyanmalı (f:92). Spor salonu olmalı (f:90). Güzel bir kantin olmalı (f:70). İnsana öğrenme zevki vermeli (f:57). Koridorlarda çiçekler olmalı (f:55). Her taraf çiçek kokmalı (f:50). Tuvaletleri geniş ve aynaları olmalı (f:47). Akıllı sınıfları çok olmalı (f:30)

Tablo 4.30’da görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulundaki öğretmenler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:30)*, *En çok iki katlı olmalı(f:24)*, *Sınıflar eğitim teknolojisi araçları ile donatılmalı (f:22)*, *Geniş bir öğretmenler odası olmalı (f:21)*, *Güzel bir kantin olmalı (f:20)*, *Spor salonu olmalı (f:19)*, *Geniş bir kütüphanesi ve tiyatro salonu olmalı (f:18)*, *Güzel renklere boyanmalı (f:18)*, *Klimaları sağlam olmalı (f:14)*, *Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:12)*, *İnsana çalışma zevki vermeli (f:7)* şeklinde açıklamışlardır.

ODMÖSİ okulundaki öğretmenler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:10)*, *En çok iki katlı olmalı (f:9)*, *Geniş bir*

öğretmenler odası olmalı (f:8), Spor salonu olmalı (f:6), Güzel renklere boyanmalı (f:4) şeklinde açıklamışlardır.

YDMÖSİ okulundaki öğretmenler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:20), En çok iki katlı olmalı (f:19), Spor salonu olmalı (f:17), Güzel renklere boyanmalı (f:12), Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:8), Geniş bir kütüphanesi ve tiyatro salonu olmalı (f:5)* şeklinde açıklamışlardır.

DDMÖSİ okulundaki öğrenciler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:123), Güzel renklere boyanmalı (f:112), Spor salonu olmalı (f:100), Güzel bir kantin olmalı (f:90), İnsana öğrenme zevki vermeli (f:77), Uygulama ve akıllı sınıflar olmalı (f:62), Klimaları sağlam olmalı (f:44), merdivenleri ve koridorları geniş olmalı (f:30), Koridorlarda çiçekler olmalı (f:23), Her taraf çiçek kokmalı (f:10)* şeklinde açıklamışlardır.

ODMÖSİ okulundaki öğrenciler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:110), Güzel renklere boyanmalı (f:102), Spor salonu olmalı (f:90), Güzel bir kantin olmalı (f:80), İnsana öğrenme zevki vermeli (f:67), Koridorlarda çiçekler olmalı (f:43), Her taraf çiçek kokmalı (f:30), Tuvaletleri geniş ve aynaları olmalı (f:27), Akıllı sınıfları çok olmalı (f:10)* şeklinde açıklamışlardır.

ODMÖSİ okulundaki öğrenciler olmasını istedikleri okul binasının özelliklerini; *Temiz ve geniş olmalı (f:10), Güzel renklere boyanmalı (f:92), Spor salonu olmalı (f:90), Güzel bir kantin olmalı (f:70), İnsana öğrenme zevki vermeli (f:57), Koridorlarda çiçekler olmalı (f:55), Her taraf çiçek kokmalı (f:50), Tuvaletleri geniş ve aynaları olmalı (f:47), Akıllı sınıfları çok olmalı (f:30)* şeklinde açıklamışlardır.

4.4. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçesi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Görüşmelerle Ulaşılan Bulgular

Anketler uygulandıktan sonra okul bahçesi ile ilgili farklı mimari özellikler sahip ilköğretim okullarından beşer öğretmen ve onar öğrenciye okul binasının genel durumu, oyun alanları, yeşil alanları, bahçe duvarları, temizliği, zemini ve çevre düzenlemesi ile ilgili sorular sorulmuş ve bu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır

4.4.1. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçeleri Hakkındaki Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin genel görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31. Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Bahçeleriyle İlgili Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİ	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİ	Öğretmen (n:5)	-	-	2	40	3	60
	Öğrenci (n:10)	1	10	-	-	9	90
YDMÖSİ	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.31’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun bahçesi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin tamamı olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin üçü olumsuz düşünürken ikisi de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin tamamı olumlu düşünmektedir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Düzensizliği ihmal edilmişliği plansızlığı çağrıştırıyor (DDMÖSİ okulu öğrt.3).

Kötü değil ama yetersiz. Toprak alanı çok az. Sıcak ve kalabalık (ODMÖSİ okulu öğrt.1).

Sakinlik aşıl原因 güzel bir yeri çağrıştırıyor. belki Adana’ nın en güzel bahçesi bizimkisi. İnsan iyi hissediyor kendini (YDMÖSİ okulu öğrt 2).

Okulun bahçesi hakkındaki öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamı olumsuz yönde görüş belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin dokuz tanesi olumsuz düşünürken bir tanesi “Güzelliği ve sevgiyi çağrıştırıyor “ diyerek olumlu düşündüğünü belirtmiştir. YDMÖSİ okulunda ise

öğrencilerin tamamını bahçeleri hakkında olumlu yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Aklıma önce çöplük geliyor. Çorak arazi gibi . Oynamaktan gezmekten zevk almıyoruz (DDMÖSİ okulu ögr.6).

Güzelliği sevgiyi çağrıştırıyor (ODMÖSİ okulu ögr.8).

Cenneteyim sanki. İnsan kendini kuş gibi hissediyor. İyi hissediyor (YDMÖSİ okulu ögr.8).

4.4.2. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Oyun Alanlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin oyun alanlarıyla ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.32’de gösterilmiştir.

Tablo 4.32. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Oyun Alanlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	1	10	1	10	3	60
	Öğrenci (n:10)	2	20	-	-	8	80
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	3	60	2	40	-	-
	Öğrenci (n:10)	3	30	4	40	3	30

Tablo 4.32’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “okulunuzun bahçesindeki oyun alanlarıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir*” sorusuna, DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulunda öğretmenlerin üçü olumsuz, biri olumlu biri de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüğünü belirtmişlerdir. YDMÖSİ. okulunda ise öğretmenlerin üçü olumlu, ikisi kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Boş anlamsız betonla kaplı bir yer var. Ne öğrenciler oyun oynayabiliyor ne de bir ders yapabiliyoruz (DDMÖSİ okulu ögrt.5).

Oyun alanı var ama zemini müsait değil. Toprak ya da kum olsaydı daha uygun olurdu (ODMÖSİ okulu öğrt 4).

Gayet yeterli çocuklar için iyi bence (YDMÖSİ okulu ögt 3).

Öğrencilerin okul bahçelerindeki oyun alanları ile ilgili görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamının olumsuz düşündüğü ortaya çıkmıştır. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin sekiz tanesi olumsuz yönde düşünce belirtirken iki tanesi olumlu yönde fikir belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin üç tanesi olumsuz, üç tanesi olumlu düşünürken, dört tanesi de kısmen olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Yok. Beton her yer. Düşerseniz gittiniz. Günde en az bir keç kere ambulans geliyor bu yüzden (DDMÖSİ okulu öğr.4).

Oyun alanlarımız var. Güzel bana göre (ODMÖSİ okulu öğrt.7).

Çok güzel parkımız var oynamak için. Kalabalık sorun oluyor bazen (YDMÖSİ okulu öğrn316).

4.4.3. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerindeki Yeşil Alanlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerindeki yeşil alanlarla ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.33’de gösterilmiştir.

Tablo 4.33. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerindeki Yeşil Alanlarla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	2		-	-	3	60
	Öğrenci (n:10)	1	10	-	-	9	90
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.33’de görüldüğü gibi, görüşme sırasında yöneltilen “ Okulunuzun bahçesindeki yeşil alanlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ

okulundaki öğretmenlerin hepsi “Yok, ya da yetersiz “ diyerek olumsuz yanıt vermişleridir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin üçü olumsuz düşündüklerini belirtirken ikisi olumlu yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin hepsi yeşil alanlar konusunda olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Yok öyle yeşili andıran bir şey (DDMÖSİ okulu öğrt 1).

Fena değil. İdare eder (ODMÖSİ okulu öğrt 3).

Her taraf yeşil. Yeşillikler diyarı bizim okul.bu konuda inanılmaz şanslı hissediyorum kendimi (YDMÖSİ okulu öğrt 2).

Öğrencilerin okul bahçesindeki yeşil alanlarla ilgili düşünceleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi “ Yok, ya da yetersiz.” Diyerek olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin dokuzu olumsuz düşünürken sadece bir öğrenci olumlu yönde düşündüğünü belirtmiştir. YDMÖSİ okulundaki tüm öğrenciler ise olumlu yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Olmayan şeyi nasıl anlatayım (DDMÖSİ okulu öğr.3).

Birazda olsa var. Gölgeleleri güzel oluyor (ODMÖSİ okulu öğr 8).

Harika. Cennetten bir köşe sanki. İnsana mutluluk ve huzur veriyor (YDMÖSİ okulu öğr 2).

4.4.4. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçe Duvarlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçe duvarlarıyla ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.34’de gösterilmiştir.

Tablo 4.34. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçe Duvarlarıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	3	60	-	-	2	40
	Öğrenci (n:10)	2	20	4	40	4	40
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.34’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “Okulunuzun bahçesinin duvarları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? “ sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz düşündüklerini söylemişlerdir. ODMÖSİ okulunda biri olumsuz düşünürken, üçü olumlu düşündüğünü belirtmiştir. Ayrıca bir öğretmen düşüncesini olumlu veya olumsuz yönde belirtmemiştir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin hepsi bahçe duvarlarıyla ilgili olumlu düşünceler sahip olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Bir okula ait değil gibi. Okul duvarı gibi değil. Görsel olarak cezp edecek bir şey yok. Duvardan okuldan kaçmak için yararlanılıyor (DDMÖSİ okulu ögrt.2).

Duvarlarda bu yıl güzel resimler var. Yüksek biliyorum ama mecburuz. Güvenlik açısından gerekli bunlar (ODMÖSİ. okulu ögrt 5).

Rengarenk resimlerle dolu. Çocuklar için eğlenceli. Çok yüksek değil (YDMÖSİ okulu ögrt.1).

Öğrencilerin okul bahçelerinin duvarlarıyla ilgili görüşleri incelendiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin dördü olumsuz, ikisi olumlu kalan dördü de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur.

Cezaevi duvarı gibi. Kırık pis boyasız yüksek. Bağlanmış gibi hissediyorsunuz (DDMÖSİ. okulu ögr.4).

Hapishane duvarı. Bu yıl biraz güzel görünmeye başladı. Demek ki çaba sarfedilirse güzel şeyler yapılabilirmiş (ODMÖSİ okulu ögr. 4).

Alçak ve güzel. Güzel renkler var. Rahatsızlık vermiyor (YDMÖSİ okulu ögr.1).

4.4.5. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Temizliği Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin temizliği hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.35’de gösterilmiştir.

Tablo 4.35. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Temizliği Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	3	30	-	-	7	70
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	4	80	1	20	-	-
	Öğrenci (n10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.35’de görüldüğü gibi, görüşme sırasında yöneltilen okulunuzun bahçe temizliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? “ sorusuna, DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz düşüncede olduklarını belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulunda Öğretmenlerin hepsi bahçe temizliği konusunda olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin dördü olumlu düşündüğünü biri ise kısmen olumlu kısmen olumsuz düşündüğünü belirtmiştir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Her zaman pi Yürüyemiyoruz pislikten. Derse girerken karşılaşmak inanılmaz olumsuz duygular yüklüyor insana (DDMÖSİ okulu öğrt 5).

Fena değil. Geçende temizlik kampanyası başlattım güzel oldu (ODMÖSİ okulu öğrt 1).

Her zaman temiz diyebilirim (YDMÖSİ okulu öğrt 2).

Bahçe temizliği konusunda öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi olumsuz düşünceye sahip olduğunu belirtmişlerdir.

ODMÖSİ okulunda öğrencilerin yedisi olumsuz yönde düşünürken üçü olumlu yönde düşündüklerini bildirmişlerdir YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin hepsi olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Savaş alanı gibi. Çöple savaş ediyoruz. Ve onunla oyun oynuyoruz. Zaten oynamaya çalışıyoruz. Her taraf pis (DDMÖSİ okulu ögr.8).

Genel olarak temiz sayılır. Çöp kutusu sayısı artırılabilir (ODMÖSİ okulu ögrt 10).

Temiz her zaman. İnsana zevk veriyor doğal olarak (YDMÖSİ okulu ögrt. 6).

4.4.6. Öğretmen ve Öğrencilerinin Okullarının Bahçelerinin Zemini ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerinin okullarının bahçelerinin zemini ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.36’da gösterilmiştir.

Tablo 4.36. Öğretmen ve Öğrencilerinin Okullarının Bahçelerinin Zemini ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	4	80	4	80	1	20
	Öğrenci (n:10)	6	60	6	60	2	20

Tablo 4.36’da görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “Okulunuzun bahçesinin zemini hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ ve ODMÖSİ okulundaki tüm öğretmenler olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin bir olumsuz düşünürken dördü bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Düzgün değil. Çamur mayın tarlası gibi (DDMÖSİ okulu ögrt 1).

Düşünce sakatlanmaya müsait bir zeminimiz var. Her tarafın beton olması çok kötü. Köyden gelmişim ben. Bu anlamda orda çalışmayı özliyorum. Kışın sel oluyor maalesef (ODMÖSİ okulu öğrt 1).

Gayet düzgün (YDMÖSİ okulu öğrt.3).

Öğrencilerin okul bahçelerinin zemini ile ilgili görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ ve ODMÖSİ okullarındaki tüm öğrenciler olumsuz yönde düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin ikisi olumsuz, ikisi olumlu ve altısı da bazı yönlerden olumlu bazı yönlerden olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. . Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Çok sert. Çim alan yok. Düştünüz mü gittiniz demektir. Kışın havuz gibi. Oyun oynamaya müsait değil (DDMÖSİ okulu öğr.7).

Beton işte. Ama bozuk beton işte. Kışın göl oluyor. Ayağımız çoraplarımız ıslanıyor. Hasta oluyoruz (ODMÖSİ. okulu öğrt42).

Düzgün sayılır. Ama bazı yerler beton. Olmasa iyi olurdu (YDMÖSİ okulu öğr.8).

4.4.7. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Çevre Düzenlemesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin çevre düzenlemesiyle ilgili görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.37’de gösterilmiştir.

Tablo 4.37. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesinin Çevre Düzenlemesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	2	40	1	20	2	40
	Öğrenci (n:10)	4	40	-	-	6	60
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	-
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	-

Tablo 4.37’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun bahçesinin çevre düzenlemesiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir? “ sorusuna, DDMÖSİ

okulundaki tüm öğretmenler olumsuz cevap vermişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin ikisi olumsuz yönde, ikisi olumlu yönde, biri de bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin hepsi bu konuda olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Düzenlemenin d' si yok (DDMÖSİ okulu öğrt 4).

Güzel sayılır. Tabi güzel kelimesini mevcut imkanlar için kullanıyorum. ODMÖSİ okulu öğrt 5).

Çok güzel. Ödül vermek gerek burayı yapanlara (YDMÖSİ okulu öğrt. 1).

Okul bahçelerinin çevre düzenlemesi ile ilgili öğrenci görüşleri analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamı olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğrencilerin altısı olumsuz düşünürken dördü olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki öğrencilerin hepsi bu konuda olumlu düşünceye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Her şey üst üste. Tıkış tıkış. Düzenleme yok (DDMÖSİ okulu öğr.8).

Bence şartlardan ötürü düzenleme ancak bu kadar olur (ODMÖSİ. okulu öğrt47).

Bence muhteşem. Yarışma olsa dereceye girer bizim okul (YDMÖSİ okulu öğrt84).

4.4.8. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesiyle İlgili Duygularına İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesiyle ilgili duygularına ilişkin bulgular Tablo 4.38'de gösterilmiştir.

Tablo 4.38. Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesiyle İlgili Duygularına İlişkin Bulgular

Okul	Katılımcı	Olumlu		Kısmen Olumlu		Olumsuz	
		f	%	f	%	f	%
DDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	-	-	-	-	5	100
	Öğrenci (n:10)	-	-	-	-	10	100
ODMÖSİO	Öğretmen (n:5)	2	40	-	-	3	60
	Öğrenci (n:10)		-	3	30	7	70
YDMÖSİO	Öğretmen (n:5)	5	100	-	-	-	
	Öğrenci (n:10)	10	100	-	-	-	

Tablo 4.38’de görüldüğü gibi, görüşmeler sırasında yöneltilen “ okulunuzun bahçesi hakkındaki duygularınız nelerdir?” sorusuna DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz duygular içinde olduklarını belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin üçü duygularımız olumsuz derken ikisi bazı açılardan olumlu bazı açılardan olumsuz demişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin tamamı olumlu duygular içersinde olduklarını belirtmişlerdir. Aşağıda her okuldan birer öğretmenin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Tozla birlikte olumsuz motivasyon karşılıyor bizi. Kapıda onlarca öğrenciyle karşılaşıyorsunuz. Taşmış bir çöp manzarası (DDMÖSİ okulu öğrt 4).

Aslında geniş sayılır. Yoğun nüfus var. Ben memnunum yine de (ODMÖSİ okulu öğrt.45).

Huzurlu ve sakinleşmiş hissediyorum. Çok güzel görünümü var. İnsana mutluluk veriyor. Ve kendimi iyi hissediyorum (YDMÖSİ okulu öğrn.412).

Öğrencilerin okul bahçesi hakkındaki duyguları analiz edildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamının duygularının olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır. ODMÖSİ okulunda öğrencilerin yedisi olumsuz duygular üçü de kısmen olumlu duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki öğrencilerin tamamı ise bahçeler hakkında olumlu duygular yaşadıklarını anlatmışlardır. . Aşağıda her okuldan birer öğrencinin görüşlerinden alıntılar sunulmuştur:

Girmek istemiyorum ki. İnsanı itiyor adeta. Yoruluyoruz hiç ders yapmadan. Kantin düzgün değil.masa sandalye yok. Ne düşünür insan bu durumda (DDMÖSİ okulu öğr.5).

Fena değil aslında. Zemin müsait değil. Yeşil alan az. Bahçe gibi olmalı (ODMÖSİ okulu öğrn316).

İyi şeyler hissediyorum. Her yer yeşillik. Tam bir çocuğun hayal edebileceği şekilde yapılmış (YDMÖSİ okulu öğr.2).

4.4.9. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Bahçesi İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Öğretmen ve öğrencilerin nasıl bir okul bahçesi istiyorsunuz sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 4. 39’da gösterilmiştir.

Tablo 4.39. Öğretmen ve Öğrencilerin Nasıl Bir Okul Bahçesi İstiyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

	DDMÖSİO	ODMÖSİO	YDMÖSİO
ÖĞRETMENLER	Geniş ve temiz olmalı (f:23). Oyun parkları olmalı (f:21), yumuşak zeminli olmalı (f:20). Oturacak banklar olmalı (f:18), ağaçlar ve yeşil alan olmalı (f:16). Oyun oynamaya müsait olmalı (f:14). Duvarlar alçak ve resimlerle süslü olmalı (f:11). Kamelyaları ve kantini olmalı (f:9).	Geniş bir oyun alanı olmalı (f:10). Geniş yeşillik alan olmalı (f:8). Yumuşak zeminli olmalı (f:6). yazın gölgelikler olmalı (f:4). Rengarenk kokulu ağaçlar olmalı (f:3). Spor yapmaya müsait alanlar olmalı (f:2)	Geniş olmalı (f:23). Zemini yumuşak olmalı (f:21). Masaları olan kantinler olmalı (f:18). Kum havuzu olmalı (f:4). Bizim okulun bahçesi gibi olmalı (f:3)
ÖĞRENCİLER	Yeşil alanları çok olmalı (f:109). Oyun alanları olmalı (f:89). Temiz ve geniş olmalı (f:67). Oturabileceğimiz banklar olmalı (f:45). Duvarlarında çekici resimler olmalı (f:35). Güzel kokulu ağaçlar olmalı (f:32). Zemini düzgün ve yumuşak olmalı (f:21). Salıncaklar, kaykaylar olmalı (f:20). Kamelyalar olmalı (f:12). Büyük bir kantini olmalı (f:8)	Geniş ve yeşillik alanı bol olan (f:89). Oynayabilecek alanları olan (f:78). Temiz ve zemini düzgün olmalı (f:66). Alçak duvarları olmalı (f:54). Duvarlarda resimleri olmalı (f:34). Salıncakları ve parkları olan (f:32). Tahtadan masaları ve oturacak alanları olmalı (f:23). Kamelyaları ve kantini olmalı (f:20). Temiz su akan çeşmeleri olmalı (f:12).	Geniş ve zemini yumuşak olmalı (f:90). Temiz olmalı (f:65). Oyun alanları olmalı (f:54). Oturabileceğimiz bankları olmalı(f:34). Büyük bir kafeteryası olmalı(f:30). Kum havuzları olmalı (f:20). Rengarenk çiçekleri olmalı(f:12). Resimli duvarları olmalı (f:10).

Tablo 4.35’de görüldüğü gibi, DDMÖSİ okulundaki öğretmenler olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini; *Geniş ve temiz olmalı (f:23)*, *Oyun parkları olmalı (f:21)*, *Yumuşak zeminli olmalı (f:20)*, *Oturacak banklar olmalı (f:18)*, *Ağaçlar ve yeşil alan olmalı (f:16)*, *Oyun oynamaya müsait olmalı (f:14)*, *Duvarlar alçak ve resimlerle süslü olmalı (f:11)*, *Kamelyaları ve kantini olmalı (f:9)* şeklinde belirtmişlerdir.

ODMÖSİ okulunda öğretmenler olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini ; *Geniş bir oyun alanı olmalı (f:10)*, *Geniş yeşillik alan olmalı (f:8)*, *Yumuşak zeminli olmalı (f:6)*, *yazın gölgelikler olmalı (f:4)*, *Rengarenk kokulu ağaçlar olmalı (f:3)*, *Spor yapmaya müsait alanlar olmalı (f:2)* şeklinde belirtmişlerdir.

YDMÖSİ okulundaki öğretmenler ise olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini; *Geniş olmalı (f:23)*, *Zemini yumuşak olmalı (f:21)*, *Masaları olan kantinler olmalı (f:18)*, *Kum havuzu olmalı (f:4)*, *Bizim okulun bahçesi gibi olmalı (f:3)* şeklinde belirtmişlerdir.

Yine Tablo 4.36'da görüldüğü gibi DDMÖSİ okulundaki öğrenciler olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini; *Yeşil alanları çok olmalı (f:109)*, *Oyun alanları olmalı (f:89)*, *Temiz ve geniş olmalı (f:67)*, *Oturabileceğimiz banklar olmalı (f:45)*, *Duvarlarında çekici resimler olmalı (f:35)*, *Güzel kokulu ağaçlar olmalı (f:32)*, *Zemini düzgün ve yumuşak olmalı (f:21)*, *Salıncaklar, kaykaylar olmalı (f:20)*, *Kamelyalar olmalı (f:12)*, *Büyük bir kantini olmalı (f:8)* şeklinde belirtmişlerdir.

ODMÖSİ okulunda öğrenciler olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini; *Geniş ve yeşillik alanı bol olan (f:89)*, *Oynayabilecek alanları olan (f:78)*, *Temiz ve zemini düzgün olmalı (f:66)*, *Alçak duvarları olmalı (f:54)*, *Duvarlarda resimleri olmalı (f:34)*, *Salıncakları ve parkları olan (f:32)*, *Tahtadan masaları ve oturacak ala alanları olmalı (f:23)*, *Kamelyaları ve kantini olmalı (f:20)*, *Temiz su akan çeşmeleri olmalı (f:12)* şeklinde belirtmişlerdir.

YDMÖSİ okulundaki öğrenciler ise olmasını istedikleri okul bahçesinin özelliklerini; *Geniş ve zemini yumuşak olmalı (f:90)*, *Temiz olmalı (f:65)*, *Oyun alanları olmalı (f:54)*, *Oturabileceğimiz bankları olmalı (f:34)*, *Büyük bir kafeteryası olmalı (f:30)*, *Kum havuzları olmalı (f:20)*, *Rengarenk çiçekleri olmalı (f:12)*, *Resimli duvarları olmalı (f:10)* şeklinde belirtmişlerdir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırma, Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde farklı mimari özelliklere sahip üç resmi ilköğretim okulundaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bahçe ve binalarına ilişkin ürettikleri metaforları ve öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşlerini ayrıntılı olarak incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için yapılan çalışmalar sonucunda ulaşılan bulgular ayrı başlıklar altında beşinci bölümde ayrıntılı şekilde sunulmuştur.

Bu bölümde ise ulaşılan bulgulara dayanılarak yapılan tartışma ve yorumlar, daha bütüncül bir şekilde ve araştırmanın temel sorularına paralel tutulmaya çalışılarak iki ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlardan birincisi, farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının binalarına ilişkin ürettikleri metaforlarla ilgili anket çalışmasından ve okul binalarıyla ilgili görüşlerin ayrıntılı olarak incelenmesi amacıyla, yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanılarak yapılan tartışma ve yorumlardır. Bunlardan ikincisi, farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerine ilişkin ürettikleri metaforlarla ilgili anket çalışmasından ve okul bahçeleriyle ilgili görüşlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi amacıyla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara dayanılarak yapılan tartışma ve yorumlardır.

5.1. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Tartışma ve Yorum

Farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının binalarına ilişkin ürettikleri olumlu metaforlar dört tema altında bir araya getirilmiştir. Bu temalar; “Temiz ve düzenli bir yer olarak okul binası”, “Mutluluk veren bir yer olarak okul binası”, “Mimari açıdan güzel bir yer olarak okul binası” ve “Eğitim-öğretim yapılan bir yer olarak okul binası” temalarıdır. Farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının binalarına ilişkin ürettikleri olumsuz metaforlar ise üç tema altında bir araya

getirilmiştir. Bu temalar;” Kirli ve bakımsız bir yer olarak okul binası”, “Can sıkıcı bir yer olarak okul binası” ve “Mimari açıdan kötü bir yer olarak okul binası” temalarıdır.

DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin yaklaşık %35’i olumlu, %65’i olumsuz, öğretmenlerin toplam %3’ü olumlu, %97’si olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir. ODMÖSİ okulunda öğrencilerin %72’si olumlu, %28’i olumsuz, öğretmenlerin %46’sı olumlu, %54’ü olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin %83’ü olumlu, %17’si olumsuz, öğretmenlerin %70’i olumlu, %30’u ise olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir.

Öğrenci ve öğretmenlerin okul binalarının genel durumu ile ilgili görüşleri dikkate alındığında; DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %100’ü olumsuz, öğrencilerin %90’ı olumsuz ve %10’u olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %40’ı olumsuz, %60’ı olumlu, öğrencilerin ise %50’si olumlu, %50’si olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular, mimari özelliklerin yeterlilik ve kalitesi yükseldikçe öğretmen ve öğrencilerin okula yönelik olumlu düşünme düzeylerinin de yükseldiği şeklinde yorumlanabilir.

Başaran (1982, 150) en uygun ilköğretim okulunun büyüklüğünün en az 900, en fazla 1200 öğrenciden oluşması gerektiğini belirtmiştir. Bu sayıların zorunlu durumlarda kırsal kesim için en az 300, büyüklüğün ise en fazla 1500 öğrenciye kadar çıkmasının mümkün olduğunu vurgulamıştır. Bunun aksine DDMÖSİ okulundaki öğrenci sayısı 4300 ve ODMÖSİ okulunda 2100 civarındadır. YDMÖSİ okulunda ise öğrenci sayısı 1100 civarındadır. DDMÖSİ okulunun öğrenci sayısı ideal olarak belirlenen öğrenci sayısına göre yaklaşık dört kat fazladır. Öğrenci sayısının bu okulda aşırı kalabalık olması her türlü sorunu (temizlik, sınıflara düşen ortalama öğrenci sayısı fazlalığı vb.) beraberinde getirmektedir. ODMÖSİ okulunda öğrenci sayısı fazla olmasına rağmen derslik sayısının fazla olması ve her sınıfa ortalama 30 öğrenci düşmesi bu okulda öğrenci sayısının fazla olmasının bir sorun teşkil etmeyeceğini düşündürmektedir. YDMÖSİ okulunda ise öğrenci sayısı ideal düzeye yakındır. Bu öğretmen ve öğrenci düşüncelerine olumlu yönde yansımıştır.

MEB (1997) İlköğretim Yapıları El Kitabına göre, etkili ve verimli bir eğitim-öğretim için öğrenci sayısı 30’u aşmamalıdır. Oysa DDMÖSİ okulunda sınıflara düşen ortalama öğrenci sayısı 65 civarındadır. Bu durumun öğrenci ve öğretmenlerin okul binası ile ilgili düşüncelerini olumsuz yönde etkilemiş olabileceği söylenebilir. Öğretmenlerden birisi görüşünü; “*Sınıfları mevcudu dersliklere ve sıralara göre fazla*

olduğundan, sağlıklı bir eğitim-öğretim için fazlasıyla mücadele etmeniz gerekli. Bina içinde nöbet tutmak demek tek kelimeyle facia”(öğrt.33). şeklinde ifade etmiştir. Okul binaları hakkında bu şekilde düşünen öğrenci ve öğretmenlerin okula karşı olumlu tutum geliştirmede zorlanacakları söylenebilir. ODMÖSİO ve YDMÖSİ okulunda ise sınıflardaki öğrenci sayısı ortalama 30 civarındadır ve ideale yakındır. Bu durumun bu okullardaki öğretmen ve öğrenci görüşlerine olumlu yansıdığı söylenebilir.

Dersliklerdeki öğrenci sayısı eğitimin niteliğini etkilemektedir. Demirkıran’a (1995, 414) göre sınıf hacmini büyütmeden öğrenci sayısını artırmak sosyal yoğunluğa neden olmaktadır. Öğrenci sayısı az olan sınıflardaki öğrenme düzeyinin, öğrenci sayısı çok olan sınıflara göre daha ilerde olduğu yapılan çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğrenci sayısının 30’dan aşağı düşürülmesi durumunda öğrenci davranışlarında bir iyileşme ve başarı oranında yükselme görülmektedir (Demirkıran, 1995). Bu düşünceden hareketle YDMÖSİ ve ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin şanslı olduğu söylenebilir. Bu durum DDMÖSİ okulunda tam tersidir. Öğretmenlerden biri; *“Sınıfta boğulacak gibi oluyorum. Değil ders anlatmak nefes almak bile çok zor”*(öğrt.56) şeklinde görüş bildirmiştir. Sınıfta değil ders anlatmak, nefes bile alamayan öğretmenlerle ve bu koşullarda dersi anlamaya çalışan öğrencilerle açık programın hedeflerine nasıl ulaşacağı oldukça düşündürücüdür.

Görüşmelerde öğretmen ve öğrencilerin binaya ilişkin genel görüşleri sorulduktan sonra ayrıca daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak için okul binasının mimarisi, sınıfların donatımı, tuvaletleri, merdivenleri, koridorları ve panoları, öğretmenler odası ve kütüphanesi ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bu sorularla ulaşılan bulgular aşağıda tartışılmaya çalışılmıştır.

Öğretmen ve öğrencilerin okul binalarının mimarisi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; DDMÖSİ okulundaki öğrenci ve öğretmenlerin hepsi olumsuz düşündüklerini, ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %80’i olumsuz, %20’si olumlu, öğrencilerin ise %60’ı olumsuz %40’ı olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Chan (1998), okul yapısının estetik durumunun öğrenci başarısında dolaylı olarak etkili olduğunu ileri sürerek, yapılan araştırmaların okul yapısının niteliğinin öğrenci başarısını artırıcı yönde etkisi olduğunu ortaya koyduğunu belirtmişlerdir. Yine Chan (1982) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, modern okul yapısında öğrenim gören öğrencilerin eski yapılarda öğrenim gören öğrencilere göre, okul yapılarına ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmiştir (Akt: Gömleksiz ve Temel, 1998).

YDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının mimari yapısı hakkında olumlu düşündükleri ifade edilmişti. Bu okuldaki bir öğrenci okul binasının mimarisi hakkındaki görüşünü; *“Okul kapısından girişteki birinci binanın duvarlarında sarmaşıklar çok güzel ve doğal duruyor. Ayrıca rengi ve biçimi ile tarihi bir yapı gibi duruyor. Kendimi çok rahat ve mutlu hissediyorum. Yani okul binamız tam benim istediğim gibi”* (öğrn. 288) şeklinde açıklamıştır. Dolayısıyla bu okuldaki öğrenci ve öğretmenlerin okula karşı olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Bu durum okul yapısının estetik durumunun okul yapılarına ilişkin olumlu tutum geliştirmede önemli bir faktör olduğunu düşündürmektedir. Ancak estetik yapının iyi olmadığı DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerden birisi, *“ Okulu uzaktan görünce içim kararıyor. Bir okul ancak bu kadar estetik yoksunu olabilir”* (öğrt.67) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Okulu uzaktan görünce içi kararır bir öğretmenin okul karşı olumlu bir tutum geliştiremeyeceği söylenebilir. Bu durum bize, okul yapısının estetik durumunun kötü olmasının öğretmen ve öğrencileri olumsuz etkilediğini düşündürmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin sınıflarının donatımı ile ilgili görüşleri ele alındığında; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz, ODMÖSİO ve YDMÖSİ okulu öğrenci ve öğretmenlerinin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Şendur (1999) yaptığı çalışmada derslik düzeninin öğrenci başarısını olumlu yönde artıran bir unsur olduğuna dair bulgular elde etmiştir. DDMÖSİ okulundaki dersliklerde projeksiyon makinesi, televizyon, vcd, pano vb. araçların olmamasının öğrenci ve öğretmenlerin olumsuz düşünce ve metafor üretmelerine yol açtığı düşünülebilir. ODMÖSİO ve YDMÖSİO ‘da ise sınıfların donatımının öğretmen ve öğrenciler tarafından yeterli bulunmasının, olumlu düşünce ve metafor üretmede etkisi olduğunu akla getirmektedir. Sınıf donatımının yeterli olmasının açık programın hedeflerine ulaşmasında önemi büyüktür. Eksik ve yetersiz olan bir dersliğin açık programın hedeflerini gerçekleştirmede yetersiz kalacağı açıktır. Ayrıca dersliklerin donanımının eksik ve yetersiz oluşu Yüksel’in de (2004) belirttiği gibi, öğrencilere eğitim-öğretim faaliyetlerine fazla önem verilmediğini düşündürtebilir. Örneğin DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerden birisi; *“Dersleri gerçekten kavratmamız istense, sınıflarda araç-gerecimiz olurdu. Galiba bu öğrencileri altı saat oyalamamız isteniyor”* (öğrt.34) şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Bu durum bize okuldaki örtük programın da açık programı fiziksel koşullar açısından desteklemediğini düşündürmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının tuvaletleri ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz,

ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %60'ı olumsuz, %40'ı olumlu, öğrencilerin ise hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulu öğrenci ve öğretmenlerinin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Uran' a göre (1971) bir ilköğretim okulunda her 25 öğrenci ve her sekiz öğretmene bir tuvalet, her 50 öğrenciye bir lavabo ve her 25 öğrenciye bir pisuar düşecek şekilde planlanma yapılmalıdır. İlköğretim birinci kademe öğrencileri için ayrıca okul dışında da kullanabilecekleri tuvaletler yapılmalıdır (Akt: Terzioğlu, 2005). DDMÖSİ okulunda her 600 öğrenciye bir pisuar ve her 700 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Bu ürkütücü bir rakamdır. Bir öğrenci görüşlerini, "*Tuvalet inanılmaz pi Ölse gitmem oraya. Zaten eve kadar sıkıyorum*" (öğrn.77) şeklinde ifade etmiştir. Bu rakamlara göre tuvaletin temiz kalması ve kullanılabilir durumda olması imkansızdır. Ayrıca temizlik iki temizlik görevlisi tarafından günde ancak bir kez yapılmaktadır. Bir öğrenci tuvalete gitmemek için kendini sıktığını söylemiştir. Bu durumda gördüğü derslerin nasıl verimli olacağı insanı düşündürmektedir. Dolayısıyla bu durum bu okuldaki olumsuz metaforlar ve görüşlerin çok yoğun olmasının sebeplerinden biri olarak düşünülebilir. ODMÖSİ okulunda her 55 öğrenciye bir pisuar ve her 100 öğrenciye bir lavabo düşmektedir. Bu durum DDMÖSİ okuluna göre iyi olsa da ideal ölçülerden uzaktır. Dolayısıyla ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin çoğunlukla olumsuz metaforlar ve düşünceler dile getirmelerinin gerekçelerinden birinin tuvaletlerin durumu olduğu söylenebilir. Temizliğin görevliler tarafından günde üç kez yapılması olumlu ancak yetersizdir. Tuvalet ihtiyacı temel bir ihtiyaçtır ve karşılanamaması eğitim-öğretimi de olumsuz etkileyecektir. Temel, Akın, Acar Vaizoğlu (2006) da yaptıkları bir araştırmada okul çevre sağlığı açısından bazı çevre sağlığı standartlarına uyulmadığını saptamış ve okuldaki bu eksikliklerin giderilmesi ve yeni yapılacak okullarda okul çevre sağlığı göz önünde bulundurularak uluslararası standartlara uyulması gerektiğini belirtmişlerdir. Tuvaletlerin bu durumu okul çevre sağlığı açısından uygun değildir ve sağlığı tehdit etmektedir. YDMÖSİ okulunda ise pisuar ve lavaboların öğrenciye oranı ideal düzeydedir. Temizlik şirket elemanları tarafından her teneffüs sonunda yapılmaktadır. Bu durumun öğrenci ve öğretmenlerin olumlu metafor ve düşünce dile getirmelerinde önemli bir gerekçe olduğu düşünülebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının koridorları ve panoları hakkındaki görüşleri ele alındığında, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz, ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumlu, öğrencilerin ise %60'ı olumsuz ve %40'ı olumlu, YDMÖSİ okulu öğrenci ve öğretmenlerinin hepsi olumlu

düşündüklerini belirtmişlerdir. Terzioğlu (2005) koridorların, okulun iç trafiğini düzenleyen, tüm birimler arasında gerekli bağlantıları sağlayan ve ders dışı saatlerde teneffüs hizmeti sunan çok amaçlı alanlar olduğu ve uygun boyutlarda, aydınlık, sessiz, kullanışlı, keyifli ve sosyalleşmeye yardımcı olan alanlar olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca zengin bir iç mekan ve saydamlığın sağlanması için iç boşluklar, tepe ışıkları, galeri ve köprüler, iç bahçe, sera gibi uygulamalardan yararlanmak gerektiğini vurgulamıştır. Bu durumda üç okulun da koridorlar açısından yetersiz olduğu söylenebilir. Bununla birlikte YDMÖSİ okulunda koşullar diğer okullara göre daha iyi durumda olduğundan öğretmen ve öğrenciler olumlu yönde görüş belirtmiş olabilirler.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının merdivenleriyle ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz, ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %40'ı olumsuz ve %60'ı olumlu, öğrencilerin ise hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %60'ı olumsuz ve %20'si olumlu, öğrencilerin ise %20'si olumsuz ve %80'i olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir.

MEB (1997) binanın merdivenlerinin öğrencilerin bir arada rahatlıkla geçmelerine uygun olması gerektiğini belirtmektedir. Yükseklik ve genişlikleri öğrenci sayısı ve yaş gruplarına göre belirlenmeli, güvenlik açısından korkuluk ve tutamaklar, fiziksel engelliler için rampalar düşünülmelidir. Merdiven kollarının genişliği en az koridor genişliğine eşit olmalıdır. Özellikle teneffüs ve giriş-çıkış saatlerinde oluşan büyük yoğunlaşmayı dengede tutabilmelidir. Binada birden fazla merdiven bulunuyorsa, merdivenler arası mesafe 60m.'yi geçmemelidir. Merdivenler kolay algılanabilir bir noktada ve aydınlık olmalıdır. DDMÖSİ okulunda merdivenlerin çok dar olduğu ve korkuluk ve tutamakların olmadığı, ODMÖSİ ve YDMÖSİ okulunda ise tutamaklar bulunduğu ancak genişliğinin ideal ölçülerde olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum öğrenci sağlığı açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Görüşme yapılan öğrenci ve öğretmenler de bu doğrultuda görüş bildirmişlerdir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının öğretmen odalarıyla ilgili düşünceleri incelendiğinde; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz, ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumsuz ve öğrencilerin %80'i olumsuz ve %20'si olumlu düşündüklerini, YDMÖSİ okulunda ise öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Terzioğlu'na (2005) göre öğretmen odaları, öğretmen ve yöneticilerin, kurul toplantısı, çalışma ya da sohbet amacıyla bir araya gelmelerine olanak veren

mekanlardır. Çok katlı binalarda her bir katta olması tercih edilir. Öğretmenler Odası, öğretmenlerin sınıftan sonra en çok buldukları özelleşmiş mekandır. Öğretmenlerin tenefüs saatlerinde rahat kullanabilmeleri için mekansal organizasyonda erişimi kolay bir yerde olmalıdır. Odada koltuk, kanepeler, sandalye, masa, eşya dolabı ve gardrop gibi temel donatım eşyalarının yanı sıra öğretmenlerin ders planı ve eğitim materyali hazırlama gibi işlerinde kullanabilecekleri bilgisayar ve yazıcının yer aldığı bir çalışma köşesi, genel kullanıma açık telefon, gazete, dergi vb. okuma malzemeleri ile posta kutusu ve duyuru kutusu bulunmalıdır. Öğretmen Odasının büyüklüğü öğretmen sayısına göre belirlenmelidir. Bu ölçüler baz alındığında DDMÖSİ ve ODMÖSİ okulundaki öğretmen odalarının yetersiz olduğu düşünülebilir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerden birisi de görüşlerini; *“Temiz değil. Siz bakın söyleyin. Buradayız işte. Hiç düzgün oturulabilir yanı var mı. Her şey eski”*(öğrt.45) şeklinde dile getirmiştir. Bu durumda öğretmenler Odasının, aktif olarak dinlenme, ihtiyaçlarını karşılama ve dersler için hazırlık yapmaları açısından yeterli koşullara sahip olmadıkları söylenebilir. Dinlenmeden, ihtiyaçlarını karşılayamadan dersine giden bir öğretmenin çok verimli olabileceğini düşünmek oldukça zordur. YDMÖSİ okulunda ise durum tam tersidir. Öğretmenler Odalarından genelde memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden birisi düşüncesini; *“Gayet temiz ve ferah. İhtiyaçlarımızı karşılayabilecek durumda. Kendimi iyi hissediyorum”*(öğrt.84) şeklinde ifade etmiştir. Bu durumun eğitim-öğretim sürecine olumlu yansıtacağı düşünülebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin okul binalarının renkleri ile ilgili düşünceleri ele alındığında; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz, ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin %80'i olumsuz ve %20'si olumlu düşündüklerini, YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin %60'ı olumsuz ve %40'ı olumlu, öğrencilerin ise %20'si olumsuz ve %80'i olumlu düşündükleri belirtmişlerdir.

Kıran (1993) eğitim yapılarının tasarımında, mekanların yaratılmasında ve onları meydana getiren öğelerde kullanılan renklerin, çocukların ruhsal ve tinsel açıdan sağlıklı eğitilmesi için önemli bir öğe olduğunu belirtmektedir. Demircioğlu (1997) eğitim yapılarında yeşil ve mavi renkleri ağırlıklı olmak üzere yer yer sıcak, canlı ve ilgi çekici renklerden yararlanmak gerektiğini, dersliklerde yeşil, mavi, gri, turkuaz gibi açık ve ışık yansıtıcı renklerin kullanılması ve dikkat dağıtıcı renklerden kaçınılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca dinlenme yerleri ve kantinlerde yeşil, turuncu ve kahverenginin tonlarının yanı sıra vurgulayıcı renk olarak açık mavi renk tercih edilmesine işaret etmiştir. Kıran (1993), *yeşil* rengin, mekanlarda sakin, hassas

yumuşak ve neşelendiren bir etki bıraktığını, *kırmızı* rengin heyecanlandırıcı ve uyarıcı bir etki yarattığını, *pembe* rengin küçük alanlarda kullanıldığında zenginliği ve önemi vurguladığını geniş alanlarda ise rahatsız edici bir etki yarattığını, *gri* rengin, maviye doğru giden tonlarda neşeli, beyaza doğru giden tonlarda ise huzurlu bir etki yarattığını ve beyaz rengin ise kullanıldığı mekanda güneş ışığını yansıtıyorsa uyarıcı, neşeli bir etki oluşturduğunu belirtmiştir. DDMÖSİ okulunda daha çok koyu kahverengi ve pembe renkler hakimdir. Koyu pembe rengin geniş alanlarda rahatsız edici bir etkisi olduğu Kıran (1993) tarafından vurgulanmıştır. Koyu kahverengi renk ise öğrenci ve öğretmenlerin tercih ettikleri bir renk değildir. Öğretmenlerden biri; “*Sanki özellikle sinirimizi bozmak için bu renklere boyuyorlar*” (öğrt.23) şeklinde görüşünü dile getirirken bir öğrenci de “*Renkler hiç çekici değil. Çekici olmadığı gibi itici de*” (öğrn.76) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. ODMÖSİ okulunda ise açık sarı ve pastel yeşili renkler hakimdir. Kıran (1993), yeşil rengin sakin, hassas yumuşak ve neşelendiren bir etki bıraktığını vurgulamıştır. Yeşil renklerin kullanılması öğrenci ve öğretmenler tarafından olumlu yorumlanırken bu durum sarı renk için geçerli değildir. Bu okuldaki bir öğrenci okul binasının rengi ile ilgili “*Şu sarı renk olmasa ne güzel olurdu. Bir kez bize danışsalar ölecekler sanki*” (öğrn.189) şeklinde görüş bildirmiştir. YDMÖSİ okulunda ise yeşil, beyaz ve gri renklerin hakim olduğu belirlenmiştir. Yeşil, beyaz ve gri okul binası için tavsiye edilen renklerdenidir. Bu renklerin yerindeliği öğretmen ve öğrenci görüşlerine de yansımıştır. Örneğin, öğrencilerden birisi, “*Okulumun renkleri harika. Adeta içimi açıyor*” (öğrn.390) derken, öğretmenlerden birisi de “*Renkler bana huzur veriyor ve rahatlatıyor*” (öğrt.79) şeklinde görüşünü belirtmiştir. Renklerin insan psikolojisini etkilediği ve okul binalarında renk seçiminin çok önemli olduğu söylenebilir. Bu durumda, DDMÖSİO ve ODMÖSİ okullarında sevilen renklerin öğretmen ve öğrenciler üzerinde olumludan çok olumsuz duygu ve düşünceler yarattığı; YDMÖSİ okulunda ise bu durumun tam tersine olumlu duygular yarattığı yargısına ulaşılabilir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının kütüphanesi ile ilgili düşünceleri değerlendirildiğinde; DDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi, öğrencilerin ise %80’i olumsuz düşüncelerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %20’si kütüphaneye hiç gitmedikleri için fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %60’ı olumsuz ve %40’ı olumlu, öğrencilerin ise tamamı olumlu düşüncelerini belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulundaki öğretmenlerin ve öğrencilerin de hepsi olumlu düşüncelerini belirtmişlerdir.

Terzioğlu (2005), kütüphaneyi; Öğrenci, öğretmen ve çevredeki kişilerin bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve çoğaltma amacıyla kullandığı mekanlar olarak açıklamıştır. DDMÖSİ okulundaki kütüphanenin özellikleri; “3m² büyüklüğünde, küçük bir masa ve yedi sandalyenin olduğu, klima bulunmadığı ve görevli olmadığı” şeklindedir. Bu durum öğretmen ve öğrenci görüşlerine olumsuz olarak yansımıştır. Öğrencilerden biri, “*Kütüphane kümes gibi. Bilgiye ulaşmak imkansız. Hocam söyler misiniz, evde internet de yok, ben nasıl ulaşacağım bu bilgilere?*” (öğrn.121) derken, öğretmenlerin birisi ise “*Bu şartlarda öğrenciyi araştırmaya teşvik etmek ne mümkün*” (öğrt.32) diyerek görüşünü ifade etmiştir. Yüksel (2004), kütüphanenin yetersiz olmasının o okulda araştırmaya önem verilmediğinin bir göstergesi olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Bu okulda araştırmaya teşvik edici bir örtük program olmadığı söylenebilir. ODMÖSİ okulundaki kütüphanenin özellikleri;“70m² büyüklüğünde. Büyük yuvarlak bir masa ve 12 sandalye mevcut. Klima bulunuyor. Görevli yoktur.” şeklindedir. Bu durum öğrenci görüşlerine olumlu yansımıştır. Öğrencilerden birisi “*Kütüphaneye gitmek adeta bir zevk*” (öğrn.198) derken diğer bir öğrenci ise “*Hiç çıkasım gelmiyor oradan. İnsana daha çok çalışma hissi veriyor*”(öğrn 208) demiştir. Öğretmenlerden birisi “*Kütüphane çok güzel. Hoş bir ortam var orada*” (öğrt.56) derken, başka bir öğretmen “*Biraz küçük geliyor okula*”(öğrt.51) demiştir. Öğretmenler bu konuda hem olumlu hem olumsuz görüşler ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise kütüphanenin özellikleri; “70m² büyüklüğünde. Büyük yuvarlak bir masa ve 20 sandalye mevcut. Klima bulunuyor. Görevli var” şeklindedir. Bu durum öğretmen ve öğrenci görüşlerine olumlu olarak yansımıştır. Öğrencilerden birisi “*Okulumuzun kütüphanesi bende araştırma ve öğrenme isteği yaratıyor*” derken, öğretmenlerden birisi ise “*Çok harika bir kütüphanemiz var. İnsan oraya gidip durmadan okumak istiyor*” demiştir. Kütüphanenin fiziki koşullarının öğrencileri araştırmaya ve öğrenmeye teşvik etmesi açısından ne kadar önemli olduğu ortadadır. Okullarda uygulanmaya çalışılan yeni eğitim programının üst düzey davranışları; öğrenmeyi öğrenme, araştırma ve inceleme yapabilme ve farklı kaynaklara ulaşabilme becerilerini gerçekleştirmeye çalıştığı düşünülürse, kütüphanelerinin yetersiz olmasının, bu hedeflere ulaşmayı güçleştireceği düşünülebilir.

Okullardan hiçbirisinde spor salonu olmadığı belirlenmiştir. Sadece YDMÖSİ okulunda okulun bahçesinde bir halı saha bulunmaktadır. Bu durum en azından açık programda yer alan beden eğitimi derslerinin amaçlarına yeteri kadar ulaşmasında engel olarak düşünülebilir. Yüksel (2004) spor salonunun donanımının çok yetersiz olmasının

o okulda uygulama ve spor faaliyetlerine gereken önemin verilmediğinin göstergesi olabileceğini belirtmektedir. Bir öğrencinin “ *Sağlıklı olmamız için spor yapmamız ve çeşitli spor dallarının öğrenmemiz isteniyor ama okulda spor salonu olmadığına göre bu bunu gerçekten istediklerine inanmıyorum.*” (Öğrn. 233) şeklinde düşüncesi de bu yargıyı desteklemektedir.

Okul binasının öğrenci ve öğretmenler üzerinde yarattığı duygular değerlendirildiğinde, DDMÖSİO öğrenci ve öğretmenlerin hepsi olumsuz duygulara sahip olduklarını belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğrenci ve öğretmenlerin %40’ı olumlu %60’ı olumsuz duygulara sahip olduklarını belirtmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin %80’i olumlu duygulara sahip olduklarını belirtirlerken %20’si olumsuz duygulara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ise tamamı olumlu duygulara sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Mimari yapının iyiye doğru gittikçe bu durumun öğrenci ve öğretmenlerin okula karşı duygularını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Aksine mimari yapının yetersiz olduğu durumlarda ise duyguların daha çok olumsuz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen ve öğrencilerin nasıl bir okul binası istediklerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde öne çıkan özellikleri; Temiz ve geniş, en çok iki katlı, güzel, çekici renklere boyanmış, sınıfların donatımı yeterli, geniş bir kantini olan, spor salonu bulunan, geniş bir kütüphanesi ve tiyatro salonu olan, uygulama ve akıllı sınıfları olan, insana öğrenme ve öğretme zevki veren, koridorlarda çiçekleri olan, geniş bir öğretmenler odası olan bir yer şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrenciler ve öğretmenler tarafından istenen bu özelliklere sahip bir ilköğretim binasının hem açık programın uygulanmasına elverişli bir yer olacağı hem de fiziksel özellikler açısından örtük programın açık programı destekleyeceği söylenebilir.

Bu bulgular bütün olarak değerlendirildiğinde; mimari özellikleri iyi olan okullardaki öğrenci ve öğretmenlerin binalar hakkındaki görüşlerinin ve ürettikleri metaforların daha çok olumlu yönde olduğu söylenebilir. Mimari özellikleri iyi ve yetersiz olan okullarda bunun tam tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Eğitim programları ne kadar geliştirilirse geliştirilsin programın uygulanacağı yerler okul binalardır. Okulu görünce içine karamsarlık çöken, sınıflarda boğulduğunu söyleyen, pislikten, ayağına bir ayran veya şalgam kutusu değmeden yürüyemeyen, dinlenebileceği öğretmenler odası olmayan, sınıfında hiçbir materyali olmayan öğretmenlerin okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini, öğrencileri açık programın hedeflerine ulaştırmalarını beklemek oldukça zor olacaktır. Uygulama için dersliği olmayan, araştırma için kütüphanesi

yetersiz olan, spor için salonu olmayan bir okulda ise olumlu özellikler taşıyan, açık programa destek olabilecek bir örtük program olduğunu söylemek de zordur.

Burden'in (1995) belirttiği gibi, temiz, bakımlı, iyi donanımlı okulların yalnız morali değil başarıyı da olumlu yönde etkileyeceği ve bu okuldaki öğretmen ve öğrencilerin de bu durumdan olumlu etkileneceği söylenebilir. Okulu görünce kendini iyi hisseden, sınıflarının donatımı yeterli olan, kendini önemli hisseden, temizliği yeterli bulan ve dinlenebilecek bir öğretmenler odası olduğunu söyleyen öğretmenlerin okula karşı olumlu tutum geliştirmelerinin daha kolay olacağı düşünülebilir.

5.2. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçesine İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Tartışma ve Yorum

Farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerine ilişkin ürettikleri olumlu metaforlar üç tema altında bir araya getirilmiştir. Bu temalar; “Doğanın ve temizliğin sembolü olarak okul bahçesi” , “Oyun ve mutluluğun sembolü olarak okul bahçesi” ve “Eğitim- öğretim ve spor merkezi olarak okul bahçesi” temalarıdır. Farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerine ilişkin ürettikleri olumsuz metaforlar ise üç tema altında bir araya getirilmiştir. Bu temalar; “Kirli ve düzensiz bir yer olarak okul bahçesi” , “Sıkıcı bir yer olarak okul bahçesi” ve “Yetersiz ve estetik olmayan bir yer olarak okul bahçesi” temalarıdır.

DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin %15'i olumlu, %85'i olumsuz, öğretmenlerin ise hepsinin olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir. ODMÖSİ okulunda öğrencilerin %58'i olumlu, %42'si olumsuz, öğretmenlerin %7'si olumlu, %93'ü olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğrencilerin %86'sı olumlu, %14'ü olumsuz, öğretmenlerin %92'si olumlu, %8'i ise olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir.

Öğrenci ve öğretmenlerin okul bahçelerinin genel durumu ile ilgili görüşmelerle ulaşılan bulgular dikkate alındığında; DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündükleri belirlenmiştir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %90'ı olumsuz, %10'u olumlu, öğrencilerin ise %60'ı olumlu, %40'ı olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Terzioğlu'ne göre, (2005) okul bahçeleri, öğrencilerin

ders dışında oyun oynama, temiz hava alma gibi ihtiyaçlarına yönelik alanlardır ve okul bütünü önemli bir parçasını oluştururlar. Bu alanlar öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini destekleyerek okul içinde verilen eğitimin devamlılığını sağlayan son derece önemli gelişme ve öğrenme ortamlarıdır. Bu görüşten hareketle DDMÖSİ okulundaki öğrencilerin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimlerini destekleyecek bir okul bahçesine sahip olmadıkları söylenebilir. Bu okuldaki bir öğrenci bu sıkıntıyı “*Bahçede kendimizi geliştirecek, bizi rahatlatacak hiçbir şey yok*” (öğrn.110) şeklinde ifade etmiştir. Bu sıkıntılı ifadelerin ODMÖSİ okulunda da öğretmen ve öğrenciler tarafından paylaşıldığını söyleyebiliriz. Bu okuldaki bir öğretmen düşüncesini, “*Kuru yetersiz bir bahçe burası. Nasıl dinleneceğiz, nasıl öğreteceğiz aklım almıyor*” (öğrt.44) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmelerde öğretmen ve öğrencilere okul bahçelerinin, oyun alanları, yeşil alanları, temizliği, zemini ve çevre düzenlemesi bölümleri ile ilgili sorular sorulmuş ve verdikleri yanıtlar doğrultusunda ulaşılan bulgular aşağıda tartışılmıştır.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin oyun alanlarıyla ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %10’u olumlu %90’ı olumsuz, öğrencilerin ise %60’ı olumlu, %40’ı olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin hepsi olumlu düşünürken, öğrencilerin %70’i olumlu, %30’u olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. Mangır ve Aktaş’ın (2005) belirttiği gibi, oyun, çocuğun kendini, duygularını ifade edebildiği, yeteneklerini geliştirebildiği, yaratıcı potansiyelini kullandığı dil, zihin, sosyal, duygusal ve motor becerilerini geliştirebildiği en önemli fırsattır. Kısaca oyun, çocuk için en doğal ve en aktif öğrenme ortamıdır. Çocuk için bu kadar önemli ve yararlı olduğunu ifade ettiğimiz oyun, ona araştırma, gözlem yapma, keşfetme, yeni beceriler geliştirme ve başarısızlık endişesi duymadan yeni ve değişik roller alma imkanı sağlar. Ayrıca çocuk, arkadaşlarıyla birlikte oynadığı oyunda paylaşma, yardımlaşma, çevre ile olumlu ilişkiler kurma, kurallara uyma, başkalarının haklarına saygı gösterme ve sorumluluk alma gibi temel toplumsal kuralları da öğrenmektedir. Çocuk için yaşamı öğrenme aracı olan oyun, onun fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gelişimi açısından çok büyük öneme sahiptir. Wooley, Armitage, Bishop, Curtis ve Ginsborg (2006) de ilköğretimdeki çocukların çoğu için günün önemli bir bölümünün, dışarıda oyun oynamaya gidebildikleri teneffüsler olduğunu ve bu zaman aralarının sadece oyunların çocuklara sağladığı yararları değil, aynı zamanda bir takım akademik yararlar

da sağladığını belirtmektedir. Öğrenciler, oyun için yeterli zaman bulduklarında, akademik görevleri daha başarılı bir şekilde yerine getirmekte, daha hızlı ve anlayarak öğrenmektedir.

DDMÖSİ okulunun bahçesinde oyun alanı neredeyse hiç yoktur. ODMÖSİ okulunda az da olsa oyun için ayrılan bir bölüm bulunmaktadır. YDMÖSİ okulunda ise oyun için ayrılmış bölümler bulunmaktadır. Oyun alanı olmayan veya yetersiz olan okul bahçelerinde oyunun bir araç olarak kullanılamayacağı ortadadır ve bu durum öğrencilere olumsuz olarak yansımaktadır.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçesinin yeşil alanlarıyla ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumlu, öğrencilerin ise %70'i olumlu, %30'u olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Okulların bahçeleri yeşil alanlar bakımından ele alındığında; YDMÖSİ okulu dışındaki diğer iki okulda yeşil alanların yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Çim alanlar YDMÖSİ okulunda belli bir oranda var olmasına rağmen diğer okullarda bulunmamaktadır. Yine toplu ağaçlık YDMÖSİ okulunda olduğu halde ODMÖSİ okulunda bahçenin yarıya yakın bölümünde, DDMÖSİ okulunda ise hiç bulunmamaktadır. Başar (2000), okullarımızın önem vermeleri gereken yeşil alanlarının yetersizliğinin, eğitsel bir kısım fırsatların kaçmasına yol açtığını, ayrıca okullarımızda eğitsel amaçlı kümes, arıcılık, hayvanat bahçesi, meteoroloji köşesi, trafik köşesi vb. bulunmadığını ve bu eksiklerin işlevsel ve hayata hazırlayıcı bir eğitimin önünde engel oluşturduğunu belirtmiştir. Bu görüşten hareketle, okullarımızın hemen hepsinde okul bahçesinde olması gereken bu bölümlerin eksik olmasının veya hiç olmamasının öğrenciyi hayata hazırlaması için gerekli öğrenme yaşantılarının sağlanmasında engel oluşturabileceği söylenebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçe duvarıyla ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %60'ı olumlu, %40'ı olumsuz, öğrencilerin ise %60'ı olumlu, %40'ı olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Terzioğlu'na (2005) göre, okul bahçesinin kuşatma duvarı çevre ile iletişimi engellemeyecek yükseklikte olmalıdır. DDMÖSİ okulunda ise

bahçe duvarı oldukça yüksektir ve bu durum öğrenci ve öğretmen görüşlerine olumsuz olarak yansımıştır. Örneğin öğrencilerden birisi; *“Duvar o kadar yüksek ki kendimi hapishanede hissediyorum”* (öğrn.54) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aynı olumsuz ifadeler ODMÖSİ oklundaki öğrencilerde de vardır. Öğrencilerden biri; *“Duvar o kadar yüksek ki sanki esir kampındayız gibi kendimi kötü hissediyorum”* (öğrn.233) demiştir. YDMÖSİ okulunda ise bahçe duvarının yüksek olmaması ve resimlerle kaplı olması öğrenci ve öğretmenleri olumlu şekilde etkilemiştir. Öğrencilerden birisi; *“Duvarlar rengarenk ve alçak olduğundan kendimi iyi hissediyorum”* (öğrn.345) derken, öğretmenlerden birisi ise *“ Duvarlar alçak ve etrafı görmemize engel değil. İnsanı sıkıyor bu yüzden”* (öğrt.80) diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerinin temizliği ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin hepsi olumlu, öğrencilerin %30'u olumlu, %70'i olumsuz, YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Temiz bir çevrenin eğitim-öğretim ve sağlık açısından önemi tartışılmazdır. YDDMÖSİ okulunda temizliğin temizlik şirketi elemanlarınca yapılması öğretmen ve öğrencilerin bahçe temizliğinden memnun olması sonucunu doğurduğu söylenebilir. DDMÖSİ okulunda ise durum tam tersidir. Öğrenci ve öğretmenler bahçenin sürekli kirli kaldığını belirtmişlerdir. Bu durum öğrenci ve öğretmen görüşlerine olumsuz olarak yansımıştır. Örneğin bir öğretmen; *“ Bahçede şalgam ve ayran kutularına basmadan yürümek imkansız. Her taraf iğrenç. Binaya hapsoldük. Ne dinlenebiliyoruz ne de dışarı da ders yapabiliyoruz”* (öğrt.17) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bu durum, bahçe temizliğinin ders aralarının sağlıklı ve verimli geçirilmesinde, çok önemli bir etkisi olduğunu düşündürmektedir. Bahçe temizliğinin öğrencilerin çevreye saygı değeri kazanmasında önemli bir rolü vardır. Sarı (2007, 327), bahçede çöpleri yere atmanın, öğrencilerin çevreye saygı değerini içselleştirmediklerinin bir işareti olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerde çevresel duyarlılık yaratabilmek için okulun fiziksel olanaklarının önemi vurgulanarak, binadaki ortak kullanım alanlarının kapalı alanların yeterliği ve kullanışlı oluşu ile bahçenin yeterli ve çim olmasının önemli faktörler olduğu ve bireyin sosyal ve ruhsal gelişiminin ve eğitim ortamında güvenliğinin sağlanması açısından okul çevresinin bu özelliklere sahip olması gerekmektedir (Demokratik eğitim Kurultayı, 2004, 530).

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerinin zemini ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİO ve ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin

hepsi olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. YDMÖSİ okulunda ise öğretmenlerin %80'i olumlu, %20'si olumsuz, öğrencilerin ise, %80'i olumlu, %20'si olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir. Terzioğlu'na (2005) göre okul bahçesinde; toplanma alanı, tasarlanmış oyun yapıları, yaratıcı oyun alanları, sessiz oyun alanları, sert zemin oyun alanları bulunmalı ve bunlar için gereken zemin ne sert ne yumuşak olmalıdır. Bunun yanı sıra çim oyun alanları için de çim alanları bulunması gerekmektedir. Okullarımıza baktığımızda YDMÖSİ okulunda zeminin genelde beton olduğu ve çok az bir bölgede çim alan bulunduğu, ODMÖSİ okulunda zeminin beton olduğu ve bazı bölümlerde toprak alan bulunduğu ve DDMÖSİ okulunda ise bahçenin tamamıyla beton bir zeminle kaplandığı tespit edilmiştir. Zeminin sert olması veya yeteri kadar çim alan olmaması öğrenci ve öğretmenlerin bahçeyi tam olarak verimli şekilde kullanamamaları sonucunu doğurmuştur. Örneğin öğrencilerden birisi; *“Bahçe geniş ama zemin beton olduğunda oyun oynamaya korkuyoruz”* (öğrn34) derken, öğretmenlerden birisi; *“Bahçede faaliyet yapmaktan çok korkuyorum. En küçük düşmelerinde bile yaralanıyorlar. O yüzden dışarı sık çıkamıyoruz”*(öğrt.60) şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Üç okulda da zeminin uygun olmaması, bahçenin amaçlara uygun şekilde kullanılmadığını düşündürmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerinin çevre düzenlemesi ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %60'ı olumlu, %40'ı olumsuz, öğrencilerin %40'ı olumlu, %60'ı olumsuz düşündüklerini, YDMÖSİ okulunda ise öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. DDMÖSİ okulunda bahçe düzenlemesinin yeterli düzeyde olmamasının öğrenci ve öğretmen görüşlerine olumsuz yansıdığı söylenebilir. Örneğin öğretmenlerden birisi; *“Ne düzeni. Bahçede ne var ki düzenlenecek”*(öğrt10) diyerek görüşünü ifade etmiştir. ODMÖSİ okulunda çevre düzenlemesinin çok kötü olmadığı ama daha iyi olabileceği belirtilmiştir. Örneğin bir öğretmen; *“Çevre düzenlemesi fena değil ama yeşil alanlar artırılırsa düzenlemenin bir anlamı olur”*(öğrt.50) şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. YDMÖSİ okulunda ise çevre düzenlemesi öğrenci ve öğretmenler tarafından çok beğenilmektedir ve öğrenci ve öğretmenlerin düşüncelerine olumlu şekilde yansımıştır. Öğretmenlerden biri; *“Bizim okula ödül verilmeli. İnsanı rahatlatıp mutlu eden bir görünümü var bahçemizin”* (öğr70) şeklinde düşünürken bir öğrenci de; *“İnsanın gözüne hoş gelen ve ruhunu okşayan bir çevre düzenlemesi var”* (öğrn376) şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Bu durum, çevre düzenlemesinin öğrenci

ve öğretmen görüşlerini etkileme bakımından oldukça önemli olduğunu düşündürmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin okullarının bahçelerine karşı hissettikleri duygularla ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, DDMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumsuz düşündüklerini ifade etmişlerdir. ODMÖSİ okulundaki öğretmenlerin %40'ı olumlu, %60'ı olumsuz, öğrencilerin %30'u olumlu, %70'i olumsuz düşündüklerini, YDMÖSİ okulunda ise öğretmen ve öğrencilerin hepsi olumlu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu durum, bahçenin fiziki şartlarının (oyun alanları, yeşil alanlar, temizlik, zemin, çevre düzeni vb.) öğretmen ve öğrenci görüşlerini ve duygularını etkilemede önemli bir unsur olduğunu düşündürmektedir.

Okul bahçeleri ile ilgili bulgular bütün olarak değerlendirildiğinde, YDMÖSİ okulunda bahçenin istenilen özelliklere genelde sahip olduğu, ODMÖSİ okulunda kısmen yeterli olduğu ve DDMÖSİ okulunda ise tamamıyla yetersiz olduğu öğretmen ve öğrenci görüşleriyle ortaya çıkmıştır.

Tunbiş (1993), okul bahçelerinin hem dinlenme ve oyun hem de okul içi ve dışı eğitim için gerekli olan bir öğrenme alanı biçiminde düşünülmesi ve ders aralarında spor, oturma ve dinlenme olanağı sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. Okul bahçesinin yetersiz olduğu DDMÖSİO ve ODMÖSİ okulunda dinlenmenin, oyun oynamanın ve ders dışı bir öğrenme alanı olarak kullanmanın zorluğu öğretmen ve öğrenci görüşlerine yansımıştır. DDMÖSİ okulundan bir öğretmen “*Teneffüslerde dışarı çıkmak, dinlenmek ne mümkün! Adeta öğretmenler odasına hapsedik*” (öğrt.22) derken, aynı okuldan bir öğrenci “*Hocam bir oyun bile oynayamıyoruz. Dinlemeden derse gidiyoruz. Kafamız şişiyor*” (öğrn.67) diyerek düşüncesini ifade etmiştir. ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerde benzer şekilde görüş belirtmişlerdir. Dinlenmeden, rahatlayamadan ders anlatmaya giden bir öğretmeni ve ders dinlemeye giden bir öğrenciyi düşündüğümüzde, derslerin veriminin nasıl olacağı sorusu akla gelmektedir. Dinlenmeden ders anlatan bir öğretmenin, veriminin düşeceği söylenebilir. Yine dinlenme olanağı bulamadan ders dinlemeye çalışan bir öğrencinin de dersi anlamasının güçleşeceği akla gelmektedir. Okul bahçesi istenilen düzeye yakın özellikler taşıyan YDMÖSİ okulunda ise durum tam tersidir. Örneğin bir öğrenci “*Bahçeye çıkınca huzur buluyorum. Adeta tüm yorgunluğum gidiyor. Derse dipdiri gidiyorum*” (öğrn.388) derken, bir öğretmen de “*Ağaçların altında iki dakika yürümem yeterli. Ders anlatmak çok zevkli insan dinlenince*” (öğrt.79) diyerek düşüncesini açıklamıştır. Bu okuldaki öğretmen ve

öğrencilerin ders aralarında dinlenebildikleri ve bunun eğitim-öğretime olumlu yansıdığı söylenebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin nasıl bir okul bahçesi istediklerine ilişkin görüşlerinde öne çıkan özellikleri; Geniş ve temiz olmalı, oyun parkları olmalı, yumuşak zeminli olmalı, ağaçlar ve yeşil alan olmalı, oturacak bankları olmalı, kamelyaları ve kantini olmalı, duvarlar alçak ve resimlerle süslü olmalı, rengarenk kokulu ağaçlar olmalı, spor yapmaya müsait alanlar olmalı, kum havuzları olmalı, salıncakları ve parkları olmalı vb. şeklindedir. Bu özelliklerin okul bahçelerinin nasıl olması gerektiği konusunda önemli bulgular olduğu söylenebilir.

Terzioğlu (2005) bir okulun bahçesinde bulunması gereken bölümleri şu şekilde belirtmiştir; Oyun, dinlenme ve spor alanları, toplanma alanı, tasarlanmış oyun yapıları, yaratıcı oyun alanları, sesiz oyun alanları, kum ve su oyun alanları, sert zemin oyun alanları, çim oyun alanları, uygulama bahçesi, dolaşım ve oturma alanları. Bu bölümler bir arada düşünüldüğünde üç okulda da gereken bölümlerin tam anlamıyla bulunmadığı söylenebilir. Bu durum özellikle DDMÖSİO ve ODMÖSİ okulundaki öğretmen ve öğrencilerin okul bahçeleri hakkında olumsuz düşüncelerinin ve olumsuz metaforlar üretmelerinin nedenlerinden biri olarak düşünülebilir.

Okulun bahçesine girince içinde karamsarlık, ümitsizlik oluşan ve içindeki olumlu motivasyonun anında yok olduğunu söyleyen bir öğretmenin okula karşı olumlu tutum geliştiremeyeceği söylenebilir. Bu durum açık ve örtük program açısından istenmeyen bir durumdur. Açık programın uygulayıcısı öğretmendir ve daha bahçeden içeri adımını attığında tüm olumlu duygularının yitiren bir öğretmenin açık programın hedeflerine ulaşmasında ne kadar etkili olacağı düşündürücüdür. Ayrıca okula karşı motivasyonu olumsuz etkileyen bir örtük programın varlığı da açık programın örtük program tarafından desteklenmesinin zor olacağını akla getirmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, araştırma sorularına paralel olarak sunulmuş, daha sonra ulaşılan sonuçlar doğrultusunda hem uygulamaya yönelik hem de benzer konularda yapılacak araştırmalara yönelik yapılacak araştırmalara yönelik öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

6.1. Sonuçlar

6.1.1. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Binalarına İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Sonuçlar

1. Okulların genel görünümünün ve fiziki mekan uygunluğunun, eğitim-öğretim kalitesini etkilemede önemli bir faktör olduğu kullanıcı görüşleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır.
2. Mimari özellikleri iyi olan okullardaki öğretmen ve öğrencilerin okullarına karşı olumlu duygular geliştirdikleri, mimari özellikleri iyi olmayan okullardaki öğretmen ve öğrencilerin ise okullarına karşı olumsuz duygular geliştirdiği ortaya çıkmıştır.
3. Mimari özellikleri iyi olan okullardaki öğretmen ve öğrenciler yoğun olarak olumlu temalar altında; mimari özellikleri iyi olmayan okullardaki öğretmen ve öğrenciler ise yoğun olarak olumsuz temalar altında metafor üretmişlerdir.
4. Mimari özellikleri farklı üç okulda da mekanların işlevselliği bakımından önemli eksiklikler bulunmaktadır. Örneğin, merdivenler, dersliklerin donatımı, koridorlar ve tuvaletlerin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.
5. Mimari özellikleri orta ve iyi düzeyde olan okullardaki kütüphaneler kullanıcılar tarafından yeterli bulunurken, düşük düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulunda yetersiz bulunmuştur.
6. Yüksek düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundaki öğretmen ve öğrenciler, tuvaletleri yeterli bulurken, düşük ve orta düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundaki öğretmen ve öğrenciler okullarındaki tuvaletleri yetersiz bulmuşlardır.

7. Yüksek düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundaki öğretmen ve öğrenciler öğretmen odalarını yeterli düzeyde bulurken, düşük ve orta düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okulundaki öğretmen ve öğrenciler okullarındaki öğretmen odalarını yetersiz bulmuşlardır.

6.1.2. Farklı Mimari Özelliklere Sahip İlköğretim Okullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin Okullarının Bahçelerine İlişkin Görüşleri ve Ürettikleri Metaforlarla İlgili Sonuçlar

1. Yüksek düzeyde mimari özelliklere sahip ilköğretim okulunda okul bahçesinin istenilen düzeyde olduğu belirlenirken, orta ve düşük düzey mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarında okul bahçesinin yetersiz olduğu vurgulanmıştır.
2. Okul bahçesinin yeterli olduğu vurgulanan okulda bu alanda yoğun olarak olumlu temalar altında metaforlar üretilirken, yeterli olmayan okullarda daha çok olumsuz temalar altında metaforlar üretildiği ortaya çıkmıştır.
3. Okul bina ve bahçelerinin yeterli olduğu okuldaki öğretmen ve öğrenciler okula karşı olumlu tutum geliştirirken, bina ve bahçelerin yetersiz olduğu okullardaki öğretmen ve öğrenciler okula karşı genelde olumsuz tutum geliştirmişlerdir.
4. Mimari özellikleri farklı olan üç okulda da fiziksel engellilere yönelik herhangi bir düzenlemeye rastlanmamıştır.
5. Okulların hiçbirinde okul bahçelerinde yaratıcı oyun alanları, kum ve su oyun alanları ve çim oyun alanlarının bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

6.2. Öneriler

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda uygulamaya ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Araştırma kapsamındaki okullarda gerekli olmasına rağmen olmayan bölümler bulunmaktadır. Bu bölümler il milli eğitim müdürlüğünce oluşturulacak bir komisyon tarafından tespit edilmeli ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın bundan sonraki yapacağı projelerde eksik olan bu bölümlere yer verilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca okul yapısının en doğru şekilde kullanımını sağlamak

amacıyla okul yönetici ve öğretmenlerine bina (tesis) yönetimi konusunda eğitim desteği sağlanmalıdır.

2. Okul mimarisinin estetik durumunun öğretmen ve öğrenci görüşlerini etkilediği düşüncesinden hareketle, binaların yapı aşamasında ve bahçe düzenlemesi sürecine mimarlar, mühendisler, eğitimciler, ve çocuk gelişimcileri de katılmalıdır.
3. Kullanılan ve yapılacak olan okullarda renk seçimi öğretmenler veya öğrenciler tarafından yapılmalı, sınıf ve çevre düzenlemelerinde öğretmen ve öğrencilerin fikirleri alınmalıdır.
4. Eğitim ortamlarının temiz ve hijyenik olmasının öğrenci sağlığı açısından son derece önemli olduğu düşünülürse, temizlikle ilgili donatım ve temizlik amacıyla kullanılan malzemelerin yeterli nitelik ve nicelikte olması sağlanmalıdır. Ayrıca okul görevlilerinin yetmediği durumlarda gereken önlemler alınarak, personel ve ödenek miktarı yeterli hale getirilmelidir.
5. Sınıflardaki donatım için eksik olan araçlar tespit edilmeli ve teminine çalışılmalıdır. Ayrıca sınıfların donatımı ve yerleşimi ergonomik ilkelere göre düzenlenmelidir.
6. Araştırma kapsamındaki okullarda oyun alanları ve spor salonları konusunda eksikler olduğu tespit edilmiştir. Yapılacak okullar, oyun alan ve spor salonu eksiklerini giderecek şekilde planlanmalıdır. Ayrıca okul bahçelerinin çocuğun çalışma, başarı, araştırma ve yaratma becerilerini geliştirecek her türlü sportif, sanatsal ve bahçe çalışmaları yapabilecek zengin bir çevre haline dönüştürülmesi sağlanmalıdır.
7. Fiziksel engelli öğrencilerin yaşamını kolaylaştırıcı özel donanım ve düzenlemeler yapılarak bu öğrencilerin sorunları giderilmelidir. Bu düzenlemeler yapılarak engelli öğrencilerin sorunları giderilmelidir.

6.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada farklı mimari özelliklere sahip ilköğretim okullarındaki öğretmen ve öğrencilerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki düşünceleri ayrıntılı incelenmeye çalışılmıştır. Başka bir araştırmada okul yapıları konusunda mimarların, mühendislerin, çocuk gelişimcilerinin görüşleri alınarak “Nasıl bir okul bina ve bahçesi” sorusuna cevap aranabilir.

2. Yapılan alanyazın taramalarında Türkiye’de okul bahçeleri ile ilgili çok az çalışmaya rastlanmıştır. Okul bahçesinin oyun alanları, zemini, genişliği konularını ayrıntılı olarak inceleyen araştırmalar yapılabilir.
3. Okul bahçesinde yer alan oyun alanlarının nasıl tasarlanması gerektiği öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenebilir.
4. Okul binasının fiziksel durumunun öğrenci başarısına etkisi, fiziksel olanakları iyi olan okullarla, fiziksel olanakları iyi olmayan okullardaki öğrencilerin başarıları karşılaştırılarak ortaya çıkarılmaya çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, P. (2000), "Mimarinin Biçimlenmesinde Kültürel Etkenler", *Yüksek Lisans Tezi*
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Adem, M. (1997) *Eğitim Planlaması*, Ankara: Şafak Matbaacılık
- Akar, R. ve Sadık, F. (2003), "İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Açıdan Değerlendirilmesi", *Eğitim ve Bilim*, 130, 16-23,
- Akgül, M. K. ve Yıldırım, F. (1995), "Eğitim Araçlarının Kullanımında Ergonomik Ölçülerin Önemi", *5. Ergonomi Kongresi*, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları Serisi, No: 372, 428-437
- Akın. G. (1998), "İlköğretim Sıra ve Altlıklarının Tasarımında Antropometrik Veriler", *Ankara: 6. Ergonomi Kongresi*, 27-29 Mayıs Ergonomi ve Yaşam Kalitesi Bildirileri, (M,P,M. Yayınları, No:662).
- Alkan, C. (1994), "Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü*, Yayın No: 168. Ankara: A.Ü. Basımevi
- Aşıcı, H. (1993), "İlköğretim Uygulamasına Geçen Okullarda Ortaya Çıkan Problemler", *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, A. (2000), *Sınıf Yönetimi*, (2.Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, M. A. (2000), "İlköğretim Okullarının İşgören ve Fiziki Olanakları 4. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu", *EğitimFakültesi Dergisi* Sayı:8, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Başar, H. (2001), *Sınıf Yönetimi* (5.Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1992), "Temel Eğitim ve Yönetimi", A.Ü, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*,Ankara.
- Baykal, A. (1995), "Okul Tasarımında Eğitim Teknolojisinin Yeri", *4. Ulusal Kalite Kongresi*, İstanbul: Türk Sanayici ve İşadamları Derneği.
- Bıldır, C. (1995), "İlköğretim Okullarının Amacına Ulaşma Derecesi Çanakkale ili örneği", *Yüksek Lisans Tezi*, TODAİE, Ankara.
- Biçer, M.(1993), "Ankara İl Merkezindeki Ana Sınıfları İle Uygulama Anaokullarının Fiziki Özellikler Açısından Kıyaslanarak Değerlendirilmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Boostrom, R. (1998),Safe Spaces': "Reflection on an Educational Metaphor", *Curriculum Studies*, 30 (49, 397 – 408.

- Brophy, J. E. (1988), “*Educating Teachers About Managing Classrooms and Students*”,
<http://eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/>
 adresinden 28.05. 2009 tarihinde alınmıştır.
- Creswell, J. W. ve Miller, D. L. (2000), “Determining Validity In Qualitative Inquiry”,
Theory Into Practice, 39 (3), 124 – 130.
- Çınar, O., Tekfur, E. ve Tekfur, M. (2006), “İlköğretim Okulu Öğretmen ve
 Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı
 Hakkındaki Görüşleri”,
[http://209.85.129.132/custom?q=cache:81B_t56rfYJ:web.inonu.edu.tr/~e
 fdergi/dergi/ocinar.pdf+altyap%C4%B1](http://209.85.129.132/custom?q=cache:81B_t56rfYJ:web.inonu.edu.tr/~efdergi/dergi/ocinar.pdf+altyap%C4%B1) Adresinden 10.06.2009 tarihinde
 alınmıştır.
- Çınkır, Ş. (1996), “Okul Büyüklüğünün Öğrenci Başarısı ile İlişkisi”, *Yüksek Lisans
 Tezi*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Demircioğlu, A. B. (1997), *İstanbul Genelinde Ortaöğretim Yapılarının Kullanıcı
 Sorunları Açısından İncelenmesi*, Yıldız Teknik Üniversitesi
 Kütüphanesi, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2004), *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Demirel, Ö. (2005), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, (8. Baskı),
 Ankara: Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
- Demirkıran, H. (1995), “Eğitim Kalitesine Uygun Öğrenme Mekanlarının Tasarımı”, 5.
Ergonomi Kongresi, İstanbul: Milli Prodüktivite Yayınları, No: 570, 413-
 420.
- Demokratik Eğitim 4. Kurultayı (DEK), 1-5 Aralık 2004, Ankara, Eğitimsen
 Yayınları (2005).
- DETYA. (2002), “Building Beter Outcomes: The Impact of School Infrastructure on
 Student Outcomes and Behaviour”, *Department of Education, Training
 and Youth Affair*.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2007), “İlköğretim Okullarında Oluşturmacılık Ne Kadar
 Oluşturuldu? : Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji ve Matematik
 Derslerinde Karşılaştırılmalı Bir İnceleme”, *16. Ulusal Eğitim Bilimleri
 Kongresi 5-7 Eylül 2007*, Gaziosmanpaşa Eğitim Fakültesi, Tokat.
- Durmuş, H. (1982), “Öğrenci Başarısında Bina ve Kadronun Etkileri”, *Çağdaş Eğitim*,
 63, 39-40.

- Erdoğan, Z. (2001), “İlk ve Orta Dereceli Okulların Ergonomik Açından İncelenmesi ve İyileştirme Önerileri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eğitim Reformu Girişimi (ERG, 2005), *Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu*,
http://www.erg.sabanciuniv.edu/docs/mufredat_raporu.doc. Adresinden 12.05.2009 tarihinde alınmıştır.
- Erkan, N. (1997), *Ergonomi Verimlilik, Sağlık ve Güvenlik İçin İnsan Faktörü Mühendisliği*, Ankara: M.P.M. Yayınları, No:373.
- Gök, H.(2000), “İlköğretimde Okul Binalarının Kullanım Durumu: Zaman ve Ergonomik Açından Elazığ İli Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Gömlüksiz, M., Temel, A. (1993), “Okul Yapıları Açısından Özel ve Devlet Okullarının Görünümü”, 21.Yüzyıla Doğru Eğitim Yapıları Sempozyumu (İlk-Ortaöğretim), Politikalar- Planlama- Tasarım, Yıldız Teknik Üniversitesi, *Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, 26-35, Yıldız-İstanbul.
- Graham H.; Beall, D. L.; Lussier, M.; McLaughlin, P.; Zidenberg-Cherr, (2 *Use of School Gardens In Academic Instruction*, Journal of Nutrition Education and Behavior, 37(3), 147-51. www.jneb.org
- Gülüm, V. (2008), “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Uygulanmakta Olan Yeni Beden Eğitimi Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilirdirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Adana.
- Gün, B. (2001), “İlköğretim Okul Binalarının Bugünkü Yapılaşma Durumu Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gür. Ş. N. ve Zorlu T. (2006), *Çocuk Mekanları*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları
- Hasırcı, D. (2000), “The Effects of the Design and Organization of Learning Environments on Creativity: The Case of Two Sixth Grade Art-room”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Bilkent University.
- Hight, D. (1983), “The Influence of School Building Age Upon Teachers Attitudes Toward the School Building In Which They Teach”, a Dissertation Submitted to The Graduate Faculty of the University of Georgia in Partipal Fulfillment of the Requirements forth Dgree Athens, Georgia

- Jackson, P.W.(1968). *Life In Classrooms*, New York, Teachers College Press
- Kemiksiz, Z. (2002), “Öğrenciler Tarafından Daha Çok Sevilecek Bir Okulun Özellikleri Ankara İli Haymana İlçesi Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kilpatrick. A. (2003), “Facility Condition As An Influence On School Climate: A Study of Two Separate Secondary School Settings”, *Doktora Tezi*, The Universe of Alabama, Tuscaloosa, Alabama
- Kıran, A. (2002), “Eğitim Yapılarında Renk”, *21. Yüzyıla Doğru Eğitim Yapıları Sempozyumu (İlk-Ortaöğretim) Politikalar-Planlama-Tasarım*, YTÜ-İstanbul. 114-120
- Küçükahmet, L. (1986), “Okul Binalarının Eğitsel Kullanımı”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*,113, 9-15.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005), *Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil*, İstanbul: Paradigma Yayınları
- Mangır, M. ve Ataş, Y. (1993), “Çocuğun Gelişiminde Oyunun Önemi”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 26,14-19.
- MEB. (1995), *Özel öğretim kurumları kanunu*, Özel öğretim kurumları genel müdürlüğü, Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- MEB. (1997), *İlköğretim yapıları el kitabı*, İlköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB. (2001), *Milli Eğitim, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı*, Ankara.
- MEB. (2001), “Temel Eğitim Programı”, *Temel eğitim programları bülteni*, Ankara
- MEB.(2002), *İlköğretim Yapıları*, Yatırım ve Tesisler Dairesi Başkanlığı, Ankara
- Meydan Larousse Ansiklopedisi (2004), (Cilt No:4 315). İstanbul: Meydan Yayınevi
- Onat, E. (1990), *Mekansal Organizasyonlarda İhtiyaç Programlaması*, Ankara: Teknik Yayınevi.
- Özbayraktar, M. (2002), “İlköğretim Okullarının Kurumsal- Toplumsal ve Fiziksel Analizi”, *Doktora Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özbulut, H. (1999), “1980 Sonrası Dönemde Ortaöğretim (Lise) Tıp Binalarının Ankara’da Uygulanmış Üç Örnek Aracılığıyla Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özüekren, A. Y. (1982), “Çağdaş Temel Eğitim Yapılarında Eğitsel Mekan Düzenlemelerine Veri Oluşturmak Üzere Donatı Öğelerinin Kullanıcı Konforu Açısından Tasarımında Kullanılabilecek Bir Yöntem”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özyurt, E. (1995), “Toplam kalite felsefesinin eğitimdeki yeri”, *5. Ergonomi Kongresi*, Ergonomi ve Toplam Kalite Yönetimi, İstanbul: M.P.M. Yayınları No:570.
- Parsons, C.; Brown, P.U. ve Worley, V. (2004), *A Metaphor Analysis of Preservice Teachers’ Reflective Writings About Diversity. Curriculum and Teaching Dialogue*. 6 (1), 49 – 58.
- Paykoç, F. *Sosyal bilimler eğitiminde çağdaş eğilimler*, TED, *İlköğretim okullarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları*, 46-48, Ankara, TED Yayınları.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2006), “Öğretmen adaylarının öğretmen Kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522
- Saban, A. (2008), *Okula ilişkin metaforlar*, Kuram ve Uygulama Eğitim Yönetimi (55), 459-496
- Sabuncuoğlu, Z ve Tüz. M. (2001), *Örgütsel Psikoloji*, (3.Baskı), Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Sarı, M. (2007), “Demokratik Değerlerin Kazanım Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesine” Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma”, *Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Şendur, P. (1999), “Sınıf Atmosferi ve Güdüsü”, *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şener, A. (2001), “Okul öncesi çocuk eğitim merkezleri için değişebilir/dönüşebilir/esnek bir fiziksel çevre modeli”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sevimli, E. (1994), “Çağdaş orta öğretim sistemi, teknoloji ve ekipmanlarının orta öğretim binaları tasarımına etkilerinin analizi”, *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Tekbıyık, A. ve Akdeniz, R. A. (2008), İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programını Kabullenmeye ve Uygulamaya Yönelik Öğretmen Görüşleri”, <http://209.85.129.132/custom?q=cache:ErxbQnO5hMJ:www.nef.balikesir.edu.tr/~dergi/makaleler/yayinda/> adresinden 15.05.2009 tarihinde alınmıştır.
- Temel, F.; Akın, L.; Acar Vaizoglu, ; Kara, Ö.; Kara, A.; Halas, A. M.; Gurunaidu, ve Güler, Ç. (2006), “Altındağ İlçesindeki bir ilköğretim okulunun çevre sağlığı yönünden değerlendirilmesi”, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 32 (1),1-8.
- Terzioğlu, E. (2005), “İlköğretim okulu binalarının fiziksel özellikler bakımından değerlendirilmesi”, *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tunbiş, M. (1993), *Eğitim yapılarında peyzaj, 21. Yüzyıla Doğru Eğitim Yapıları Sempozyumu Politikalar-Planlama-Tasarım*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, 187-195, Yıldız- İstanbul.
- Türk Standartları Enstitüsü, (TSE, 2000), *İlköğretim Okulları – Fiziki Yerleşim- Genel Kurallar*, (1. Baskı), Ankara, TS 9518.
- Türkoğlu, A. (1983), “Almanya’da Eğitim”, *Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimler Dergisi*, 16(1), 319-340.
- TÜSİAD.(1998), “Sekiz Yıllık Eğitime Adım Adım, Görüş”, *TÜSİAD Yayın Organı*, Sayı:36, Temmuz- Ağustos.
- Uludağ, Z ve Odacı, H. (2002), “Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı153-154,
- Ünlü, F. (1998), “İç Mekan Oluşum ve Biçimlenişinde Mekan-İnsan Davranışı Etkileşimine Bir Yaklaşım”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, N. (1999), “Akıllı Binaların Tesisi Yönetimi ve İş Kalitesi Üzerindeki Etkileri”, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Variş, F. (1996), *Eğitimde program geliştirme teoriler teknikler*, (6. Baskı), Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Wooley, H., Armitage, M., Bishop, J., Curtis, M. ve Ginsborg, J. (2006), “Going , outside together: Good practice with respect to the inclusion of disabled children in primary school playground”, *Children ’s*

Geographies, 4 (3), 303–318.

- Yalçın, N. (2003), “Çağdaş Eğitim Metotlarının İlköğretim Yapılarının Tasarımı Üzerindeki Etkileri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yangılı, D. (1999), “İlköğretim Okullarının Program Araştırması ve Eski Okulların Yeni Programa Fiziksel Adaptasyonunun Sağlanması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yarbrouh, K. A. (2001), “The Relationship of School Design To Academic Achivement of Elemantary School Children”, *Doktora Tezi*, Department of Educational Leadership University, Georgia.
- Yıldıran, G. (1982), *Öğrenme düzeyi ve ürünleri*, İstanbul Boğaziçi Üniversitesi Yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yüksel, (2004), *Örtük program Eğitimde saklı uygulamalar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

EK 1. ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışmamın amacı, okul bahçe ve binalarının taşıdığı mesajların ayrıntılı şekilde incelenmesidir. Sizlere bununla ilgili bazı sorular yönelteceğim.

Sizler eğitim sistemimizin önemli bir parçasısınız. Bu nedenle soracağım sorular hakkındaki düşünceleriniz benim için çok önemli. Sizinle yapacağım bu görüşme çalışmanın amacına ulaşmasında çok yararlı olacaktır.

Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum.

Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmeyi izin vererseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

Bu görüşmenin yaklaşık yarım saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin vererseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Okul binası

1.1. Okulunuzun binası hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

1.2. Bu haliyle okul binası size neler hissettiriyor? Örneğin okul binasını ilk gördüğünüzde ya da genel olarak hangi duyguları yaşıyorsunuz? Neden, açıklar mısınız?

1.3. Okulunuzun;

- a) Mimarisi,
- b) Sınıflarınızın donatımı,
- c) Tuvaletleri,
- d) Koridorları ve koridordaki panoları,
- e) Merdivenleri,
- f) Öğretmenler odası,
- g) Spor salonları,
- h) Binanın rengi,
- i) Kütüphanesi

hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bunları tek kelimeyle anlatmanızı istesem hangi sözcüğü kullanırdınız? Neden?

Bunların sizde yarattığı duygular nelerdir? Açıklar mısınız?

1.4. Nasıl bir okul binası isterdiniz?

2. Okul Bahçesi

2.1. Okulunuzun bahçesi sizlere neleri çağrıştırıyor? Neler düşündürüyor?

2.2. Okulunuzun bahçesi size neler hissettiriyor? Bahçeye girdiğinizde hangi duyguları yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?

2.3. Okulunuzun bahçesinin ;

- a) Oyun alanları:.....
- b) Yeşil alanları :.....
- c) Duvarları:.....
- d) Temizliği:
- e) Zemini :
- f) Çevre düzenlemesi :

Hakkında neler düşünüyorsunuz? Bunlar size neler hissettiriyor? Neden, açıklar mısınız?

2.4. Nasıl bir okul bahçesi isterdiniz? Neden?

EK 2.ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhabalar,

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Çalışmamın temel amacı, okul bahçe ve binaları hakkındaki görüşlerinizin ayrıntılı olarak incelenmesidir. Bu bağlamda, eğitim sistemimizin en önemli aktörü olan sizlerin görüşlerinin çok değerli olduğunu düşünüyorum. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkacak sonuçların, yapılacak okul bina ve bahçelerinin niteliğinin artırılmasına; ayrıca fiziksel koşulların programın uygulanmasında etkisine değinerek program geliştirilirken bu boyutların da göz önünde bulundurulmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum.

Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?

Bu görüşmenin yaklaşık yarım saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Kıdeminiz:

Mezun Olduğunuz Okul:

Kaç yıldır bu okulda görev yaptığınız :

. Okul binası

1.5. Okulunuzun binası hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

1.6. Bu haliyle okul binası size neler hissettiriyor? Örneğin okul binasını ilk gördüğünüzde ya da genel olarak hangi duyguları yaşıyorsunuz? Neden, açıklar mısınız?

1.7. Okulunuzun;

j) Mimarisi,

k) Sınıflarınızın donatımı,

- l) Tuvaletleri,
- m) Koridorları ve koridordaki panoları,
- n) Merdivenleri,
- o) Öğretmenler odası,
- p) Spor salonları,
- q) Binanın rengi,
- r) Kütüphanesi

hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bunları tek kelimeyle anlatmanızı istesem hangi sözcüğü kullanırdınız? Neden?

Bunların sizde yarattığı duygular nelerdir? Açıklar mısınız?

1.8. Nasıl bir okul binası isterdiniz?

2. Okul Bahçesi

2.5. Okulunuzun bahçesi sizlere neleri çağrıştırıyor? Neler düşündürüyor?

2.6. Okulunuzun bahçesi size neler hissettiriyor? Bahçeye girdiğinizde hangi duyguları yaşıyorsunuz? Açıklar mısınız?

2.7. Okulunuzun bahçesinin ;

- g) Oyun alanları:.....
- h) Yeşil alanları :.....
- i) Duvarları:.....
- j) Temizliği:
- k) Zemini :
- l) Çevre düzenlemesi :

Hakkında neler düşünüyorsunuz? Bunlar size neler hissettiriyor? Neden, açıklar

mısınız?

2.8. Nasıl bir okul bahçesi isterdiniz? Neden?

EK 3. DDMÖSİ OKULUNDAN BİR ÖĞRENCİYLE YAPILAN GÖRÜŞMENİN METNİ

Soru 1. Okul binası hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Cezaevi gibi umutsuzluğa kapılıyorum.*

Soru 2. Bu haliyle okul binası size neler hissettiriyor? Örneğin okul binasını ilk gördüğünüzde ya da genel olarak hangi duyguları yaşıyorsunuz?

Neden, açıklar mısınız?

Öğrenci 1. *Kargaşa. Küçük bir odada sıkıştırılmışlık duygusu hissediyorum. Yine mi buraya geldik diyorum. Yine sorunlar. Yapmış olmak için yapılmış bir bina. Tiksinti hissediyorum.*

Soru 3. Okulunuzun mimarisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Mimari var mı ki. Tarihi kalıntı. Estetik değil mağara.*

Soru 4. Sınıfların donatımı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Hocam sınıflar kalabalık yetersiz. Bazı sınıflarda iyi sıralar var ama çoğu yine de yetersiz küçükte biraz. Havasız. İnsan kendini dışarı atması geliyor ve inanılmazda pis zaten.*

Soru 5. Okulunuzun tuvaletleri hakkındaki görüşlerinizi nelerdir?

Öğrenci1. *Sormayın. Burası bir okul olamaz. Sözüm ona temizliği öğretmeye çalışıyoruz. Çocuğun tuvaletini yapacağı yer yok ki. Her taraf leş gibi. İnanılmaz pis Diyecek bir şey bulamıyorum.*

Soru 6. Okul binanızın koridorları ve panoları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Dar ve loş hocam biraz. Zaten öğrenci kalabalığından koridorlarda ayak basacak yer kalmıyor. Panolarda belirli yerlerde var. Ama bence yetersiz yine de.*

Soru 7. Okul binanızın merdivenleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Dar ve yetersiz. Genelde sığmıyorlar. Ve düşüp yaralanıyorlar.*

Soru 8. Okulunuzun öğretmenler odası hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Küçük ve sanki dağınık gibi*

Soru 9. Binanın rengi hakkında görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *İnanılmaz kötü. Neden bu renklere boyuyorlar anlayamıyorum. Boyarken bize de danışsalar.*

Soru 10. Okulunuzun kütüphanesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Öğrenci 1. *Bir defa gittim. Yetersiz. Bir defa daha gitmek içimden gelmedi.*

Soru 11. Nasıl bir okul binası isterdiniz?

Öğrenci 1. *Güzel bir renge boyanmış olsun. İçeride çiçekler olsun. Spor salonları olsun. Sınıflar geniş ve temiz olsun. Rahat rahat tuvaletlere gidebilelim. Panolarda bizi çeken şeyler olsun. Gelmekten zevk alalım yani.*

EK 4. ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞMELERE VERDİĞİ YANITLARIN ANALİZİ İLE İLGİLİ BİR ÖRNEK

Tablo 4.15. Öğretmen ve öğrencilerin okullarının mimarisi ile ilgili görüşleri

	DDMÖSİO	Kod	ODMÖSİO	Kod	YDMSÖİO	Kod
Öğt1	Estetik değil, mağara	-	Pek hoş değil. Güney cepheği değil. Estetik ve akıllıca yapılmamış.	-	Binalar tek başına güzel de yan yana gelince uyumsuz.	+
Öğt2	Hücreler oluşturulmuş sanki, beğenmiyorum.	-	Estetik sıfır. Bir sığınağı bile yok (İncirlik olmasına rağmen). Ruh dünyamıza daha uygun yapılabildi. Kaleye benziyor.	-	Gayet güzel yapılmış. Alan olsaydı da binaların önü biraz daha açık olabilseydi..	-/+
Öğt3	Estetik, hoş ve uygun değil. Umut kırıcı yapılmış	-	Sade, tek tip. Altında bataklık varmış, yani burada olması doğru değil. Aceleyle konduyorlar hemen, psikoloji, ruh muhakemeye getire..	-	Gayet güzel, insanı olumlu etkiliyor.	+
Öğt4	Görür görmez insanı yoruyor, hiç estetik ve akıllıca yapılmamış	-	Güzel değil, bir mimar çalışmış mıdır ki..	-	Hem estetik hem sağlam.	+
Öğt5	Estetik değil. Acele yapılmış	-	Pek estetik değil. Sade ve klasik..	-/+	Güzel, kaliteli ve estetik.	+
Öğr1	Güzel değil. Zevk vermiyor. Bize uygun değil.	-	Fena değil ama dört katlı olması bizi yoruyor. Sınıflar güzel sayılır.	-/+	Biraz karışık. Eski sayılır. Ama içi boyalı ve güzel.(Alıntı)	-/+
Öğr2	Pek güzel değil. Sanki pişmiş patlamış mısır gibi. Neden güzel yapmıyorlar anlamıyorum. Bu kadar zor mu gerçekten. (Alıntı)	-	Mimarisi kötü ve zevksiz, ruhumu uymuyor.	-	Çok güzel, temiz, harika.	+
Öğr3	Güzel değil. Acele yapılmış.	-	Eski hocam güzel değil.	-	Güzel sayılır.	+
Öğr4	Çok kötü. İnsanı yoruyor.	-	Görünüş estetik değil ama sınıflar güzel.	-/+	Görünüm ve içi çok güzel.	+
Öğr5	Estetik değil. Acele yapılmış.	-	Görünüş eski, kötü boyalı, mimaride çok güzel değil.	+	Çok güzel. Hem içi hem dışı. Özellikle içi çok hoş.	+
Öğr6	Üstünkörü yapılmış.	-	Güzel sayılır. Aslında içi değilde.	-/+	Bence güzel. İnsana huzur veriyor.(Alıntı)	+
Öğr7	İyi yapılmamış. Aynı mahalledeki evler gibi.	-	İnsana hoş gelen bir şekilde yapılmamış.	-	Güzel yapılmış. İçerisi fena değil.	+
Öğr8	Her şey olumsuz. Mimari yok.	-	Eski biraz ama yine de fena değil.	-/+	Çok güzel. Tam kalite yani.(Alıntı)	+
Öğr9	Estetik uyum yok.		Eski ve yüksek. İyi değil.		Çok estetik. Çok akıllıca yapılmış. Sıkıyor insanı yani.	
Öğr10	Güzel değil. Bizi sıkıyorlar.		Sıradan zevksiz, aynı tip işte.		Güzel yapılmış.	

EK 5. FOTOĞRAFLAR**FOTOĞRAF 1. DÜŞÜK DÜZEY MİMARİ ÖZELLİKLERE SAHİP İLKÖĞRETİM OKULU(DDMÖSİO)**

FOTOGRAF 2. ORTA DÜZEY MİMARİ ÖZELLİĞE SAHİP İLKÖĞRETİM OKULU (ODMÖSİO)

**FOTOGRAF 3. YÜKSEK DÜZEY MİMARİ ÖZELLİKLERE SAHİP
İLKÖĞRETİM OKULU (DDMÖSİO)**

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kürşat KARASOLAK
Doğum Tarihi : 15.10.1975
Doğum Yeri : Kozan / ADANA
Yabancı Dili : İngilizce
Adres : Mehmet Ali Yılmaz İlköğretim Okulu Yüreğir/ADANA
E – posta : kursatkarasolak@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2007-2009 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.
1992-1996 : Lisans, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Adana.
1989-1992 : Ortaöğretim, Kozan Lisesi Kozan / Adana.
1981-1989 : İlköğretim, Işıklı Köyü İlköğretim Okulu (1. Kademe) – Kozan Ortaokulu (2.Kademe).

ÇALIŞMA DURUMU

2008- : Mehmet Ali Yılmaz İlköğretim Okulu, Yüreğir / Adana.
1997-2008 : Güzelyurt İlköğretim Okulu, Kahramanmaraş.
1996-1997 : Darıovası İlköğretim Okulu, Andırın / Kahramanmaraş.